

Onsdagen den 16 november

Kl. 09.00–13.13
16.00–16.11

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 26 oktober justerades.

§ 2 Anmälan om sammansatt utrikes- och försvarsutskott

Från sammansatta utrikes- och försvarsutskottet hade följande promemoria kommit in:

Sammansatt utrikes- och försvarsutskott

1 bil.

Utrikesutskottet och försvarsutskottet har jämlikt 7 kap. 7 § riksdagsordningen i separata beslut den 27 oktober och den 10 november 2016 kommit överens om att genom deputerade i ett sammansatt utskott gemensamt bereda proposition 2016/17:32 *Fortsatt svenskt deltagande i den militära utbildningsinsatsen i Irak* samt motioner och proposition 2016/17:33 *Fortsatt svenskt deltagande i Natos utbildnings- och rådgivningsinsats Resolute Support Mission i Afghanistan* samt motioner.

Till deputerade och suppleanter i det sammansatta utskottet har utsetts de i bifogade förteckning upptagna riksdagsledamöterna.

Det sammansatta utskottet, som benämns sammansatta utrikes- och försvarsutskottet (UFöU), har vid konstituerande sammanträde den 15 november 2016 utsett följande presidium:

Kenneth G Forslund (S), ordförande

Allan Widman (L), vice ordförande

Stockholm den 15 november 2015

Martin Brothén

Kanslichef utrikesutskottet

Lars Franzén

Kanslichef försvarsutskottet

Bilagan hade följande lydelse:

Deputerade

(S) Kenneth G Forslund

(M) Hans Wallmark

Suppleanter

(S) Krister Örnfjäder

(M) Jan R Andersson

Prot. 2016/17:29
16 november

(S) Åsa Lindestam	(S) Paula Holmqvist
(M) Karin Enström	(M) Margareta Cederfelt
(S) Pyry Niemi	(S) Emilia Töyrä
(SD) Björn Söder	(SD) Jeff Ahl
(M) Lena Asplund	(M) Lotta Olsson
(S) Alexandra Völker	(S) Mattias Ottosson
(C) Daniel Bäckström	(C) Kerstin Lundgren
(MP) Pernilla Stålhammar	(MP) Anders Schröder
(M) Sofia Arkelsten	(M) Göran Pettersson
(S) Maria Andersson Willner	(S) Anders Österberg
(SD) Mikael Jansson	(SD) Roger Richtoff
(L) Allan Widman	(L) Birgitta Ohlsson
(V) Stig Henriksson	(V) Hans Linde
(KD) Mikael Oscarsson	(KD) Sofia Damm
(S) Kent Härstedt	(S) Kalle Olsson

Promemorian lades till handlingarna.

§ 3 Utökning av antalet suppleanter

Valberedningen hade, enligt ett till kammaren inkommet protokollsutdrag, tillstyrkt att antalet suppleanter i skatteutskottet skulle utökas från 26 till 27.

Kammaren medgav denna utökning.

§ 4 Val av extra suppleant

Val av extra suppleant i skatteutskottet företogs.

Kammaren valde i enlighet med valberedningens förslag till

suppleant i skatteutskottet
Lise Nordin (MP)

§ 5 Anmälan om subsidiaritetsprövning

Tredje vice talmannen anmälde att utdrag ur prot. 2016/17:8 för torsdagen den 27 oktober i ärende om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in från näringsutskottet.

§ 6 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Prot. 2016/17:29

16 november

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2016/17:98

Till riksdagen

Interpellation 2016/17:98 Fredad zon för kristna i norra Irak

av Robert Halef (KD)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 22 november 2016.

Skälet till dröjsmålet är att tidigare datum är statsrådet ianspråktagen av inkommande besök, andra åtaganden i riksdagen samt resa.

Stockholm den 14 november 2016

Utrikesdepartementet

Margot Wallström (S)

Enligt uppdrag

Håkan Åkesson

Expeditionschef

§ 7 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Proposition

2016/17:43 till socialutskottet

Skrivelse

2016/17:42 till försvarsutskottet

Motioner

2016/17:3526, 3528 och 3530 till utrikesutskottet

2016/17:3525, 3527 och 3529 till utrikesutskottet

2016/17:3531 till skatteutskottet

§ 8 Översyn av Riksrevisionen

Översyn av

Riksrevisionen

Konstitutionsutskottets betänkande 2016/17:KU14

Översyn av Riksrevisionen

föredrogs.

Anf. 1 ANDREAS NORLÉN (M):

Fru talman! Vi debatterar i dag en av Sveriges viktigaste myndigheter, Riksrevisionen.

Riksrevisionen är en del av riksdagens kontrollmakt. Den regleras i regeringsformen, en av våra grundlagar, i samma kapitel som till exempel Riksdagens ombudsmän, JO, och konstitutionsutskottet självt. Riksrevisionen är ett verktyg för att riksdagen ska kunna kontrollera att den statliga verksamheten sköts korrekt och effektivt.

Riksrevisionen bildades som en myndighet under riksdagen 2003, när dåvarande Riksrevisionsverket, som var en myndighet under regeringen, och Riksdagens revisorer slogs samman. Riksrevisionens tillkomst har inneburit att riksdagens kontrollmakt på det ekonomiska området stärkts. Riksrevisionen har ett mycket viktigt granskande uppdrag. Den oberoende revisionen ökar insynen i statliga myndigheter och verksamheter, säkerställer att offentliga medel används på ett effektivt och önskvärt sätt samt bidrar till ett högt förtroende för den offentliga verksamheten.

Samtidigt innebär förstås Riksrevisionens viktiga uppgifter att det måste ställas höga krav på myndighetens ledning och verksamhet. Därför var det med stigande oro som vi tog del av den medierapportering som inleddes i juli i år och som beskrev olika problem och missförhållanden med koppling till Riksrevisionens ledning.

Den inledande rapporteringen handlade om huruvida en av riksrevisorerna hade tagit befattning på ett felaktigt sätt med ett revisionsärende som gällde Länsstyrelsen i Skåne län. Ärendet hade delvis hanterats av en myndighet där han tidigare var chef och rörde dessutom en annan riksrevisors ansvarsområde. Kärnfrågan var därmed om jävsreglerna hade åsidosatts. Därefter följde rapportering som bland annat gällde rekryteringen av nya medarbetare till Riksrevisionen och hanteringen av en stor omorganisation. I samband med denna rapportering avgick en av riksrevisorerna. Konstitutionsutskottets roll när det gäller Riksrevisionen består av tre delar:

- KU nominerar nya riksrevisorer, som sedan väljs av kammaren.
- KU bereder förslag till den lagstiftning som reglerar Riksrevisionens organisation och uppdrag.
- Det är KU som kan föreslå kammaren att entlediga en riksrevisor, om riksrevisorn gjort sig skyldig till det grundlagen kallar allvarlig försummelse. I lagens förarbeten ges två exempel på vad allvarlig försummelse kan vara. Det som nämns där handlar om att riksrevisorn antingen har begått brott i tjänsten eller brott av allvarligt slag utanför tjänsten eller har komprometterat en granskning på så sätt att han eller hon till exempel tagit instruktioner utifrån om vilka slutsatser som ska dras i granskningen.

Konstitutionsutskottet tog medierapporteringen i somras på stort allvar och kallade de tre riksrevisorerna till en öppen utfrågning, som ägde rum i början av augusti. Ett syfte var att få en bild av om någon riksrevisor gjort sig skyldig till allvarlig försummelse och om KU därför skulle ta initiativ till att entlediga riksrevisorn i fråga. KU:s ledamöter kom fram till att det då inte fanns anledning att ta något sådant initiativ, även om vi samtidigt kunde konstatera att förtroendet för Riksrevisionen hade skadats av det som hänt och att det därför skulle krävas ett omfattande arbete för att återupprätta förtroendet.

Senare under augusti avgick en andra riksrevisor till följd av rapportering i ytterligare ett ärende om agerande som kunde vara problematiskt ur jävssynpunkt. Den 15 september meddelade den tredje riksrevisorn att även hon ville lämna sitt uppdrag för att ge myndigheten möjlighet till en nystart med en helt ny ledning. Hon kvarstår dock i tjänst tills vidare, för

att inte myndigheten ska sakna ledning under tiden som rekrytering av tre nya riksrevisorer pågår.

Riksrevisionen gav professor Hans-Gunnar Axberger i uppdrag att analysera det som hänt och om formella fel begåtts. Av hans rapport framgår bland annat att processen kring den omfattande nyrekrytering som genomfördes hade inslag som övertalning av utvalda, inriktning mot egna nätverk samt föregripande av beslut och tillträden. De här olika omständigheterna gav tillsammans en samlad bild som inte inger förtroende, menar professor Axberger. Samtidigt påpekar han att riksrevisorernas strävan var att få så kompetent personal som möjligt, att riksrevisorerna lyckades knyta väl meriterade medarbetare till sig och att det inte finns grund för misstro mot dem som anställdes. Båda dessa iakttagelser är viktiga för framtiden, som jag ser det.

Hans-Gunnar Axberger pekar också på att det förändringsarbete som inleddes inom Riksrevisionen drevs för hårt, utan tillräcklig hänsyn till medarbetare och befintlig verksamhet, att beredningen försumrades och att riksrevisorerna inte hade tagit initiativ till en riskanalys, vilket är ett krav när man genomför stora förändringar.

När det gällde granskningen av Länsstyrelsen i Skåne län, som var det första som rapporterades i medierna, konstaterar Hans-Gunnar Axberger att en riksrevisor trots jäv lade sig i ett ärende och att det var felaktigt. Han konstaterar dock samtidigt att den riksrevisor med administrativt ansvar som hade ansvaret för granskningen i fråga borde ha agerat mer resolut när det framkom att de slutsatser som den ansvarige revisorn på lägre nivå i organisationen hade dragit var felaktiga. I debatten framställdes det som att riksrevisorn med administrativt ansvar hade lagt sig i ärendet för mycket. Axbergers slutsats är tvärtom att hon lade sig i ärendet för lite.

Det finns alltså mycket att säga om detta, men det är väldigt bra att det genomfördes en extern utvärdering och granskning av Riksrevisionen i de här avseendena.

Axberger gjorde även en bredare analys av tillståndet i myndigheten och menar att det bland annat utvecklats en delvis problematisk organisationskultur.

Mot bakgrund av allt som hänt och som rapporterats är det viktigt att framhålla att sommarens medierapportering i allt väsentligt gäller problem kopplade till riksrevisorerna. Samtidigt har myndighetens personal fortsatt sitt viktiga arbete med att granska den verksamhet som hela tiden bedrivs i staten.

Fackliga företrädare vid Riksrevisionen har besökt konstitutionsutskottet, och jag har medverkat vid ett personalmöte på Riksrevisionen. Jag har vid båda dessa tillfällen och i andra sammanhang framhållit att vi från KU:s sida ser och värdesätter de insatser som de flera hundra medarbetarna inom Riksrevisionen utför. Jag är fortsatt full av beundran inför att de har förmått fortsätta med sitt arbete trots att det har stormat runt omkring myndigheten.

Det är lätt att inse att det har varit en påfrestande tid. Man ska kunna berätta med stolthet och självförtroende var man arbetar. Jag vet att många medarbetare inte har känt det så under den tid som varit. Det måste nu få ett slut. Myndighetens anseende måste återupprättas. Riksrevisionen ska vara en arbetsplats att vara stolt över.

Prot. 2016/17:29

16 november

Översyn av

Riksrevisionen

Ett viktigt led i detta arbete är rekryteringen av tre nya riksrevisorer. Det är en uppgift som konstitutionsutskottet genom sin beredningsdelegation just nu arbetar intensivt med. Ambitionen är att vi ska lägga fram tre namnförslag före jul.

Härutöver vill konstitutionsutskottet att det ska göras en översyn av ett antal frågor som rör Riksrevisionen. KU föreslår i det betänkande som vi nu debatterar att riksdagsstyrelsen ska få i uppdrag att tillsätta en sådan utredning som ska vara parlamentariskt sammansatt men ledas av en opolitisk, framstående jurist. En del av de frågor som behöver utredas har aktualiserats genom medierapporteringen. Andra behövde analyseras under alla förhållanden och hade utretts förr eller senare ändå.

Utredningen ska få i uppdrag att göra en översyn av riksrevisorernas uppdrag, relationen mellan riksdagen och Riksrevisionen, effektivitetsrevisionen, vissa förhållanden vid Riksrevisionen och ett antal övriga frågor. För att eventuella grundlagsändringar ska kunna träda i kraft efter riksdagsvalet 2018 behöver ett delbetänkande om grundlagsfrågor läggas fram till sommaren 2017. Slutbetänkandet är tänkt att vara färdigt vid årsskiftet 2017/18. Jag kommer nu att redogöra för ett antal viktiga frågor som kommer att tas upp i utredningen.

En fråga som har diskuterats mycket är hur ordningen med tre riksrevisorer har fungerat. Den kom till som en kompromiss när myndigheten skapades och berodde på att vissa partier inte ville ha en ensam riksrevisor som man menade skulle kunna få för stor makt. Ett tredelat ledarskap har dock visat sig svårt att hantera. Det har skapat otydlighet gentemot medarbetarna och har medfört att betydande kraft har behövt läggas på förankring och samordning de tre riksrevisorerna emellan. Många hävdar därför att Riksrevisionen borde få en tydlig chef. Utredningen ska analysera fördelar och nackdelar med den nuvarande ordningen. Däremot ska utredningen inte lägga fram lagförslag om ett ändrat antal riksrevisorer.

KU har en skyldighet enligt grundlagen att snarast lägga fram förslag på tre nya riksrevisorer, och då är det inte lämpligt att i utredningen utarbeta lagförslag om att minska antalet riksrevisorer. De tre som väljs i närtid ska veta att deras mandattid inte kommer att förändras av riksdagen i efterhand. Däremot ska utredningen analysera på vilka lagnivåer – grundlag, riksdagsordningen, vanlig lag – som olika frågor som rör Riksrevisionen bör regleras. En möjlighet är att man då lägger fram förslag om att flytta bestämmelsen om antalet revisorer från regeringsformen till riksdagsordningen. Därigenom skulle det bli lättare att i en framtid ändra antalet riksrevisorer om det bedöms motiverat.

Även om de tre riksrevisorerna beslutar självständigt om de granskningar som de ansvarar för är en av de tre utsedd till administrativt ansvarig riksrevisor, vilket ger den personen viss ensam beslutsrätt över främst administrativa frågor. Utredningen ska titta på ordningen med en administrativt ansvarig revisor och om dennes roll behöver förstärkas. Det skulle kunna vara ett sätt att skapa ett tydligare ledarskap inom ramen för en modell med tre riksrevisorer.

Ett annat problem är att det med dagens grundlagsregler inte går att tillsätta en ställföreträdande riksrevisor som skulle kunna gå in och tjänstgöra om någon eller alla riksrevisorer drabbas av sjukdom. Utredningen ska därför överväga om en ordning med ställföreträdare bör införas, ungefär som det finns vad gäller JO.

Den sjuåriga mandatperioden för riksrevisorerna ska också utvärderas. I detta ligger att överväga om det ska finnas en möjlighet att välja riksrevisor för kortare eller längre tid än den huvudsakligen föreskrivna.

Vidare ska utredningen se över de kvalifikations- och behörighetskrav som finns för riksrevisorerna samt vilka kriterier som ska gälla för entledigande och hur den processen bör se ut. Som jag nämnde är det svårt för riksdagen att avsätta en riksrevisor. Tanken är att riksrevisorerna ska våga fatta obekväma granskningsbeslut utan att riskera att avsättas av en missnöjd riksdagsmajoritet. Det är en god tanke som bör värnas. Samtidigt har det under sommaren och hösten blivit tydligt att förtroendet för en riksrevisor kan skadas så allvarligt att det blir svårt för riksrevisorn att fortsätta sitt arbete, även om agerandet inte når upp till de formella kraven för entledigande. Det väcker frågan om kraven för entledigande är väl avvägda.

I fråga om relationen mellan riksdagen och Riksrevisionen ska utredningen analysera vad Riksrevisionens självständighet består i och om det finns skäl att tydliggöra begränsningarna för självständigheten. Det är en självklar utgångspunkt att riksrevisorerna fortsatt ska ha självständighet när det gäller att besluta om vad som ska granskas, hur granskningen ska bedrivas och vilka slutsatser som ska dras av granskningen.

Däremot är frågan hur riksdagen tar sitt ansvar som huvudman för Riksrevisionen, det man i näringslivet skulle kalla för ägaransvar. Frågan om riksdagens roll ska därför analyseras. Hur fungerar rollen, och kan den utvecklas? Är det lämpligt att det i dag är tre olika organ inom riksdagen som ansvarar för olika frågor som gäller Riksrevisionen, KU, finansutskottet och det parlamentariska rådet? Bör den parlamentariska insynen i Riksrevisionen öka, och i så fall hur?

Riksrevisionen är landets främsta granskare, men frågan har i debatten ställts om vem som granskar granskaren. I utredningen ska därför även frågor om tillsyn av Riksrevisionen, den årliga revisionen och effektivitetsrevisionen tas upp.

År 2010 genomfördes lagändringar för att förtydliga effektivitetsrevisionens uppdrag. Det har varit omdiskuterat i debatten vad de ändringarna egentligen betydde och om det krävdes omfattande förändringar för att de skulle få genomslag. Utredningen ska därför se över effektivitetsrevisionens uppdrag, kvalitet och genomslag, vilket bland annat innebär att analysera hur riksdagens beslut från år 2010 har genomförts.

Fru talman! Tre nya riksrevisorerna kommer som sagt att tillträda, sannolikt under första delen av 2017. Det blir *en* viktig hållpunkt för arbetet med att utveckla Riksrevisionen. Det utredningsarbete som jag nu har beskrivit ska genomföras under 2017. Den processen blir en andra viktig del i utvecklingsarbetet.

När utredningen har slutförts, och eventuella ändringar i lag och grundlag har genomförts, är min och konstitutionsutskottets förhoppning att vi ska ha ett väl genomtänkt och väl avvägt regelverk för Riksrevisionens ledning, relationen mellan riksdagen och Riksrevisionen, effektivitetsrevisionens inriktning och andra viktiga frågor.

Sverige har redan i dag en kompetent riksrevision som utför sina viktiga uppgifter på ett utmärkt sätt. Under ledning av de nya riksrevisorerna och med det kommande nya regelverket som ram är målet att Sverige ska få en ännu skarpare riksrevision, som genomför årlig revision, effektivitetsrevision och internationellt samarbete av yppersta klass. Det behöver

och förtjänar ett modernt, transparent och reforminriktat land som Sverige. Med det yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 2 BJÖRN VON SYDOW (S):

Fru talman! Dagens Nyheters reportage i juli kom som en överraskning för mig. För socialdemokrater som var aktiva verksamma i finansutskottet och det parlamentariska rådet fanns väl mer av aningar. Jag själv hade inte ens aningar. Man får också lägga till att offentlighetsprincipen och meddelarskyddet enligt tryckfrihetsförordningen har visat sitt stora värde när Dagens Nyheter har kunnat göra sina reportage.

Det har också kommit bidrag utanför Dagens Nyheters reportage. Det har kommit skrivelser till konstitutionsutskottet från olika insatta individer, bland annat tidigare revisorer vid de numera sammanlagda myndigheterna. Jag hade dessförinnan inte heller den typen av information som de har vidarebefordrat. Konstitutionsutskottets kansli har gått igenom forskningsläget när det gäller vår riksrevision. Där finns en hel del hämta och se, men inte heller där kan jag i efterhand se att man såg de problem som dök upp under 2016.

Det har varit värdefullt att lyssna på företrädarna för personalorganisationen vid Riksrevisionen. Där kom fram nyanser som låg i linje med den utredning som Hans-Gunnar Axberger har gjort men kanske med något olika betoningar. Där var naturligtvis förhållandena i denna stora myndighet i centrum. Jag tycker nog att man kan säga att man där såg att det har funnits en del problem men att de fördjupades under augusti 2015 och framåt.

Konstitutionsutskottets egna utfrågningar av riksrevisionerna, alla tre, har också varit bra. Dock menar jag att dessa skeenden och de mejl och krav vi fick in inte var tillräckligt djupa och allsidiga för att konstitutionsutskottet och riksdagen skulle kunna entlediga riksrevisorerna i enlighet med våra nuvarande regler. Där anges som utgångspunkt begreppet allvarlig försummelse.

Det är först i och med Hans-Gunnar Axbergers utredning, som Riksrevisionen själv bad om och som jag och vi i presidiet var med om att tillstyrka igångsättandet av, som vi får underlag för konstitutionsutskottets ställningstagande när det gäller att bedöma vad som har skett inom Riksrevisionen i form av förtjänster och problem. Med den har vi kunnat få en utgångspunkt – och jag vågar nog säga att den också har varit en samlande utgångspunkt – för bedömningen i konstitutionsutskottet och det initiativ till en utredning som vi nu föreslår riksdagen.

Jag vill direkt säga att jag och Socialdemokraterna tyckte att de tre riksrevisorerna har handlat riktigt när de successivt har begärt sina entlediganden. De har gjort det, vill jag tro, så småningom i ljuset av Axbergers utredning. En så omfattande kritik på så många punkter som den innehåller gjorde att situationen inte var hållbar vare sig för de tre individerna som riksrevisorer – varav en ju redan hade avgått direkt – eller för förhållandena inom myndigheten.

Jag vill nämna några punkter ur Axbergers utredning som måhända i uppföljningen i medierna och kommentarer inte har varit så mycket i centrum men som jag tycker är betydelsefulla. Som vår ordförande nyss framhöll i sitt anförande handlar det om det stora förändringsarbete som sattes igång av de tre nya riksrevisorerna utan en så kallad riskanalys. En sådan skulle ha inneburit att man hade varit tvungen att för sig själv sätta upp vad som skulle kunna ske i och med den kraftiga omstart eller nystart som man förespråkade.

Axberger menar också att det i detta läge hade varit mycket lämpligt med samråd med riksdagen. Jag vill dock påpeka att den information som i alla fall jag upplever mig ha fått i och med revisorernas besök i KU inte gjorde att jag förstod vad som var på gång och vad som skulle kunna bli problematiskt.

Likaså är nedläggningen av granskningar och att inga motiv för dessa angavs av riksrevisorerna i strid med revisionslagen, och det är inte heller en acceptabel förvaltningsprocess. Det finns en informell kultur i myndigheten som har funnits under många år och som paradoxalt nog har gjort att myndigheten har styrts på ett mindre regelkonformt sätt än vad svensk statsförvaltning ska ha och som man skulle kunna tänka sig att just Riksrevisionen borde vara angelägen om att ha.

Fru talman! Jag vill också ta upp hur vi i riksdagen har utövat vårt huvudmannaskap för Riksrevisionen. I Axbergers utredning, och i viss mån i andra inlägg, framkommer problemen med splittringen i tillsynen och kontakten med revisionen när det gäller konstitutionsutskottet, finansutskottet och det parlamentariska rådet. Här framkommer också att lagstiftningen, ursprungligen från 2003, och utformningen av självständigheten för riksrevisorerna har varit otydliga. Hela processen 2003 var en politisk parlamentarisk kompromiss som inte hade riktigt bra utformad lagstiftning som följd.

Jag vill också nämna något som jag tror nästan är en systemegenskap och som Hans-Gunnar Axberger har åtminstone muntligt nämnt för oss. Det handlar om att en följd av självständigheten, eller i Axbergers yttrande "oberoendet", för de tre riksrevisorerna är att den upplevs som ett mindre oberoende för förvaltningstjänstemännen i myndigheten. Där finns måhända ett av de problem som naturligen inte finns i en vanlig svensk myndighet, där generaldirektören tenderar att ofta delegera ned till olika nivåer i sin organisation. Det gäller då inte bara beredning utan också beslut. Här finns ett problem som vi har anledning att uppmärksamma, och vi bör i viss mån förstå vad som har varit och se på vad vi ska göra framåt.

Det finns många uppskattande bedömningar, inklusive från personalorganisationerna. Trots personalomsättningen, kanske låg produktivitet i granskningar och andra frågetecken finns vittnesbörd och bedömningar de senaste åren som pekar på att bra jobb också har gjorts.

Det är förhoppningen att vi med mycket möda och god tro ska kunna skapa en samhällsnyttig, spännande och bra riksrevision såväl för riksdag och den politiska tillsynen av oss själva som för att myndigheten ska fungera på ett sätt som gör att vi får goda och engagerade medarbetare.

Jag vill givetvis yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

(Applåder)

Anf. 3 JONAS MILLARD (SD):

Fru talman! Skälet till att vi står här i dag är de felaktigheter som har upptäckts under sommaren inom Riksrevisionen. Den myndighet som borde ha varit en god förebild och ett gott föredöme för hela Myndighetsverige har helt enkelt inte klarat av att leva upp till sitt fulla åtagande.

Det blir närmast en filosofisk fråga, fru talman: Vem granskar egentligen granskarna? Den frågan är vi nog betydligt fler som ställer oss i dag än innan felaktigheterna inom Riksrevisionen uppdagades i somras. Många undrar nog också över huruvida riksdagen verkligen har kontroll på sina egna myndigheter. Dessa frågor är naturligtvis helt berättigade att ställa, särskilt i dag.

Min mening är att de händelser som nu lyfts fram i ljuset av den tredje statsmakten, det vill säga medierna, högst osannolikt hade kunnat upptäckas av riksdagen med de kontrollinstrument vi själva förfogar över. Sveriges riksdag och medierna har båda en granskande funktion, men hur vi utför vår granskning skiljer sig naturligtvis mycket åt.

Det de flesta nog ändå kan vara helt överens om är att vi båda behövs och att våra olika metoder att granska kompletterar varandra. Riksrevisionen, men också JO, är speciella myndigheter på så vis att de utgör en del av riksdagens kontrollmakt och i förlängningen också folkets. Därför behöver förtroendet för dessa myndigheter vara mycket högt. När det gäller Riksrevisionen är det därför djupt beklagligt att myndighetens förtroende nu är skadat.

Fru talman! Jag har aldrig trott på ordspråket att tiden läker alla sår. För att vi ska återställa och därefter också kunna upprätthålla förtroendet för Riksrevisionen kommer det att krävas betydligt mer än bara tid. Det kommer krävas ett långsiktigt arbete både av oss politiker och av de kommande riksrevisorerna.

I den rapport som tagits fram av Hans-Gunnar Axberger efter att skandalen var ett faktum riktades kritik mot såväl Riksrevisionen som de tre riksrevisorerna, men också mot riksdagen. Bland annat konstateras att Riksrevisionen oberoende riskerar att ifrågasättas då alltför många rekryteringar skett direkt från Regeringskansliet. Det konstateras också att det inom myndigheten har rått en informell ledningskultur där egna överväganden och intern praxis har gått före rättsliga regler.

När det gäller kritiken mot riksdagen konstateras bland annat att riksdagen i grunden inte är konstruerad för styrning av myndigheter och att vi också saknar de redskap som krävs för att på egen hand driva komplicerade lagstiftningsprojekt, vilket enligt utredningen märks i Riksrevisionens regelverk som utredaren menar har väsentliga brister.

De brister som nu har påpekats av såväl mediernas rapportering som Hans-Gunnar Axbergers rapport får inte lämnas utan åtgärd, och Sverigedemokraterna stöder därför det tillkännagivande som vi i dag riktar till riksdagsstyrelsen om en översyn av Riksrevisionen.

Det är också ett enigt utskott som i dag gör detta ställningstagande. Jag ska inte upprepa vad som redan sagts om denna översyn, men jag vill ändå lyfta upp några saker som från Sverigedemokraternas sida anses särskilt viktiga att belysa.

För det första anser vi att det är viktigt att man i översynen nu tittar på vilka kriterier som ska gälla för att kunna entlediga en riksrevisor. I dag är det i praktiken mycket svårt att göra just detta, och det är därför viktigt att

frågan om vilka möjligheter som ska finnas för att göra detta verkligen utreds.

För det andra, fru talman, anser vi att det är särskilt viktigt att det också görs en översyn av om jävsreglerna för Riksrevisionen bör stärkas, framför allt med anledning av de larmsignaler som Axberger sänder ut i sin rapport om att Regeringskansliet utgör en stor rekryteringsbas för Riksrevisionen, vilket knappast är en framkomlig väg för att stärka det oberoende som nu med all rätt ifrågasätts.

För det tredje, fru talman, vill jag avslutningsvis nämna att Sverigedemokraterna i ett initialt skede föreslog att utvidga den nu aktuella översynen till att även gälla Riksdagens ombudsmän, JO. Då detta inte vann något gehör hos övriga partier väckte Sverigedemokraterna ett utskottsinitiativ om att initiera en separat utredning av Riksdagens ombudsmän, JO, helt enkelt för att ta ett helhetsgrepp om våra egna myndigheter. Det är i dag helt omöjligt för oss att känna till om de fel och brister som nu har upptäckts inom Riksrevisionen är isolerade till enbart Riksrevisionen.

Sverigedemokraterna menar att det är bättre om vi kan identifiera och lösa problem innan de uppstår i stället för att lappa och laga när problemen väl är ett fullbordat faktum. Med detta vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

(Applåder)

I detta anförande instämde Fredrik Eriksson och Crister Spets (båda SD).

Anf. 4 AGNETA BÖRJESSON (MP):

Fru talman! Konstitutionsutskottet behandlar nu KU14, *Översyn av Riksrevisionen*. Det är ett ovanligt långt utskottsinitiativ – nästan som en utredning i sig – som, hoppas jag, kommer att ge mycket stöd för riksdagsstyrelsen om de beslutar att gå vidare med att tillsätta en utredning som kan göra den översyn av Riksrevisionens verksamhet som vi från KU:s sida efterfrågar.

Bakgrunden till att vi föreslår riksdagsstyrelsen att tillsätta en utredning för att göra en översyn finns, precis som ledamöter på KU här tidigare har berättat om, i granskningar som DN startade i somras i en serie artiklar. Artiklarna handlade dels om hur man rekryterat, dels om ett specifikt ärende i Skåne. Det handlade också om myndighetens interna arbete.

Samtliga tre riksrevisorer var då tämligen nyutsedda, och två av dem avgick under sommaren. Den tredje, Margareta Åberg, har aviserat sin avgång men har lovat att stanna tills det finns ny riksrevisor på plats i verksamheten.

Tidigare talare har berättat om hur beredningsprocessen har gått till, så jag ska inte gå in så mycket på det. Jag ska inte heller gå in så mycket på det historiska perspektivet som Andreas Norlén och Björn von Sydow lyft upp tidigare. Jag tänkte inte heller tala så mycket om många av de enskilda frågorna, som effektivitetsrevision och kvaliteten på rapporterna. I stället tänker jag fokusera på riksdagens förhållande till Riksrevisionen.

Riksrevisionen är en myndighet under riksdagen i likhet med Riksbanken och Justitieombudsmannen. För alla tre myndigheterna är begreppet självständighet centralt för att de ska kunna fungera och ha en hög trovärdighet. Riksbanken måste vara fri att sätta räntan och att agera snabbt utan

politiska påtryckningar. Justitieombudsmannen ska kunna granska enligt de sätt man finner riktiga och rätta och ska kunna göra det utan påtryckningar. Riksrevisionen likaså.

Men ingen av myndigheterna lever i ett vakuum. Riksbanken har ett fullmäktige som består av politiker, ofta riksdagsledamöter, och både ordföranden och viceordföranden kan sitta med på direktionmöten även om de inte får rösta.

Justitieombudsmannen har en avstämning varje år i riksdagen med en öppen och en stängd utfrågning där ledamöter i konstitutionsutskottet ges möjlighet att ställa frågor, både om de särskilda granskningarna och om det interna arbetet på JO.

Men på Riksrevisionen har man ett parlamentariskt råd helt utan egna resurser och som har möten fem gånger per år, vilket alltså inte är särskilt ofta. KU är ansvarigt för att bereda valen som sedan görs i riksdagen. Konstitutionsutskottet får också i förlängningen föreslå entledigande och ny lagstiftning, och det är verkligen inte någonting som sker särskilt ofta.

Man lämnar sin revisionsrapport årligen till finansutskottet, och där får man också synpunkter från utskottet på vad man skulle kunna göra i förlängningen. Finansutskottets uppfattning har varit att verksamheten har fungerat bra, men man har velat trycka på för att arbetet med att få in mer effektivitetsrevision ska gå fortare att få igenom. Sedan har Riksrevisionen också ett visst samröre med utrikesutskottet när det gäller all den utlandsverksamhet som Riksrevisionen har. Det är kort sagt en mycket splittrad roll som riksdagen ger Riksrevisionen när det gäller att göra olika avstämningar.

Jag tycker att vi från riksdagens sida behöver göra vår läxa för att kunna ge betydligt bättre och framför allt mer samlade avstämningsmöjligheter än vad som finns i dag. Själv skulle jag nog i dagsläget förespråka att det parlamentariska rådet kunde få en starkare ställning, men det är ingenting som jag vill låsa mig vid, utan jag kan också tänka mig att det finns andra varianter för att samla avstämningsmöjligheterna.

KU föreslår också att man i översynen ska titta på en rad andra praktiska saker som hur många riksrevisorer man ska ha – i dag är det tre med en administrativ chef – hur länge de ska kunna sitta, om man ska kunna ha ställföreträdare och så vidare. Det här är frågor som har dykt upp då alla tre riksrevisorerna egentligen vill sluta men verksamheten inte kan fungera utan en riksrevisor.

Herr talman! Riksrevisionen spelar en extremt viktig roll för tilltron till alla de statliga institutionerna. Att återupprätta förtroendet är därför jätteviktigt. Jag vet att Riksrevisionen just nu gör ett gediget jobb med att se över sina egna rutiner och utbildningar efter att man tagit del av Hans-Gunnar Axbergers rapport. Allt detta gör man för att kunna bli ännu mer noggrann och professionell i sitt granskningsarbete.

Vi i konstitutionsutskottet gör också ett extra gediget och omfattande jobb den här gången med att en gång till se över våra rekryteringsprocesser nu när vi är inne i en process med att hitta tre nya riksrevisorer till en verksamhet som inte bara har en tuff tid bakom sig utan nu också står inför en stor översyn.

Jag hoppas att dagens beslut ska vara en central pusselbit i ett återupprättat förtroende för Riksrevisionen och vill yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

(Applåder)

Anf. 5 PER-INGVAR JOHANSSON (C):

Herr talman! Konstitutionsutskottet föreslår en översyn av Riksrevisionen och riksdagens förhållande till Riksrevisionen. Avsikten är att riksdagen ska ta beslut om ett utredningsuppdrag.

Dagens Nyheter rapportering om Riksrevisionen under sommaren och konsekvensen av den, att alla tre riksrevisorerna beslutade sig för att avgå, är naturligtvis en mycket bekymmersam bakgrund. Riksrevisionen är en mycket viktig myndighet som ska granska att statliga myndigheter sköter sin verksamhet på det sätt som riksdagen och regeringen har gett dem i uppdrag att göra.

Jag anser inte att de riksrevisorerna som tillträdde förra året eller Riksrevisionen har misskött sin granskning av myndigheterna. De nya riksrevisorernas ambitioner har mycket tydligt varit att förbättra kvaliteten på granskningen av myndigheterna, bland annat genom nyrekrytering. Men riksrevisorerna har gjort en del fel, som blir allvarliga om vi ser på dem ur perspektivet att de som granskar andra själva måste föregå med gott exempel. Man måste följa de regler som gäller alla myndigheters verksamheter.

Riksrevisor Margareta Åberg gav under sommaren tidigare justitieombudsmannen, professor Hans-Gunnar Axberger, i uppdrag att utreda om det har funnits formella fel och brister i hanteringen och ledningen av det förändringsarbete som de tre nya riksrevisorerna bedrev. Axberger lämnade den 12 oktober sin redovisning av uppdraget till Riksrevisionen och till oss i konstitutionsutskottet.

Hans-Gunnar Axbergers redovisning tillsammans med den omfattande medierapporteringen under sommaren och de bakgrundsfakta om Riksrevisionens tillkomst som KU:s kansli har tagit fram är nu grund för det utredningsuppdrag som KU vill att riksdagen ska fatta beslut om.

Hans-Gunnar Axberger redovisade sina övergripande iakttagelser i åtta punkter, som nu blir en viktig grund för utredningsarbetet. Hans punkter var

- oberoende
- informell ledningsstruktur
- effektivitetsrevision
- årlig revision
- huvudman
- politik
- lagstiftning
- uppdrag.

Jag ska gå in lite närmare på punkterna.

När det gäller oberoende lyfter Axberger fram att Riksrevisionen skapades för att granska regeringen och dess myndigheter. Riksrevisionen ska hålla distans till dem som granskas, bland annat genom att undvika rekrytering direkt från Regeringskansliet.

När det gäller informell ledningsstruktur lyfter Axberger fram att det inom Riksrevisionen finns en informell kultur. Egna överväganden och intern praxis går före rättsliga regler. Extern tillsyn behövs.

När det gäller effektivitetsrevisionen lyfter han fram att riksdagen måste ange vad den vill ha av effektivitetsrevisionen, liksom vad denna ska syssla med. Ska man ägna sig åt uppgifter som borde vara förbehållna demokratiskt valda organ?

När det gäller den årliga revisionen menar Axberger att den har hamnat i skuggan av effektivitetsrevisionen. Det kan avhjälpas genom att en riksrevisor med revisorskompetens får ansvar för den verksamhetsdelen.

När det gäller huvudmannskapet lyfter Axberger fram att riksdagen inte är konstruerad för styrning av myndigheter. Även formellt oberoende institutioner under riksdagen måste dock kontrolleras. Riksdagen bör anpassa sig till detta.

Under punkten politik lyfter han fram att Riksrevisionen förhandlades fram under oenighet. Kompromissen med tre riksrevisorer har medfört problem. Han menar att en fortsatt exklusiv revision under riksdagen kräver politisk enighet i sak. Om man inte löser det bör man hitta andra lösningar än den nuvarande Riksrevisionen.

När det gäller lagstiftning lyfter han fram att riksdagen inte har de resurser som behövs för att på egen hand driva komplicerade lagstiftningsprojekt. Detta märks i Riksrevisionens regelverk, som har väsentliga brister.

När det gäller riksrevisorernas uppdrag lyfter Axberger fram att sex av de åtta riksrevisorer som har valts på fulla mandat, alltså sju år, har lämnat sina uppdrag i förtid. Det tyder på brister som har att göra med uppdraget, inte med dem som har valts. För att komma vidare kan det behövas grundlagsändringar. Under tiden kan riksrevisorerna dela upp sina uppgifter för att lösa de problemen.

Axberger har redovisat de här iakttagelserna för oss och för Riksrevisionen. De är nu en viktig grund för den parlamentariska utredning som vi vill ska tillsättas.

Även riksdagens tidigare beslut om Riksrevisionens organisation med tre riksrevisorer kritiseras. Bakgrunden till att vi har tre riksrevisorer kanske en del har glömt. Men det berodde på att en regering, med Bosse Ringholm som finansminister, hade problem med en stark och kritisk riksrevisor, Inga-Britt Ahlenius. Därför blev det i stället tre riksrevisorer.

Nu har vi fått viktiga gemensamma erfarenheter. Inte minst har vi i KU, som jag bedömer det, skaffat oss en bra grund för utredningen som ska skapa en bättre ordning när det gäller Riksrevisionen och riksdagens styrning av Riksrevisionen.

Herr talman! Jag yrkar bifall till konstitutionsutskottets förslag i betänkandet *Översyn av Riksrevisionen*.
(Applåder)

Anf. 6 MIA SYDOW MÖLLEBY (V):

Herr talman! Väldigt mycket har sagts. Flera har redogjort tydligt för ärendet och vårt förslag om utredning. Jag tycker att det är bra att utskottet är enigt om förslaget om en översyn av Riksrevisionen. Var vi kommer att landa senare är en annan sak. Men eftersom vi är ense om vad vi vill att man ska titta vidare på är möjligheterna för att senare bli ense om resten större än om vi hade haft olika åsikter om själva granskningen.

Riksrevisionen är, som alla har sagt, en viktig del av kontrollmakten. Då är det såklart bra om vi har så stor enighet som möjligt om regelverket och villkoren för myndigheten.

Jag håller med om väldigt mycket av det Per-Ingvar Johnsson redogjorde för angående just styrning och Riksrevisionens oberoende.

Många har hänvisat till Hans-Gunnar Axbergers utredning. Jag håller med om att den lyfter fram och belyser flera problem. Men den modifierar också en del av den kritik som fanns i medierna. Den balanserar liksom lite däremellan.

Jag vill påminna om att vi nu förhoppningsvis kommer att få en bredare utredning som görs av fler personer. Och det är inte säkert att den landar i samma slutsatser som Axberger har gjort. Vi kommer att titta på det här ur ett bredare perspektiv. Vi ska inte tro att den utredningen utgör ett facit.

En viktig fråga som Axberger lyfter upp och som Per-Ingvar Johnsson också lyfte fram är förhållandet mellan Riksrevisionen och riksdagen. Det är klart att riksdagen inte ska bestämma hur granskningar ska göras eller lägga sig i vilka slutsatser som dras. Men vi måste ha ett sådant förhållande till Riksrevisionen att vi har en tydlig uppfattning om Riksrevisionens del i kontrollmakten. Vi ska veta vilken sorts frågor och vilka delar man granskar där.

Det är också viktigt att vi har en riksdag som har så pass stor kunskap om hur Riksrevisionen fungerar att vi kan försvara vår kontrollmyndighet när det börjar blåsa. Om vi har en effektiv och bra riksrevision kommer den förstås ibland att komma med kritik och synpunkter som förmodligen kommer att bli ifrågasatta. Alla myndigheter är inte alltid perfekta i alla lägen. Vi kan ibland tänka att vår regering nog har sett till att en viss myndighet sköter sig, och kanske tycker vi att det som kommer fram genom viss kritik inte är särskilt bra.

Men jag tror att det är viktigt att vi har en kunskap om och ett samarbete med Riksrevisionen som gör att vi kan lita på att det som görs är korrekt. Då kan vi också stå upp för våra riksrevisorerna när det blåser. Det är en viktig del i att få en riksrevision som vågar göra egna oberoende granskningar av det som man ska granska. Sedan får det förstås inte bli så tajt att man försvarar Riksrevisionen även om den inte har gjort något som är bra. Men det är jätteviktigt att hitta den balansen.

Det som har hänt är bland annat att Riksrevisionen har fått bli som en fri boll som far omkring. Man har informerat om vad man gör, men vi har inte kunnat ha det samarbete som vi borde ha. Där behöver vi ha en större kontroll, och det är viktigt och skulle vara bra.

Jag hoppas att det här blir en ordentlig gedigen utredning. Vårt förslag till inriktning på utredningen bäddar verkligen för att detta ska bli något som vi kan använda och göra någonting riktigt bra av.

(Applåder)

Anf. 7 TINA ACKETOFT (L):

Herr talman! Det är ett enigt KU som efter många inläsningar, utfrågningar och sammanträden nu i detta betänkande föreslår en genomgående översyn av Riksrevisionen. Vi tar i betänkandet upp olika frågor som översynen ska behandla och som gäller bland annat riksrevisorerna, riksdagen och Riksrevisionen.

Jag vill inte tro att det finns något samband mellan det faktum att det var ungefär när jag valdes in i utskottet som de omvälvande nyheter som vi i dag refererar till dök upp i Dagens Nyheter. Det interna förändringsarbetet liksom effektivitet, förfarande vid rekryteringar samt eventuella oegentliga kontakter togs upp, och även om vi som beslutsfattare alltid måste vara försiktiga med att blint rusa i väg i opinionens riktning, så var uppgifterna tillräckligt oroande för att de behövde tas på yttersta allvar.

Dock var det, som föregående talare har tagit upp, inte tillräckligt allvarligt för att vi skulle kunna entlediga riksrevisorerna, något som slogs upp i stora rubriker i tidningarna som ett absolut krav. Nu, fyra månader senare med tre riksrevisorer som har eller som står i färd med att lämna sina uppdrag, står vi här och redovisar och debatterar vad vi tillsammans ser som nödvändigt att utreda för att se en väg framåt för Riksrevisionen.

Riksrevisionen har som vi alla vet även tidigare varit föremål för utredningar, och möjligen kan man säga att de frågor som vi nu föreslår för översyn till viss del är ett resultat av frågor som tidigare utredningar antingen missat eller möjligen hamnat lite snett i. Vad gäller forskning inom området har den också till stor del speglat de problem som under hösten särskilt framkom, det vill säga otydligheten i oberoendet och självständigheten i förhållande till riksdagen, ledningen av Riksrevisionen, det tredelade styret och arbetsfördelningen riksrevisorerna emellan.

När det gäller riksrevisorernas roll, är de tillsatta primärt för att säkra granskningens kvalitet, eller primärt för att administrativt leda och utveckla verksamheten och dess relationer? Hur ska en långvarig frånvaro hanteras?

Det har funnits en brist på en tydlig mottagare av granskningsrapporterna och osäkerhet om huruvida rapporterna skulle komma till nytta över huvud taget. Hur kan intresset för den statliga revisionen öka bland riksdagsledamöter och utskotten? Och vem granskar Riksrevisionen?

Hans-Gunnar Axbergers utredning – initierad av Margareta Åberg – som det tidigare har refererats till tar särskilt upp några av punkterna som också har belysts i forskningen. För mig är det ytterst viktigt att vi granskar oberoendet och frågorna kring det. Återigen: Vad innebär oberoende och självständighet egentligen?

Det är också extremt viktigt att man tittar vidare på den informella ledningskulturen. Riksdagen behöver också gå in och definiera effektiviseringsrevisionen för att se vad vi menar och vad vi vill ha.

Den årliga revisionen har uppenbarligen inte ägnats tillräckligt stor uppmärksamhet. Återigen beträffande huvudmannaskapet: Riksdagen är uppenbarligen inte konstruerad för styrningen av denna myndighet.

Jag ska förkorta mitt anförande eftersom många av mina kollegor har gett uttryck för så fantastiskt bra åsikter och synpunkter.

Utskottet anser att en parlamentariskt sammansatt utredning bör tillsättas för att göra en översyn av detta och av ytterligare punkter som har framkommit här i dag.

Herr talman! Vi politiker, liksom Riksrevisionen, befinner oss i förtroendebranschen i allra högsta grad. Därför är den kommande utredningen, som vi hoppas att kammaren fattar beslut om, oerhört viktig. Ett fungerande riksrevisionsorgan bidrar till upplysta medborgare och beslutsfattare genom att förse oss med oberoende, objektiv och pålitlig information, något som tillsammans är fundamentet för en fungerande demokrati.

Med dessa ord vill jag tacka mina kollegor och kansliet för ett mycket konstruktivt arbete tillsammans. Det visar på med vilket allvar vi tar frågan. Det visar också tydligt att vi alla är medvetna om att Sverige behöver en stark riksrevision som är oberoende och självständig, men som inte är övergiven av riksdagens starka intressen.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

(Applåder)

Anf. 8 STEFAN SVANSTRÖM (KD):

Herr talman! Jag tänkte närma mig frågan lite från ett annat håll.

Sveriges demokrati och Sveriges välstånd vilar på ett starkt förtroende för våra institutioner. I dessa inbegrips grundlagarna och den lagstiftande makten, regeringen, myndigheterna och utövandet av den styrande makten, statschefen och förhållandet till tredje land, den dömande makten och – förstås – den granskande och reviderande makten.

Därtill kommer civila makter, där såväl allmänhetens friheter och maktutövning som journalistiken tillhör centrala delar av demokratin.

Att dessa maktcentra är omistliga delar av ett fungerande land torde det inte råda något tvivel om. De bildar – såväl var för sig som tillsammans – ett sammanhållande kitt utifrån vilket vårt samhälle kan byggas. På dess grund har vi som individer, familjemedlemmar, företagare, föreningsdeltagare, politiskt aktiva eller i andra egenskaper givits möjligheten att forma våra liv till fromma för oss själva, för våra nära och kära och för det gemensamma bästa.

Institutioners roll för demokrati och välstånd är väl beforskat. Redan 1993 förärades forskarna Douglass North och Robert Fogel det så kallade Nobelpriset i ekonomi för sin forskning kring institutioners roll för välstånd. I sin forsknings-sammanställning *Why Nations Fail: The Origins of Power, Prosperity, and Poverty* från 2012 gör forskarna Daron Acemoglu och James Robinson en genomgripande genomgång av hur samhällets ekonomiska och politiska spelregler påverkat utvecklingen genom historien. Deras slutsats är lika enkel som den är uppfordrande för oss här: Institutionerna är den viktigaste förklaringsfaktorn till varför vissa länder är rika och andra är fattiga.

Det är viktigt att påminna om detta när vi diskuterar Riksrevisionen och granskningen av hur statsförvaltningen fungerar. Det kan förefalla vara ett smalt ämne, men en väl fungerande revision av vår statsapparat är en omistlig del av vår demokrati. Det är också ett nödvändigt fundament för att garantera att våra institutioner fungerar så som det är tänkt: till stöd för vårt välbefinnande och för det gemensamma bästa.

Herr talman! Det har sagts många bra saker här kring det gemensamma betänkandet. Jag tänker inte göra någon djupdykning i den händelseutveckling som har lett oss hit. Det är uppenbart att fel har begåtts på Riksrevisionen, detta har framkommit såväl i medias granskning som i den oberoende granskning som gjorts av professor Hans-Gunnar Axberger.

Men det har också begåtts fel här ifrån Sveriges riksdag som inte i tid har upptäckt och korrigerat det som redan för flera år sedan skulle ha behövt leda fram till den översyn som vi i dag kommer att fatta beslut om att tillsätta.

Förklaringarna till det finns delvis också berört i Axbergers granskning. Det ligger inte i riksdagens roll att styra myndigheter. Vi har bara två andra myndigheter i vårt hägn, JO, det vill säga Riksdagens ombudsmän, och Riksbanken. Båda dessa myndigheter åtnjuter en stor självständighet.

Jag tänker också på den bild av Riksrevisionen som man har fått i den offentliga debatten. Det talas nämligen ofta om Riksrevisionens oberoende, om att det inte ska kunna finnas någon utomstående som utövar inflytande eller kan anmärka på hur Riksrevisionen arbetar. I själva verket är ju Riksrevisionen och dess ledning, precis som andra offentliga verksamheter, i behov av råd och vägledning, såväl från den riksdag som har tillsatt den som från samhället i övrigt. Det är viktigt, inte minst för att Riksrevisionen också ska värna sitt förtroende, att det inte tillåts växa fram en egen kultur som står över all kritik från utomstående.

Något oberoende i den meningen att Riksrevisionen alltid ska stå över att få sin egen verksamhet granskad har lagstiftaren heller aldrig avsett. Däremot ska Riksrevisionen förstås åtnjuta en stor grad av självständighet i hur man bedriver sitt arbete inom de ramar som har givits. Här tycker jag finns skäl för klargöranden, och vi från Kristdemokraternas sida är nöjda med att denna frågeställning finns med i översynen.

Därutöver vill jag lyfta fram vikten av att vi får en grundlig genomgång av den ordning som gällt för Riksrevisionen fram till i dag.

Har det varit lämpligt att låta tre riksrevisorer dela på ansvaret för att styra en myndighet, eller borde vi ha en annan ordning med större specialisering? Ska riksrevisorer vara oavsättliga för annat än allvarliga försummelser, även om de förbrukat sitt förtroende hos en kvalificerad majoritet i riksdagen? Och finns det anledning att se över avgångsvillkor och mandatperioder för riksrevisorerna, givet att så många av dem som hittills utnämnts valt att inte fullgöra sina uppdrag?

Detta och många andra frågor hoppas vi kristdemokrater få svar på. Som jag har belyst i detta anförande är det en fråga som är viktig inte bara för Riksrevisionen och dess medarbetare utan för hela det svenska samhället, dess institutioner och de välbefinnandsskapande krafter som tjänar vårt gemensamma bästa väl.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 9 HANS EKSTRÖM (S):

Herr talman! Björn von Sydow har gått igenom bakgrunden till att KU föreslår att en utredning om Riksrevisionens framtida ställning och organisation tillsätts. Jag kommer att tala om det direktiv som ska utarbetas för en kommande parlamentarisk utredning.

Legitimiteten för Riksrevisionen påverkar även legitimiteten för det demokratiska styrelseskicket. Som vi hörde tidigare är det ytterst viktigt att medborgarna känner förtroende för de institutioner som bär upp samhället för att vår demokrati ska fungera och för att kostnaden för transaktioner i vårt samhälle ska bli så låg som möjligt.

Vi socialdemokrater tycker att utgångspunkten för utredningen ska vara att Riksrevisionen även framdeles är placerad under riksdagen och att dess ställning ska vara reglerad i grundlag. Däremot är det viktigt att nuvarande ordning med tre riksrevisorer, varav en med ett administrativt ansvar, utreds. Utifrån den utredning som har gjorts av Axberger och utifrån andra iakttagelser verkar det finnas problem med denna organisationsform.

Man kan överväga andra modeller, exempelvis den modell som finns för Justitieombudsmannen med en chefsjustitieombudsman. Det bör även övervägas om en förändring ska kunna göras enklare genom att bestämmelserna flyttas till riksdagsordningen, vilket vi har hört tidigare talare ta upp.

Det är uppenbart att ett problem uppstår när ett förtroende är helt förbrukat. Bestämmelserna för entledigande är så svåra att risken finns att man får en riksrevision som helt saknar riksdagens förtroende. Naturligtvis finns det en balansgång mellan självständigheten för Riksrevisionen och förtroendefrågan.

Om man ska göra någonting åt detta måste vi få en reglering där kvalificerad majoritet krävs för att avsätta riksrevisorer på grund av bristande förtroende. Frågan bör dock övervägas. Även frågor om mandatperiodens längd, omvalsmöjlighet, ersättarmöjligheter och en karenstid bör studeras.

En särskild fråga vad gäller Riksrevisionens självständighet är att en myndighet även om den är självständig inte flyger i luften. Det krävs ett ansvarsutkrävande och styrning även av en sådan myndighet. Hur denna besvärliga balansgång ska kunna organiseras kräver mycket eftertanke. Många lösningar är tänkbara, och utredningen måste noga överväga för- och nackdelar innan den sätter ned foten.

Effektivitetsrevisionen fick en ökad roll efter 2010. Utredningen bör titta på om regleringen måste ändras för att förtydliga och avgränsa effektivitetsrevisionens uppdrag. Det kanske inte är revisionens uppdrag att fundera över exempelvis vårt skattesystem eller statsskick.

Det har förekommit att Riksrevisionen har företrätt i externa relationer på ett sätt som har gjort att revisionens politiska neutralitet har kunnat ifrågasättas. Det här undergräver allvarligt Riksrevisionens legitimitet, och vi i Socialdemokraterna vill påpeka att utredningen särskilt bör titta på detta.

Sammanfattningsvis är utredningen nödvändig och viktig för att Riksrevisionen, som är en viktig del av kontrollmakten, ska få förnyat förtroende av svenska folket. Därigenom ges en förutsättning för att medborgarna kan ha förtroende för att deras resurser används på ett klart och effektivt sätt.

Prot. 2016/17:29
16 november

Översyn av
Riksrevisionen

*Ny ersättningslag
och lag om stöd
till partigrupperna*

De tre riksrevisorer som nu utses har det viktiga uppdraget att få organisationen att fungera väl även innan eventuella organisationsförändringar har kunnat göras. Det är viktigt att Riksrevisionens anseende återupprättas snarast. Jag önskar dem lycka till i deras svåra och viktiga uppdrag.

Jag yrkar bifall till konstitutionsutskottets förslag i betänkandet.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 18.)

§ 9 Ny ersättningslag och lag om stöd till partigrupperna

Konstitutionsutskottets betänkande 2016/17:KU3
Ny ersättningslag och lag om stöd till partigrupperna (framst.
2015/16:RS7)
föredrogs.

Anf. 10 FREDRIK ERIKSSON (SD):

Herr talman! Det spelar egentligen ingen större roll att jag håller detta anförande. Då tänker jag inte i första hand på att de övriga partierna redan har bestämt sig för att rösta ned vår motion, utan jag tänker på mig själv. Jag kommer att få mitt väl tilltagna riksdagsarvode oavsett vilket.

Jag behöver inte hålla ett enda anförande, inte delta i någon votering eller gå på ett enda utskottssammanträde på fyra år. Jag skulle till och med kunna bestämma mig för att inte komma hit över huvud taget och ändå kunna kvittera ut över 60 000 kronor i månaden medan jag kanske drar igång en massagesalong i stället.

Det finns säkert en och annan som tycker att det skulle vara en bra idé, men till dem säger jag: Tji fick ni! Jag råkar gilla mitt uppdrag, så ni får allt dras med mig och lyssna på mig ett tag till.

Men bara det faktum att det är upp till min goda vilja och mitt godtyckliga gillande skvallrar om att något inte står rätt till här. Hur många av de väljare som vi företrädare kan försörja sig på fritt valt arbete, herr talman? Är det ens någon?

Vän av ordning kanske invänder att vårt uppdrag inte är ett vanligt arbete, utan det är minsann ett förtroendeuppdrag. Det kan förvisso vara sant, men då infinner sig obönhörligen nästa fråga. Hur kan det vara okej att någon som missbrukat detta förtroende tillåts fortsätta att kvittera ut samma ersättning i flera år efter att förtroendet är förbrukat? I vissa fall erhåller personen i fråga även inkomstgaranti fram till pensionen.

Särskilt intressant blir denna frågeställning om man samtidigt betänker att väljarna enligt grundlag förväntas placera sitt förtroende i ett parti snarare än i den enskilda ledamot som sedan kan komma att utföra det ena eller det andra uppdraget.

Jag hoppas och tror att alla som lyssnar på detta innerst inne inser att något behöver göras. Men mig veterligen är det bara Sverigedemokraterna som, åtminstone under innevarande mandatperiod, har lagt fram konkreta förslag på hur man skulle kunna komma till rätta med problemet.

Vi har gjort det först i form av ett förslag till utskottsinitiativ från KU, vilket samtliga övriga partier avslog, och sedan i en följdmotion till riksdagsstyrelsens förslag för att en arbetsbeskrivning ska tas fram och riksdagsarvodet tydligare kopplas till ledamöternas faktiska arbetsinsats. Även denna följdmotion föreslår samtliga övriga partier ska avslås. Det kan vara värt att tänka på. Jag yrkar bifall till Sverigedemokraternas båda reservationer i KU3.

Nu ska jag sätta mig och spela Pokémon Go på betald arbetstid, bara för att jag kan. Eller visst nej, jag är ju inte sosse. Bara ingen trist sosse håller något tråkigt anförande efter mig, för då kanske jag somnar i stället! Skulle det i största allmänhet bli alltför tråkigt kan jag ju välja att bara gå in och tjänstgöra under sommaruppehållen eller sätta mig och fila på min personliga återvalskampanj i stället för att traggla tråkiga utskottshandlingar.

Herr talman! Möjligheterna synes oändliga. Men nej, jag tror nog att det blir till att jobba på som vanligt, bara för att jag vill och för att jag gillar det.

(Applåder)

I detta anförande instämde Jonas Millard (SD).

Anf. 11 MIA SYDOW MÖLLEBY (V):

Herr talman! Det här ärendet är på ett sätt ganska speciellt. När vi diskuterar saker här gäller det i de allra flesta fall stora grupper av människor. Det kan gälla stora företag; det kan gälla alla i hela landet. I det här sammanhanget gäller det oss själva, det vill säga riksdagsledamöterna, våra villkor och stödet till partigrupperna.

Vi behandlar här en framställning från riksdagsstyrelsen och en del yrkanden från allmänna motionstiden som är kopplade till den framställningen.

Riksdagsstyrelsen har i sin framställning konstaterat att det nuvarande regelverket för riksdagsledamöternas ekonomiska villkor och förmåner finns i lag och olika regelverk och föreskrifter. Det är splittrat och ganska svåröverskådligt. Här finns det ett förslag att man gör en ny lagstiftning.

Den tidigare ersättningslagen har gällt i över 20 år. Det har gjorts ändringar i den. Den är svårläst och krånglig. Nu vill vi ha en ny lag som är möjlig att begripa. Det underlättar för oss alla, inte minst när det gäller insynen i och granskningen av de villkor vi har.

Innehållet i den nya lagen är alltså i stort sett likadant som i den som gäller nu – det bara samlas ihop. Vi tycker att det är bra, och det blir förhoppningsvis tydligt. Men det finns några skillnader. Det har tagits med bestämmelser som ger en ledamot rätt till ersättning för att ta sig till riksdagen vid en extraordinär händelse eller av en annan orsak som inte kunnat förutses. Det står med i lagen. Normalt sett har vi rätt till ersättning för resekostnader från hemmet. Men när det gäller en extraordinär händelse kan det hända att en ledamot befinner sig någon annanstans. Då har man lagt in att det ska gå att få ersättning för resekostnader även i det fallet.

Det är också nytt att ledamöter själva ska kunna fatta beslut om en del enskilda utrikes tjänsteresor, det vill säga de som går till EES, EU eller ansökarländer. Men precis som nu gäller att det fastställs ett belopp för de här resorna för varje valperiod. Det är inom den ramen som de här besluten

kan fattas av personen själv i stället för av talmannen. Det kommer att regleras ytterligare i författningen av riksdagsstyrelsen.

Vad gäller lagen om stöd till partigrupperna för riksdagsledamöternas arbete i riksdagen är innehållet också i den i stort sett likadant som i den tidigare lagen och olika föreskrifter. Men det blir alltså bättre samlat.

Storleken på stödet till partigrupperna och antalet arbetsplatser i riksdagens lokaler kommer inte längre att tas upp i lagen, utan det kommer att beslutas av Riksdagsförvaltningen. Men föreskrifterna för detta antas av riksdagsstyrelsen, och det tycker vi är helt okej.

Så långt riksdagsstyrelsens framställning. Nu går jag över till motioner från allmänna motionstiden. Jag tänker lyfta fram vår reservation 3.

Vänsterpartiet har under många år motionerat om att nivån på ledamöternas arvode ligger för högt. Vi tycker att arvodet är alldeles för stort. Vi har nu 62 400 i arvode per månad, och det ökar nu i november. Det är mer än dubbelt så mycket som medelinkomsten för de personer som vi representerar. Det gör att våra förhållanden skiljer sig väldigt mycket från förhållandena för dem som vi ska företräda här i riksdagen. Det är klart att det kan påverka förtroendet för oss.

Det är klart att ersättningen ska vara bra. Det är ett ansvarsfullt uppdrag att bli vald till ledamot i Sveriges riksdag. Men vi tycker ändå att arvodet ska läggas på en rimligare nivå och att vi ska kunna ha ett system där det inte behöver bli diskussioner eller fattas beslut om nya uppräkningsar. Även om det inte är vi som fattar besluten kan de alltid ifrågasättas när de inte är kopplade till något tydligt.

Därför har vi föreslagit att arvodet ska vara kopplat till prisbasbeloppet. I dag är det 44 300, och det tycker vi är en rimligare ordning.

Vi vill också att systemet för extra ersättningar ska ses över. Som det är nu finns det extra arvoden till riksdagsledamöter för att vara ordförande eller vice ordförande i utskott. Vi menar att det bör vara samma ersättning. Det är förvisso ett extra arbetsamt uppdrag, men vi tycker att det måste vara upp till partigrupperna att fördela om så att man kan avlastas andra delar av arbetet. Det går fortfarande bara 24 timmar på ett dygn, och vi tycker att man ska fördela arbetet.

Jag yrkar bifall till vår reservation 3.

Anf. 12 BERIT HÖGMAN (S):

Herr talman! Nu kommer den tråkiga sossen som efterlystes tidigare. Jag kan garantera att Fredrik inte kommer att somna av det här inlägget.

Syftet med det beslut vi ska fatta i dag är att sammanfatta och samla lagstiftningen i en och samma lag. Vi förtydligar språket, och vissa delar som tidigare reglerades i föreskrifter regleras nu i lag.

Precis som Mia Sydow Mölleby sa är det många regler som har ändrats under de 20 år som gått sedan grundsystemet beslutades. Det har varit oöverskådligt, inte bara för människor utifrån som vill se hur vi har det utan till och med för oss själva. I bästa fall råder vi nu bot på det.

Det handlar alltså om våra arvoden, om övernattningsbostäder, om resekostnadsersättning, om den datorutrustning vi har rätt att ha, om vad som händer när vi blir sjuka och hur vi gör för att komma tillbaka till jobbet.

Jag tycker, till skillnad från Fredrik, att det är viktigt att vi ser att det här är ett förtroendeuppdrag. Det är ett uppdrag vi ska bära med förtroende under de fyra år vi är valda. Det är vad det handlar om. Det är inte ett arbete med komplédigt eller övertidsersättning.

När den förra lagen beslutades var argumenten att riksdagsuppdraget numera verkligen är ett heltidsuppdrag. För mig är det definitivt det. Man kan göra jämförelser med ersättningen för heltidspolitiker i kommuner och landsting och många som jobbar i det privata näringslivet. Man kan alltid diskutera det. Den stora poängen är som vi ser det att vi inte själva fattar beslut om vårt arvode. Det gör arvodesnämnden, som består av människor helt utanför förtroendemannarollen.

SD har i sin reservation utvecklat ett synsätt att arvodet ska utgå från arbetsinsats. Detta är en för oss helt främmande tanke, för vårt uppdrag bygger på att det är väljarna och våra partier som utvärderar vår arbetsinsats vart fjärde år.

När Fredrik tog till orda blev jag ännu mer provocerad. Det låter på honom som om pengar är den enda drivkraft vi har för att utträtta något här i världen. Med så dålig respekt för uppdraget och en så raljant syn på vad som är drivkrafter för att förändra samhället och världen är frågan om det inte är Fredrik själv som borde hämta blanketten på länsstyrelsen som man kan använda om man vill bli befriad från sitt uppdrag.

Att Sverigedemokraterna har bekymmer med politiska vildar är knappast någonting som någon arvodesnämnd i världen kan råda bot på. Där emot kan alla partier bli bättre på att förklara vad uppdraget innebär och går ut på och vad det förväntas av oss att vi ska göra såväl vardag som helg – att vår arbetstid är dygnet runt 365 dagar om året och att vi ska sjukskriva oss även om vi blir sjuka på julafton, för att ta ett par exempel på vad uppdraget faktiskt innebär. Beskriv den verkligheten! Beskriv inte era medlemmar som inte gör sitt jobb här i riksdagen! Beskriv hur jobbet i riksdagen de facto är! Visa någon sorts respekt för demokratin! Det tycker jag är rimligt, och jag kan inte låta bli att tänka att så som man känner sig själv känner man andra.

Vad som är etiskt och moraliskt försvarbart i rollen som riksdagsledamot verkar vi tycka väldigt olika om. Inte heller det kan någon arvodesnämnd i världen råda bot på. Det kommer tillbaka till att det är ett förtroendeuppdrag, ett förtroende vi får av våra partier och av våra väljare. Jag menar att det förpliktar.

Därför är det så bra att denna lag är tydlig och transparent. Alla kan få reda på hur vi har det och hur vi jobbar. Öppenhet och transparens är över huvud taget så viktigt i en demokrati.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på motionerna.

(Applåder)

Anf. 13 FREDRIK ERIKSSON (SD) replik:

Herr talman! Berit Högman och jag är helt överens om att det är ett väldigt stort förtroende vi får. De allra flesta av oss tar det också på största möjliga allvar och sliter verkligen hund för att göra detta på bästa sätt.

Det klingar dock lite falskt när man påstår att det bara skulle vara ett problem inom Sverigedemokraterna. Visst, vi har haft problem inom Sve-

rigedemokraterna, och jag vet att bland annat Berit Högmans partiordförande Stefan Löfven har uppmanat Sverigedemokraterna att jobba med och se över dessa situationer, som uppstår även inom andra partier.

Med anledning av detta har vi lagt fram ett antal förslag till hur dessa situationer skulle kunna hanteras, och det förefaller därför ganska märkligt att Berit Högman och Socialdemokraterna så kompakt och unisont säger nej till att man gör denna typ av översyn. KU försökte vid något tillfälle – jag tror att det var 1983 – börja skissera på vad det skulle kunna tänkas innebära att vara riksdagsledamot.

Varför är ni så kompakta motståndare till att man gör en ordentlig översyn och försöker hitta en tydligare koppling, till stöd för både den enskilda ledamoten och väljarna, som i första hand ska placera förtroendet hos partierna? Varför vill ni inte titta på hela ordningen med föreskrifter i regeringsformen som säger att det är på ett parti man i första hand röstar men att partiet ändå inte i större utsträckning kan förfoga över mandaten?

Anf. 14 BERIT HÖGMAN (S) replik:

Herr talman! Det finns massor av tydlighet i vad en riksdagsledamot har att göra. Vi har att arbeta i utskott; alla ledamöter är placerade i utskott. Vi har att jobba i vår valkrets. Vi har att agera utifrån det mandat vi har.

Men vad Fredrik bortser från är partiernas ansvar. Det ansvaret sträcker sig också utanför denna kammare. Någon tycker att det är okej att springa med järnrör – jag tycker inte det. Det handlar också om att leva som vi lär som människor: att vara ledare och förebilder för ett samhälle, för det förväntar sig människor av oss. Det är där prövningen måste ske.

Vem i detta hus skulle bedöma arbetsinsatsen, om du eller jag är värd en hundring mer eller mindre? Är det arvodesnämnden? Är det timanställningar vi ska ha? Är det övertid eller komplodigt? Nej, det är det inte, för det handlar om ett förtroendeuppdrag – ett förtroende vi bär dygnet runt, 365 dagar om året. Det är den insikten som inte finns hos Sverigedemokraterna och Fredrik Eriksson.

(Applåder)

Anf. 15 FREDRIK ERIKSSON (SD) replik:

Herr talman! Det är lite lustigt att höra Berit Högman inledningsvis tala om hur bra den nya lagen är, eftersom det blir väldigt tydligt för alla vilka regler vi har att förhålla oss till. Men det verkar bara gälla vissa regler, inte alla.

Precis som Berit Högman säger vilar ett tungt ansvar på partierna. Men varför vill inte Berit Högman ge partierna de verktyg som behövs för att på ett bättre sätt kunna ta detta ansvar?

Anf. 16 BERIT HÖGMAN (S) replik:

Herr talman! Partierna har ett hundraprocentigt ansvar för vilka kandidater som sitter här i Sveriges riksdag. Det kan partierna ta under nomineringsprocess, förberedelser och egenintroduktion. Sedan gör riksdagen ett fantastiskt arbete med introduktionen i riksdagens system. Men arbetsmoralen och etiken kan ingen annan bära än jag och du som individer, och det är alldeles uppenbart att vi bär den på olika sätt.

Sedan kan det vara svårt att förklara detta för gemene man, eftersom det inte är ett jobb. Jag brukar säga till folk: Följ gärna med mig en dag

eller två, så får du se hur vi har det här! Många utnyttjar den möjligheten, och det känns bra.
(Applåder)

Anf. 17 MARTA OBMINSKA (M):

Herr talman! Jag tänkte just säga varmt välkomna till åhörarna på läkaren, men nu har de precis gått. Det var väldigt kul att ni var här!

Till att börja med yrkar jag bifall till utskottets förslag och avslag på motionerna. I betänkandet finns tre reservationer. Jag kommer i stort sett att uppehålla mig vid betänkandet, och jag håller i stor utsträckning med socialdemokraten Berit Högman om det hon sagt.

Utskottet tillstyrker i stort sett riksdagsstyrelsens förslag till en ny lag om ersättning till riksdagens ledamöter och en ny lag om stöd till partigrupperna för riksdagsledamöternas arbete i riksdagen och dess myndigheter och organ samt vissa följdändringar i annan lagstiftning. Undantagen är inte många. De rör en övergångsbestämmelse, en korrigerad paragrafhänvisning och vissa främst regeltekniska, redaktionella och språkliga justeringar.

Den nya lagstiftningen innebär att 1994 års lag om ekonomiska villkor för oss riksdagsledamöter upphävs och att de nuvarande bestämmelserna i stort sett tas in i den nya lagen om ersättning till riksdagens ledamöter. I den nya lagen samlas även lite mer än tidigare: andra bestämmelser på området som tidigare har funnits i föreskrifter och riktlinjer. Det handlar bland annat om rätten till övernattningsbostad och arbetsrum, barnverksamhet och tillgång till parkeringsplats.

Vidare har det i lagförslaget tagits in bestämmelser som innebär att en ledamot har rätt till ersättning för att ta sig till riksdagen vid en extraordinär händelse eller av en annan orsak som inte kunnat förutses. Detta blir nu reglerat. Dessutom föreslås ledamöterna få rätt att själva besluta om vissa utrikes resor. Mia Sydow Mölleby var också inne på dessa frågor.

Utskottet delar riksdagsstyrelsens bedömning att det inte bör införas en rätt till ersättning för resekostnader från och till en annan bostad än bostaden på hemorten, det vill säga främst en semesterbostad, och en ort där riksdagsledamoten utövar sitt uppdrag. I denna del finns det inga invändningar mot lagförslaget i någon motion.

Dessutom innebär lagförslaget att 1999 års lag om stöd till riksdagsledamöternas och partigruppernas arbete i riksdagen ersätts med en ny lag. Innehållsmässigt är den nya lagen om stöd till partigrupperna väldigt lik den förra och innehåller bestämmelser om basstöd till partigrupperna och stöd för kostnader för politiska sekreterare samt utrikes resor.

Därutöver kommer det att regleras att man har rätt till ett partikansli, redovisningsskyldighet, återbetalningsskyldighet och rätt till stöd för språkutbildning.

När det gäller den föreslagna ikraftträdande- och övergångsbestämmelsen i punkt 3 anser utskottet att det saknas behov av den med hänsyn till Riksdagsförvaltningens bemyndigande att meddela föreskrifter om stödet till de politiska sekreterarna. Bestämmelsen bör därför utgå.

De föreslagna ändringarna i 1989 års arvodeslag innebär bland annat att regleringen av sammanträdesarvoden till EU-nämnden överförs till den nya ersättningslagen.

Prot. 2016/17:29
16 november

*Ny ersättningslag
och lag om stöd
till partigrupperna*

Prot. 2016/17:29
16 november

Ny ersättningslag och lag om stöd till partiogrupperna

Förslaget till ny lag om ersättning till riksdagens ledamöter innebär inga förändringar i sak när det gäller själva arvodena eller formerna för hur de bestäms. I både den tidigare lagen, 1994 års ersättningslag, och den föreslagna lagen regleras ersättningen via riksdagens arvodesnämnd; det gäller både nivån och själva arvodet.

Lagstiftningen föreslås träda i kraft den 1 januari 2017.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 18.)

En översyn av det ekonomiadministrativa regelverket för riksdagens myndigheter

§ 10 En översyn av det ekonomiadministrativa regelverket för riksdagens myndigheter

Konstitutionsutskottets betänkande 2016/17:KU4

En översyn av det ekonomiadministrativa regelverket för riksdagens myndigheter (framst. 2015/16:RS5) föredrogs.

Anf. 18 EMANUEL ÖZ (S):

Herr talman! Betänkandet KU4 handlar om en översyn av det ekonomiadministrativa regelverket för riksdagens myndigheter. Det är ett enigt KU som står bakom detta betänkande, och vi kommer inte i närheten av den dramatik som vi fick uppleva med de två föregående betänkandena. Det är dock ändå viktigt att i informativt syfte nämna i korthet och i vissa valda delar vad detta betänkande går ut på och vad KU har kommit fram till.

Bakgrunden är att lagen med ekonomiadministrativa bestämmelser m.m. för Riksdagsförvaltningen, Riksdagens ombudsmän och Riksrevisionen, även kallad REA-lagen, trädde i kraft den 1 januari 2007. Syftet med lagen var dels att skapa en ökad klarhet om vilka skyldigheter och befogenheter riksdagens myndigheter hade på finansmaktens område, dels att förenkla riksdagens styrning av myndigheterna och förtydliga befogenhetsfördelningen mellan riksdagen och dess myndigheter. Under den tid som har gått sedan REA-lagen trädde i kraft har regeringsformens bestämmelser om finansmakten ändrats, och en ny budgetlag har hunnit träda i kraft. Vi har dessutom kunnat dra erfarenheter av lagens tillämpning genom åren. Riksdagsstyrelsen har därför sett att det har funnits ett behov av att se över REA-lagen såväl innehållsmässigt som språkligt, för att säkerställa att lagstiftningen är relevant och ändamålsenlig.

Riksdagsstyrelsen beslutade således i mars 2014 att ge en kommitté i uppdrag att göra en översyn av REA-lagen och till lagen hörande föreskrifter. Kommittén skulle enligt direktiven förtydliga regelverket, se över regelstrukturen och föreslå en anpassning av regelverket till den nu gällande budgetlagen. Genom ett tillkännagivande från riksdagen har också frågor om hanteringen av de så kallade chefs pensionerna utretts. Kommittén lämnade sitt förslag den 1 september 2015. Det är detta som vi i KU nu har behandlat. Jag ska också nämna att inga motioner har lämnats med anledning av framställningen.

Herr talman! Det har visat sig att ändringsförslagen är så pass genomgripande och omfattande att de inte bör genomföras i den befintliga lagen. Arbetet har resulterat i att riksdagsstyrelsen i stället har kommit fram till att man ska ersätta REA-lagen med en ny lag, som ska heta lagen om budget och ekonomiadministration för riksdagens myndigheter. Den nya lagen och lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2017. Den nya lagen ska även bättre överensstämma med budgetlagen. Avsikten med majoriteten av ändringarna i den nya lagen i förhållande till REA-lagen är att de inte ska innebära någon ändring i sak. Däremot syftar ändringarna framför allt till att anpassa bestämmelserna till motsvarande bestämmelser i budgetlagen, att förtydliga genom språkliga ändringar, att introducera begrepp eller att tydligare rikta sig mot myndigheterna. Det finns också några substantiella förändringar.

Vidare föreslås att förtydligande görs i lagen med instruktion för Riksdagsförvaltningen om förvaltningens rätt att ta ut avgifter för upplåtelse av lägenheter och lokaler i myndighetens fastigheter. I betänkandet sägs att sådana avgifter ska beräknas på marknadsmässiga grunder.

Vidare ska den nya lagen enligt förslaget, och i likhet med REA-lagen, inte vara tillämplig på den verksamhet som riksdagens nämndmyndigheter bedriver. För att tydliggöra ansvarsförhållandet mellan Riksdagsförvaltningen och riksdagens nämndmyndigheter i ekonomiska frågor föreslår riksdagsstyrelsen en ändring i nämndernas instruktioner om att de i de redogörelser som de årligen ska lämna till riksdagen ska redovisa de kostnader som är förknippade med verksamheten. En uttrycklig reglering av redovisningen skulle bidra till att öka transparensen gentemot riksdagen och allmänheten.

Jag vill avslutningsvis kort nämna något om chefs pensionerna. Varje myndighet under riksdagen ska ansvara för åtaganden om chefs pensioner till befattningshavare vid myndigheten. Detta medför att myndigheten också ska redovisa sådana åtaganden i enlighet med god redovisningssed. Riksdagsstyrelsen har därför gjort bedömningen att det i föreskrifterna till lagen tydligt bör framgå att ett åtagande om chefs pensioner ska redovisas när det har fattats ett beslut om att chefs pensioner ska betalas ut. Vidare föreslår riksdagsstyrelsen att avsättningar för chefs pensioner ska redovisas mot anslag det budgetår till vilket utgiften hänförs. Det sistnämnda är mot bakgrund av hur ansvaret för och redovisningen av chefs pensioner kan förtydligas för alla myndigheter under riksdagen.

Herr talman! KU ser positivt på att det har gjorts en översyn av regelverket och föreslår att riksdagen antar riksdagsstyrelsens förslag till ändringar i det ekonomiadministrativa regelverket för riksdagens myndigheter. Jag yrkar därför bifall till utskottets förslag.

Anf. 19 MARTA OBMINSKA (M):

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag. Precis som Emanuel Öz sa finns det inga följd motioner till det här förslaget. Om vi ska vara ärliga är förslaget ganska tekniskt och inte jättekontroversiellt, men jag tänkte ändå uppehålla mig lite vid det, dock lite kortare än Emanuel Öz.

Utskottet föreslår att riksdagen antar riksdagsstyrelsens förslag till ändringar i det ekonomiadministrativa regelverket för riksdagens myndigheter. Förslaget innebär, som Emanuel Öz sa, bland annat att en ny lag, lagen om budget och ekonomiadministration för riksdagens myndigheter,

Prot. 2016/17:29
16 november

*En översyn av det
ekonomiadministrativa
regelverket för riksdagens myndigheter*

ska ersätta lagen med ekonomiadministrativa bestämmelser m.m. för Riksdagsförvaltningen, Riksdagens ombudsmän och Riksrevisionen, även kallad REA-lagen.

Den nya lagen har förtydligats och anpassats för att säkerställa att lagstiftningen är relevant och ändamålsenlig. Lagen har bland annat ändrats så att strukturen och språket stämmer bättre överens med budgetlagens, vilket är eftersträvaransvärt. Utgångspunkten ska även fortsättningsvis vara att det ekonomiadministrativa regelverket för riksdagens myndigheter till både innehåll och språk ska överensstämja med de regler som gäller för regeringen och dess myndigheter, om inte särskilda skäl motiverar en avvikelse.

Den nya lagen ska enligt förslaget, i likhet med den tidigare REA-lagen, inte vara tillämplig på den verksamhet som riksdagens nämndmyndigheter bedriver. För att förtydliga ansvarsförhållandet mellan Riksdagsförvaltningen och riksdagens nämndmyndigheter i ekonomiska frågor föreslår riksdagsstyrelsen en ändring i nämndernas instruktioner om att riksdagens nämndmyndigheter i den verksamhetsredogörelse som de årligen ska lämna in också ska redovisa de kostnader som är förknippade med verksamheten.

Dessutom innebär förslaget ett förtydligande i lagen med instruktion för Riksdagsförvaltningen om förvaltningens rätt att ta ut avgifter för upplåtelse av lägenheter och lokaler i myndighetens fastigheter och att det av instruktionen framgår att sådana avgifter ska beräknas på marknadsmässiga grunder.

Lagförslagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2017.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 18.)

*Kompletteringar till
EU:s förordning om
europeiska politiska
partier och europeiska
politiska stiftelser*

§ 11 Kompletteringar till EU:s förordning om europeiska politiska partier och europeiska politiska stiftelser

Konstitutionsutskottets betänkande 2016/17:KU8

Kompletteringar till EU:s förordning om europeiska politiska partier och europeiska politiska stiftelser (prop. 2016/17:6) föredrogs.

Anf. 20 EMANUEL ÖZ (S):

Herr talman! I detta betänkande föreslår konstitutionsutskottet att riksdagen dels antar regeringens förslag till lag med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om europeiska politiska partier och europeiska politiska stiftelser, dels antar regeringens förslag till ändringar i bokföringslagen, revisionslagen, inkomstskattelagen och skatteförfarandelagen. Det är, liksom när det gäller det betänkande vi debatterade nyss, ett enigt KU som står bakom detta betänkande, och regeringens lagförslag har inte mött invändningar i någon motion. Jag ska försöka fatta mig kort, men jag finner det ändå vara värt att nämna något om det här betänkandet.

Bakgrunden till betänkandet är: Under hösten 2014 antogs EU:s förordning om stadgar för och finansiering av europeiska politiska partier och europeiska politiska stiftelser, även kallad EUPP-förordningen. Fortsättningsvis kommer jag att kalla den för förordningen. Genom förordningen införs två nya europeiska associationsformer: politiska partier och politiska stiftelser. Det förutsätts att en organisation har ställning som ett europeiskt politiskt parti eller en stiftelse för att kunna få finansiering från EU:s allmänna budget. Syftet med förordningen är att ge partier och stiftelser bättre rättsliga och ekonomiska ramar för att på så vis främja och stärka den representativa demokratin på europeisk nivå. Regelverket påverkar enligt betänkandet inte nationella partier eller stiftelser.

Herr talman! Förordningen är bindande och direkt tillämplig i varje medlemsstat, och den ska inte inkorporeras eller transformeras till nationell rätt. Däremot behöver svensk rätt anpassas till förordningen i vissa delar. Regeringen föreslår därför att de nationella bestämmelser som föranleds av EUPP-förordningen så långt som möjligt inordnas i det befintliga regelverket och att de bestämmelser som inte kan föras in i befintliga lagar förs in i en ny lag som kompletterar förordningen.

I betänkandet dras vissa paralleller till svenska ideella föreningar. I svensk rätt anser man att politiska partier rent associationsrättsligt är att betrakta som ideella föreningar. De krav som ställs på en sammanslutning för att den ska kunna registreras som ett europeiskt politiskt parti i fråga om stadgar och förvaltning gör att den enligt ett svenskt synsätt är att bedöma som en ideell förening. Vidare konstaterar regeringen att europeiska politiska stiftelser har ett uttalat ideellt syfte och att de även i övrigt har stora likheter med ideella föreningar.

Av dessa anledningar, herr talman, föreslås det att ett europeiskt politiskt parti och en europeisk politisk stiftelse i svensk rätt ska jämföras med en ideell förening. Men de ska till skillnad från ideella föreningar i allmänhet alltid vara bokföringsskyldiga och avsluta bokföringen med en årsredovisning. Vidare ska endast den som är auktoriserad eller godkänd revisor kunna vara revisor i ett europeiskt politiskt parti eller i en europeisk politisk stiftelse. Enligt betänkandet bör skyldigheten att upprätta en årsredovisning regleras i bokföringslagen eftersom närliggande lagar, såsom årsredovisningslagen och revisionslagen, på så vis blir automatiskt tillämpliga på europeiska politiska partier och stiftelser.

Slutligen, herr talman, ska jag bara nämna att europeiska politiska partier och stiftelser i betänkandet föreslås att behandlas som egna skattesubjekt, då dessa föreslås ha juridiskt erkännande och rättskapacitet i alla medlemsstater. Ändringar föreslås därför ske i inkomstskattelagen och skatteförfarandelagen för att skapa en skatterättslig anpassning till dessa två nya associationsformer.

De lagändringar som nämns i betänkandet föreslås träda i kraft den 1 januari 2017, vilket är samma dag som förordningen ska börja tillämpas.

Mot bakgrund av detta korta anförande, herr talman, vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 18.)

Konstitutionsutskottets betänkande 2016/17:KU9
Registrering av gåvor till riksdagsledamöter och registrering av vissa skulder m.m. (framst. 2015/16:RS6)
föredrogs.

Anf. 21 BERIT HÖGMAN (S):

Herr talman! Någon kanske frågar sig: Kan detta verkligen vara något att registrera? Det handlar om nya regler för registrering av gåvor som vi ledamöter kan få.

Jag tror säkert att ni är många som har hört den sanna historien om Aina Erlander. Efter Tages avgång som statsminister gick hon tillbaka till Regeringskansliet med fem pennor, eftersom det tydligt framgick att pennorna tillhörde statsverket. Då var det inte Tages pennor. Det var statens pennor. Aina gick tillbaka med dem.

Jag tycker att den historien är värd att ha som metafor för hur viktigt det är att alltid tänka på vad som är mitt, vad som är någon annans och vad vi äger gemensamt.

Det är nog viktigt att vi registrerar, inte minst med tanke på en framväxande misstro mot vad många kallar etablissemangen – och dit hör vi allihop. Det finns också okunskap och myter som kan förstärka denna misstro. Vi har här i kammaren i dag fått exempel på krafter som vill göda denna misstro. Jag tror att tydliga regler och transparens i handling och gärning kan öka tilltron till oss folkvalda. Det är nödvändigt och viktigt.

Det här ärendet har sin bakgrund i det arbete som Europarådets grupp mot korruption gjorde 2013. Den gruppen kallas för Greco. Innebörden i Grecos krav var att det bör införas ett ekonomiskt register. Det har vi redan, men det handlar om att det ska kompletteras med en redovisning av större skulder och ekonomiska förehavanden. Det handlar också om att vi ska registrera gåvor som vi får i rollen som riksdagsledamöter.

Efter att den här rapporten hade kommit hade vi en arbetsgrupp där samtliga partier var representerade. Den leddes av dåvarande vice talman Susanne Eberstein. Det ledde till det lagförslag som vi har i dag. Det förslaget har också remissbehandlats i vanlig ordning.

När det gäller det ekonomiska registret ska en ledamots skulder, borgensåtaganden och andra åtaganden som hänför sig till verksamhet eller ekonomiska intressen i företag och föreningar, fastighetsinnehav i form av näringsverksamhet och inkomstbringande självständig verksamhet anmälas och registreras. Regler för detta finns. Det ska vara lätt för en ledamot att göra rätt.

Förutom detta föreslår vi ett tillkännagivande till riksdagsstyrelsen om att låta utreda en anpassning till den allmänna dataskyddsförordningen. Det är nämligen nödvändigt.

Herr talman! Jag menar att vi med detta beslut tar ett viktigt steg mot en ännu större transparens beträffande hur vi riksdagsledamöter arbetar och verkar. Det är viktigt för demokratin. Det är viktigt för riksdagen som institution. Det är faktiskt också viktigt för oss som människor. Därför yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 22 MARTA OBMINSKA (M):

Herr talman! Jag gillade verkligen Berit Högmans inledning och anekdoten. Respekten för äganderätten när det gäller staten, det gemensamma och det enskilda tycker jag är väldigt viktig.

Inga motioner har väckts med anledning av den här framställningen.

Utskottet tillstyrker med vissa ändringar riksdagsstyrelsens förslag till en ny lag om registrering och hantering av gåvor mottagna av riksdagsledamöter och ändringar i lagen om registrering av riksdagsledamöters åtaganden och ekonomiska intressen. Utskottet ställer sig också bakom riksdagsstyrelsens förslag till en ny tilläggsbestämmelse i riksdagsordningen men föreslår att lagförslaget får en något ändrad utformning.

Det var precis som Berit Högman berättade: I november 2013 rekommenderade Europarådets organ mot korruption, Greco, i en rapport om Sverige bland annat att riksdagen skulle införa en uppförandekod för riksdagsledamöter och att redovisningen av ledamöternas ekonomi och regleringen av de gåvor som de tar emot skulle utökas. Med anledning av detta tillsattes en parlamentarisk arbetsgrupp.

Lagförslagen innebär bland annat att en ledamot som huvudsakligen på grund av sitt ledamotsuppdrag tar emot en gåva ska anmäla den inom två veckor från att den har tagits emot. Det gäller dock inte om gåvan saknar eller har ett obetydligt ekonomiskt värde. Beloppsgränserna kommer att tas upp i riksdagsstyrelsens föreskrifter. Utgångspunkten är att gåvorna är avsedda för och tillhör staten, inte den enskilde.

Dessutom kommer det här förslag på att en ledamots skulder, borgensåtaganden och andra åtaganden som hänför sig till verksamhet eller ekonomiska intressen i företag och föreningar, fastighetsinnehav i form av näringsverksamhet och inkomstbringande självständig verksamhet ska anmälas och registreras om de vid anmälningstillfället överstiger två prisbasbelopp.

Med utnyttjande av sin initiativrätt enligt 9 kap. 16 § riksdagsordningen föreslår utskottet ett tillkännagivande till riksdagsstyrelsen om att låta utreda en anpassning till den allmänna dataskyddsförordningen av den nya lagen om registrering och hantering av gåvor mottagna av riksdagsledamöter och lagen om registrering av riksdagsledamöters åtaganden och ekonomiska intressen.

Lagförslagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2017.

Anf. 23 PER-INGVAR JOHNSSON (C):

Herr talman! Konstitutionsutskottet tillstyrker med vissa små ändringar riksdagsstyrelsens förslag när det gäller registreringen av gåvor och ekonomiska åtaganden.

Bakgrunden är att man vill skärpa reglerna för att undvika risker för korruption. Det är Greco, ett organ inom Europarådet, som har lyft fram att det behövs en skärpning av de svenska reglerna i detta avseende.

Det har även tidigare funnits regler för gåvohanteringen. Det har väl främst, som vi uppfattar det, varit bekymmer när det gäller konsumtionsvaror som mat, vin och sprit som man får i samband med olika besök, inte minst internationellt. Där behövs lite förtydligande av reglerna. Riksdags-

Prot. 2016/17:29
16 november

*Registrering av gåvor
till riksdagsledamöter
och registrering av
vissa skulder m.m.*

förvaltningen har jobbat med detta, och dessutom kommer Riksdagsförvaltningen att få i uppdrag att utfärda föreskrifter för hanteringen av dessa gåvor, där jag uppfattar att det har funnits en del brister.

Jag yrkar bifall till konstitutionsutskottets förslag i betänkandet.

Anf. 24 FREDRIK ERIKSSON (SD):

Herr talman! Jag ska endast kort konstatera min tillfredsställelse över att utskottet är överens om att det är viktigt att vi är tydliga med reglerna, vad det är som ska gälla och hur saker och ting ska vara så att vi inte överlåter allt åt ledamöternas egna goda vilja och förtroende.

Därmed yrkar även jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 18.)

Ett reformerat bilstöd

§ 13 Ett reformerat bilstöd

Socialutskottets betänkande 2016/17:SoU3

Ett reformerat bilstöd (prop. 2016/17:4)

föredrogs.

Anf. 25 ANDERS W JONSSON (C):

Herr talman! Det vi i socialutskottet ska debattera nu handlar om något så viktigt som bilstödet. Man kan tycka att det här är en detalj i sammanhanget, men för människor med en funktionsnedsättning är detta helt avgörande för att man ska ha möjlighet att skaffa sig en bil som är anpassad utifrån den funktionsnedsättning man har.

Det här är ett stöd med ett regelverk som är föråldrat, vilket har fått en hel del ganska orimliga konsekvenser. Det var för övrigt en alliansregering som initierade en översyn av bilstödet.

Vi står bakom de förändringar som nu föreslås, innebärande att det är mer ekonomiskt gynnsamt att skaffa en bil som redan från början är anpassad än att skaffa en bil som sedan ska behöva genomgå stora och kostsamma förändringar. Vad gäller regelverket står vi alltså helt och hållet bakom det förslag som ligger på kammarens bord för beslut.

Det som gör oss mycket, mycket tveksamma är i stället den tendens som vi ser från Miljöpartiet och Socialdemokraterna och nu även från Vänsterpartiet, nämligen att man konsekvent använder regeringsmakten till att föreslå ekonomiska neddragningar och försämringar för en av de grupper som redan sedan tidigare har det absolut tuffast.

Här hade man kunnat lägga fram ett förslag med nya, moderna regler för hur bilstödet skulle se ut utan att kombinera det med nedskärningar. Men man ser en möjlighet att ta pengar från den här gruppen för att finansiera annat.

På något vis, herr talman, har det blivit något av ett mönster. Det handlar inte bara om assistansersättningen, där regeringen också har kommit med förslag på försämringar, utan nu använder man även bilstödet för det samma. Detta är djupt beklagligt, och man sänder dessutom en oerhört

olycklig signal till en av de kanske mest utsatta grupperna vi har i samhället, nämligen de som har rejäla funktionsnedsättningar.

Jag vill från Centerpartiets sida beklaga att regeringen ger signalen att det här är en grupp som man kan spara pengar på. Vi har över huvud taget inte den synen. Därför vill jag också, herr talman, yrka bifall till reservationen från Centerpartiet och Kristdemokraterna i utskottets betänkande, nämligen att regeringen borde återkomma med ett förslag som är kostnadsneutralt och som inte ställer besparingskrav på den här redan tidigare utsatta gruppen.

Anf. 26 BARBRO WESTERHOLM (L):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 4 under punkt 2.

Bilstödet är en del av funktionshinderspolitiken som syftar till att människor med funktionsnedsättningar ska kunna leva sitt liv som vi andra. Vår roll som politiker är att undanröja de hinder som ligger i vägen. Man ska bland annat kunna förflytta sig från hemmet till exempel till sin arbetsplats.

Det är där bilstödet kommer in. Det kom redan 1988 och har förändrats lite av och till under resans gång. Nu är det alltså aktuellt med en ny förändring, vilket innebär att man borde kunna sänka kostnaderna för anskaffning och anpassning av bil om anpassningen görs från början. Det är det som propositionen handlar om.

Men vi vet inte, precis som Anders W Jonsson sa, om det här blir bättre för människor i behov av bilstödet. Vi vill alltså att det här ska följas upp noga från början så att man kan göra förändringar. Det får inte bli sämre i det här avseendet heller för dem som är i behov av bil för att kunna ta sig till exempel till arbetet.

Vi tycker också att åldersgränsen bör förändras. Nu ligger den på 65 år, men man har ju rätt att arbeta till 67 år. Sådana här åldersgränser borde därför följa med förändringen i pensionsåldern; det verkar ologiskt annars.

Vi är inne på samma linje som Centerpartiet och Kristdemokraterna, nämligen att det här behöver följas noga. Vi vill ha en bredare utredning kring de insatser som behövs för att man, med funktionsnedsättning, ska kunna förflytta sig mellan bostaden och andra ställen dit man behöver komma. Det finns ju exempel: Vi har pendeltåg och bussar som inte har följt med i utvecklingen när det gäller att göra det möjligt för människor som är i behov av rullstol eller permobil att utnyttja dessa färdmedel.

Anf. 27 EMMA HENRIKSSON (KD):

Herr talman! Jag inleder också med att yrka bifall till reservation 3, som Kristdemokraterna har tillsammans med Centerpartiet och som vi redan har hört redogöras för en del.

Jag vill för Kristdemokraternas del också lyfta fram vikten av att vi värnar samhällets reformer för att stötta de mest utsatta. Jag kan förstå om man som socialdemokrat känner att det blir lite obekvämt när det i den ena debatten efter den andra lyfts fram att vi ser en risk att regeringen skär ned på de mest utsatta.

Det här började för lite drygt ett år sedan när Magdalena Andersson i en situation där samhället utsätts för påfrestningar – vilket ett samhälle alltid kommer att göra – pekade ut två grupper där man såg att man kunde

spara pengar. Det handlade om personer som är beroende av personlig assistans och andra stöd inom LSS, och det handlade om de sjukskrivna. Det var där regeringens finansminister ansåg att regeringen kunde göra besparingar.

Det här är ett ärende där vi alla egentligen är överens om att det behövs moderniseringar och förbättringar för att vi inte ska slösa med skattebetalarnas pengar. Pengarna ska inte räcka till för lite i förhållande till vad vi faktiskt förmår. Bilstödet har nytta av en reformering. Det var det arbetet som inleddes. Nu kommer produkten, men samtidigt riskerar det att bli neddragningar utan att få ut effekten av dem.

Jag hoppas att vi i debatten kan få höra vad Socialdemokraternas egentliga ambition är. Tyvärr är detta ytterligare en besparing på samhällets mest utsatta.

Anf. 28 MIKAEL DAHLQVIST (S):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till propositionen från regeringen om ett reformerat bilstöd. Samtidigt yrkar jag avslag på samtliga motioner i ärendet.

Precis som föregående talare har sagt handlar dagens debatt om ett reformerat bilstöd. Bilstöd kan man få i Sverige om man är bosatt här under en tid av minst ett år. Om man däremot flyttar från landet har man inte denna rätt.

Det är fråga om ett statligt bilstöd som syftar till att göra det möjligt för personer med funktionshinder att ha ett aktivt och självständigt liv. Det är en betydelsefull förmån för att främja delaktigheten i samhället. Det är därför det är viktigt att stödet används på bästa sätt, att det kommer den enskilde till godo på bästa vis. Det är vad hela förslaget syftar till.

För att få stödet måste man ha ett varaktigt funktionshinder som gör att man har väsentliga svårigheter att förflytta sig på egen hand eller att anlita allmänna kommunikationer. Bilstödet kan också lämnas till förälder som har ett barn med den typen av besvär.

Bilstödet kan sökas om man behöver anpassa en personbil, motorcykel, moped eller andra fordon. Det handlar om att införskaffa ett fordon och om montering av utrustning som gör det möjligt att färdas i fordonet med funktionsnedsättningen.

Som stödet är utformat i dag utgörs det av fyra delar, grundbidrag, anskaffningsbidrag, anpassningsbidrag samt bidrag till körkortsutbildning.

Vad är syftet med regeringens förslag? Det är precis som några föregående talare har sagt. Syftet är ett ändamålsenligt och effektivt system. I dag gynnas eftermontering av attribut på fordon, men det är både billigare och effektivare och framför allt bättre för den enskilda brukaren att få fordonet anpassat i samband med inköpet.

Fru talman! Regeringen föreslår visserligen en halvering av grundbidraget, som i dag är 60 000, till 30 000. Däremot föreslår regeringen – och det är skillnaden mot allianspartierna – en inkomstgaranti. Om man har lägre inkomst får man ett större stöd. Det innebär också att de som har låga inkomster får ett bättre stöd, vilket är ett effektivt fördelningspolitiskt instrument.

Den allmänna debatt som Anders W Jonsson och Emma Henriksson för är direkt felaktig. Det handlar om att minska klyftorna som har bildats

under åtta alliansår. Vi försöker nu att vidta åtgärder för att sluta klyftorna och därmed få ett mer jämställt och rättvist samhälle.

Fru talman! Vi föreslår också en ny kompletterande bidragsform som man kan ansöka om och som ska göra det ekonomiskt möjligt att anskaffa ett fordon. Den bidragsformen berör i dag ungefär 2 000 personer som ansöker om bilstöd. Den kommer att kosta ungefär 370–380 miljoner kronor för staten. Anpassningsbidraget motsvarar 76–78 procent. Det är en relativt liten summa pengar för staten.

Syftet med propositionen från regeringens sida är framför allt två saker. De som har låga inkomster säkras möjlighet att införskaffa fordon så att de kan ha ett aktivt och innehållsrikt liv. Vidare är det fråga om att använda skattepengarna på ett effektivt sätt genom att använda originalmontering. Det är billigare och många gånger effektivare för den som behöver fordonet.

Jag vill vara tydlig med att regeringen kommer att följa upp frågan noggrant och göra utvärderingar. Om reformen får felaktiga effekter kommer det givetvis att ske korrigeringar. Här handlar det inte i första hand om en besparing i statsbudgeten utan om ett effektivare och mer rättvist system.

Anf. 29 ANDERS W JONSSON (C) replik:

Fru talman! Jag känner inte igen Socialdemokraterna. Det är det parti som alltid har sagt att man står på de svagas sida.

Nu lägger regeringen ett förslag på kammarens bord som innebär att för denna grupp människor, de som har svåra funktionsnedsättningar så att de måste ha en anpassad bil, sänks anslaget från 328 till 267 miljoner. Det är en oerhört kraftig neddragning.

Mikael Dahlgvist står i talarstolen och påstår att skillnaden mot allianspartierna är att vi inte skulle vara för att öka på den inkomstprövade delen. Det är en direkt felaktighet. Dahlgvist kan inte ens ha läst vår reservation och våra förslag.

Vi skriver exakt att vi står bakom regelförändringarna, men vi är oerhört kritiska mot att regeringen inte nöjer sig med att modernisera reglerna för bilstöd för människor med svåra funktionsnedsättningar utan dessutom klämmer till med en besparing. Det är ingen liten besparing i budgeten från 328 till 267 miljoner kronor.

Fru talman! Varför kunde man inte ha nöjt sig, Mikael Dahlgvist, precis som Kristdemokraterna, Centerpartiet med flera har föreslagit, med att göra förändringarna utan att skruva åt tumskruvorna på den redan utsatta gruppen? Det är alltså fråga om en besparing från 328 till 267 miljoner kronor. Det är för mig helt orimligt att förstå att det parti, Socialdemokraterna, som alltid har sagt sig stå på de svagas sida, sedan ett år tillbaka konsekvent lägger fram förslag som syftar till att klämma åt just den gruppen. Dessutom står Miljöpartiet, och till råga på allt Vänsterpartiet, bakom förslagen. Nu är Vänsterpartiet inte ens närvarande i debatten.

Fru talman! Jag kan nästan förstå varför man inte ens vill försvara det förslag som innebär en så pass tuff besparing på en grupp som faktiskt har det svårt.

Varför inte lägga fram förslaget utan att skruva åt tumskruvorna på den grupp som har det tufft? Det är min fråga till Mikael Dahlgvist.

Anf. 30 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik:

Fru talman! Vi hör ofta i debatten att regeringen skär ned och försämrar för de mest utsatta. Jag beklagar, Anders W Jonsson, att oppositionen använder den retoriken. Det vore ärligt om vi hade en sjyst plattform som utgångspunkt i diskussionen.

Låt oss ta med LSS i debatten. Redan 2009 tittade ni på möjligheten att sänka kostnaderna, men ni hade inte politisk förmåga eller ledarskapet att genomföra detta.

Att vi har olika åsikter må vara hänt. Men som företrädare för regeringen är det viktigt för mig att vi är ärliga i debatten, och syftet med förslaget är dels att monteringar ska ske i samband med inköp, dels att det ska bli en jämnare inkomstprövning för dem som har låg inkomst.

Den siffra på besparingar som du nämner, Anders W Jonsson, har jag inte här, utan jag har siffror från Socialdepartementet på att det handlar om högst 20 miljoner på årsbasis.

Jo, jag har läst era motioner, och där står att det ska vara ett kostnadsneutralt förslag. Min motfråga blir: Hur har du tänkt att era förslag ska rymmas inom dagens ram?

Anf. 31 ANDERS W JONSSON (C) replik:

Fru talman! Jag måste upprepa frågan.

När man läser i budgeten ser man att förslaget är en neddragning från 328 till 267 miljoner. Regeringen kunde ha nöjt sig med att lägga fram det förslag som alliansregeringen ursprungligen tog fram. Utredningen är en produkt från alliansregeringen. Regeringen kunde ha föreslagit moderniseringar av bilstödsreglerna utan att göra en neddragning från 328 till 267 miljoner.

Varför ska ni ständigt ge er på en av de grupper som har det absolut sämst i samhället och som redan från början har det tufft? Varför är det just dem som ni ska göra en sådan här kraftig besparing på?

Det är denna fråga jag ställer till Mikael Dahlqvist och inte får något svar på.

Det är uppenbart att Mikael Dahlqvist inte har förstått detta med ett kostnadsneutralt förslag. Enligt Kristdemokraternas och Centerpartiets reservation borde regeringen ha lagt fram ett förslag som inte innebär en besparing utan bara en modernisering av bilstödet. Då skulle budgeten ha sett ut så här: 328 miljoner för 2016 och 328 miljoner för 2017.

Men nu är det uppenbarligen inte så, utan det är en kraftig neddragning riktad direkt mot människor som har det väldigt tufft.

Min fråga blir åter: Varför gjorde ni inte som vi föreslog, det vill säga lade fram dessa regler men såg till att det var kostnadsneutralt, så att ni inte förenade det med en kraftig besparing? Det är i detta vår kritik ligger.

Fru talman! Låt mig upprepa att jag inte känner igen Socialdemokraterna. De har alltid sagt sig stå på de svagas sida, men sedan ett år tillbaka handlar det snarast om att ge sig på gruppen människor med svåra funktionsnedsättningar. Det här är åter ett bevis på det. Socialdemokraterna, Vänstern och Miljöpartiet lägger fram förslag i kammaren som slår mot de människor som har det allra tuffast.

Varför inte i stället lägga fram ett förslag som är kostnadsneutralt, det vill säga införa moderna regler utan att samtidigt genomföra en besparing?

Anf. 32 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik:

Fru talman! Jag hör att du upprepar ditt mantra om att vi snålar på dem som har det sämst, men jag ställer mig fortfarande frågande till din analys, Anders W Jonsson.

Om vi med detta förslag får den besparing på 19 miljoner som Socialdepartementet har räknat fram återstår att se. Det beror nämligen på om effekterna uppnås, framför allt vad gäller eftermontering kontra originalmontering av attribut på fordon. Möjligen blir det samma prisläge som i dag eller till och med dyrare.

Vi kommer att följa upp och utvärdera förslaget, och skulle det mot all förmodan få de konsekvenser som du befarar kommer vi givetvis att justera.

Till skillnad från Centerpartiet står vi på de svagas sida. Det är bara att se på budgeten generellt. Vi gör en annan omfördelning av resurser. Det är vi som har tillskjutit 10 miljarder extra till välfärden och kommunerna. Det är vi som gör förstärkningar i hälso- och sjukvården. Det är vi som ser till att klyftorna i samhället minskar. Enligt de beräkningar jag har sett ökade klyftorna i samhället mellan fattiga och rika under era åtta år.

Så låt oss ha en ärlig debatt om det vi diskuterar, för jag känner inte igen kritiken. Tro mig, jag är den förste att skriva under på att vi ska se till att de som behöver mest hjälp också ska få det.

Anf. 33 BARBRO WESTERHOLM (L) replik:

Fru talman! Bilstödet gör det möjligt för människor att fortsätta i yrkeslivet upp i åren. När vi fick det nya pensionssystemet för snart 20 år sedan utökades rätten att vara kvar på arbetsplatsen från 65 till 67 år.

En rad lagparagrafer har dock inte hängt med utan ligger kvar på 65-årsgränsen, och vi har tjatat och tjatat om att bilstöd borde vara möjligt att få upp till 67-årsdagen.

Hade det inte varit bättre att låta den tidigare summan på 328 miljoner ligga kvar och samtidigt höja åldersgränsen från 65 till 67 år?

Jag är inte säker på att pengarna skulle räcka, men det betyder mycket för människor att känna trygghet i att man inte i förtid stöts ut från arbetslivet. Det är ju så viktigt att känna att man är en del av samhället och att man är behövd. Det handlar inte om så många personer, men varje individ är viktig.

Kan ni tänka er att göra något åt åldersgränsen?

Anf. 34 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik:

Fru talman! Jag tackar Barbro för frågan.

Syftet med moderniseringen och reformen är dels att fordonen ska anpassas direkt vid inköp, dels att de med låg inkomst ska få möjlighet att anskaffa ett fordon. Om det blir en besparing för statskassan, som en del hävdar, eller inte får vi utvärdera så småningom.

Dagens förslag är bilstöd upp till 65 år, men ett bilstöd upp till 67 år, som ni förespråkar, är väl ingen orimlig tanke. Utifrån den utvärdering och uppföljning som kommer att ske kontinuerligt efter det att förslaget trätt i kraft är det rimligt att man ser på olika parametrar, och en sådan parameter kan vara just åldersstrecket.

Samtidigt är det viktigt för den statsfinansiella ordningen och redan att man lägger fram förslag som har täckning inom budgetramen, och det får man ha i åtanke.

Framtiden får utvisa detta när man tittar närmare på hur den nya reformen fungerar.

Anf. 35 BARBRO WESTERHOLM (L) replik:

Fru talman! Detta betyder väldigt mycket för de människor som berörs, men det är pengar som nästan inte påverkar statsbudgeten alls. Statsbudgeten ligger på mångmiljardbelopp, och här diskuterar vi 328 respektive 267 miljoner kronor.

I stället för att ge en signal till dessa människor att de är viktiga för samhället och att vi tänker leva upp till den mänskliga rättigheten att alla ska kunna leva sitt liv som de vill står vi här och diskuterar dessa belopp. Det är ett slag i ansiktet på dem det berör.

Den andra frågan jag tog upp rör den bredare utredningen. Nu är det fokus på just bilstödet, men det handlar om alla tillgänglighetsinsatser som behövs. I ett fall skulle en kvinna som sitter i permobil ta sig från Gotland till ett möte i Regeringskansliet. Hon kom med båten, men från båten till pendeltåget i Nynäshamn var det stopp hela vägen. Detta måste man göra något åt, och därför efterlyser vi en bredare utredning om tillgängligheten.

Hur ser Socialdemokraterna på det?

Anf. 36 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik:

Fru talman! Självklart vill vi skapa så bra förutsättningar som möjligt för människor med särskilda behov, Barbro Westerholm.

Sedan blir det problematiskt i och med att vi har olika huvudmän. Du refererade till transport mellan olika län och regioner, vilket innefattar olika former av system – allt från kommunala till regionala och nationella system. Men det är klart att vi tillsammans med framför allt SKL, i det här fallet, måste se till att få enhetliga transporter som fungerar för den enskilde.

Vi har redan i dag system som jag tycker fungerar ganska väl generellt, såsom Riksfärdtjänsten och så vidare, och som i många fall har anpassade fordon. Men detta är en synpunkt som jag tycker att man bör ha med i någon form när man tittar på och utvärderar framtida funktionshinderspolitik. Just nu tittar vi på en ny funktionshindersstrategi, så låt oss se vad som kommer fram i de delarna.

Anf. 37 EMMA HENRIKSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag kan inte säga att blir enklare att förstå vad som är regeringens ambitioner efter att ha hört Mikael Dahlqvists anförande eller för den delen svaren i de tidigare replikskiftena.

Det är oroväckande att höra att Mikael Dahlqvist inte känner igen de siffror som Anders W Jonsson och jag själv har hänvisat till, för de kommer från regeringens egen budget. Om någon vill kolla upp det i efterhand finns de i den del som handlar om utgiftsområde 9 om hälso- och sjukvård, som socialutskottet har att hantera, på s. 116. Anslaget heter 4:3. Där står det tydligt att i budgetpropositionen för 2016 var anslaget 328 miljoner. För åren 2017, 2018 och 2019 är det 267 miljoner. Från 328 till 267 – det är en minskning som är ganska omfattande.

Sedan hänvisade Mikael Dahlgvist till att regeringen beräknar att förändringen kan innebära en besparing på 19 miljoner, med hänvisning till att vi bör hålla oss till sanningen. Ja, men då tycker jag att vi ska läsa vad som står i den proposition som regeringen har lagt fram. För den som vill kolla i propositionen är det på s. 124. Där står att resultatet av förändringen är –18,9–29,2. Det är alltså inte säkert att det blir 19 – det kan lika gärna bli 29.

Om man skär ned ett anslag som har varit drygt 300 miljoner med 29 miljoner är det en neddragning på 9 eller 10 procent. Det är en ganska stor neddragning inom ett område som rör människor i stort behov av insatser. Vårt förslag har inte handlat om att ändra i grunden, utan det har handlat om att behålla nivån.

Anf. 38 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik:

Fru talman! Emma Henriksson från Kristdemokraterna hävdar att jag inte har läst vår egen budget, men hon kom tack och lov in på siffrorna på slutet. Jag sa att det kan bli en besparing på 19 miljoner, men det stämmer att det också kan bli en besparing på 30. Jag vet inte vad det är för siffror jag har angett fel tidigare.

Du vet lika bra som jag, Emma Henriksson, att detta beror på förväntade effekter av att man begär in offerter från utförare av fordon. Man begär då in vad som kan nås i förväntad effekt med originalmonterade delar till skillnad från eftermonterade.

Till skillnad från dig, Emma Henriksson, företräder jag ett parti som gör en annan fördelning av resurser. I förslaget är det tydligt att man får större stöd om man har en låg inkomst och ett mindre stöd om man har en hög inkomst. Om detta mot all förmodan får effekter som vi inte önskar står det tydligt i propositionen och även i utskottets handlingar att vi kommer att utvärdera och göra en översyn. Om det behövs kommer vi sannolikt att göra justeringar.

Anf. 39 EMMA HENRIKSSON (KD) replik:

Fru talman! Man kan hålla sig till sanningen genom att säga bara en liten del av den. Jag tycker att de som är åhörare och som har att ta ställning till vad vi bedriver för politik i den här kammaren har rätt att inte bara få höra den del av sanningen som talaren tycker mest talar till sin fördel. Om vi har ett underlag för att fatta beslut här i kammaren som säger att det ligger någonstans mellan 19 och 29 tycker jag att man bör redovisa detta, inte bara den lägre delen av skalan. Det tror jag att debattnivån skulle tjäna på.

Jag anklagar definitivt inte någon socialdemokrat för att inte ha läst sin egen budget, men därför blir det lite märkligt när man säger att man inte känner igen siffrorna när vi hänvisar till siffror som finns just i den budgeten.

Om man gör besparingar på ungefär 9 procent innebär det konsekvenser för människor. Det finns ingenting i regeringens budgetproposition som säger att efterfrågan minskar, utan tvärtom skriver man tydligt att efterfrågan på bilstöd ökar. Fler människor är i behov av detta stöd.

Det som ligger i vårt förslag är inte det som Socialdemokraterna antyder i debatten, nämligen att vi inte vill göra förändringar när det gäller hur regelverket används och hur det ska gynna dem som behöver det bäst. Det

vi säger är att regeringen borde ha lagt fram ett förslag som är kostnadsneutralt. Vi gör förändringarna för att det ska bli ett mer effektivt användande av skattebetalarnas pengar, inte för att göra ytterligare besparingar – vilket regeringen vill – på de grupper som redan är mest utsatta i vårt samhälle.

Frågan är: Varför vill Socialdemokraterna inte redovisa att det kan handla om en besparing på ungefär 9 procent? Varför vill ni inte redovisa varför ni är beredda att göra den besparingen, Mikael Dahlgvist? Ni hade mycket väl kunnat lägga fram ett förslag som innebär att det inte blir en besparing.

Anf. 40 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik:

Fru talman! Det blir en debatt som handlar otroligt mycket om siffror just nu från din sida, Emma Henriksson. Jag sa att vi ska vara ärliga i debatten, och det gäller på er kant också. Ni inte heller så ärliga utan genar lite grann.

I förslaget handlar den största besparingen, som vi tror och hoppas på, om originalmonterade kontra eftermonterade delar. Det rör sig om ca 50 miljoner.

Det är sant att vi halverar grundbidraget, men vi inför ett nytt tilläggsbidrag för anskaffning av fordon. Vi inför också en inkomstgaranti så att de som har låga inkomster får mer stöd. Om man har höga inkomster får man sannolikt mindre stöd, men då är man kanske inte i samma behov av stöd. Detta tycker jag är en god fördelningspolitisk effekt. Om det mot förmodan skulle bli sådana konsekvenser som Emma Henriksson antyder står det tydligt angivet i propositionen att vi kommer att utvärdera och följa upp förslaget till beslut.

Sedan får man se generellt på välfärdssektorn, och där anser jag att regeringen genomför kraftfulla förbättringar, till skillnad från hur det var under Alliansens åtta år, då skattesänkningar prioriterades.

Om vi går in på ett enskilt konto, som är väldigt viktigt för många människor som är i behov av det, är det klart att det kan bli förändringar. Men låt oss se vad det blir för effekter.

Anf. 41 MARGARETA B KJELLIN (M):

Fru talman! I dag ska vi debattera och besluta om propositionen om ett reformerat bilstöd.

Politiken har en viktig roll i att minska utanförskapet för personer med funktionsnedsättning. Arbetskraftsdeltagandet är betydligt lägre för personer med funktionshinder jämfört med den övriga befolkningen. Samhällets insatser för att minska hindren och möjliggöra för personer med funktionsnedsättning att arbeta är mycket angelägna. Då får det inte finnas hinder och begränsningar.

Alla människor har en inneboende förmåga, kraft och potential. Men ibland begränsas den av fysiska eller psykiska orsaker. I dessa fall måste samhället stötta, underlätta för och hjälpa människor för att de ska kunna leva sitt liv utifrån sina individuella förutsättningar. Personer med funktionsnedsättning ska precis som alla andra kunna vara delaktiga i livets olika delar.

Moderaternas utgångspunkt är att alla människors arbetsförmåga ska tas till vara, oavsett om det kanske bara rör sig om några timmar per dag. De allra flesta människor vill jobba och behöver jobba, både för att ha en gemenskap och för att trygga sin försörjning.

Socialförsäkringen ska ge ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning. Samtidigt ska den vara utformad så att människor som har arbetsförmåga ska få stöd och hjälp att komma tillbaka i arbete. Att människor ska kunna arbeta utifrån sin förmåga är väsentligt ur flera synvinklar. Dels ökar den egna självkänslan, dels ökar möjligheterna till egen försörjning.

För en del personer med olika funktionsnedsättningar är möjligheten att förflytta sig viktig. Friheten att kunna ta sin egen bil ses för många som en självklarhet. Men när bilen måste anpassas för höga kostnader begränsas den möjligheten starkt för många. Det är därför som det behövs ett bilstöd, och detta bilstöd har funnits sedan 1988.

Bilstödet har varit föremål för flera utredningar under åren och behöver ständigt anpassas, så att stödet ger bästa effekt för den som behöver bilen samtidigt som statens pengar används på bästa sätt.

Bilstödet består av olika delar, bland annat ett grundbidrag som är relaterat till den enskildes behov. Detta grundbidrag halveras enligt förslaget. I stället höjs inkomstnivån när det gäller anskaffningsbidraget. Samtidigt införs ett tilläggsbidrag som är ett nytt bidrag. Detta är beroende av vilken inkomst man har.

När man söker bidrag ska man vara beredd att göra en funktionskontroll, så att man väljer rätt bil utifrån sina behov. Försäkringskassan kan begära att den som köper en bil går med på detta. Om Försäkringskassan begär det ska man, för att minska kostnaderna, begära in anbud från minst två anbudsgivare.

Något som poängteras som viktigt är att den som köper bil ska välja en bil som är ombyggd från början, eftersom det är betydligt dyrare att bygga om en färdig bil.

Det finns några förändringar som behöver utvärderas över tid, och regeringen har sagt att man kommer att göra det. Jag kommer att noga följa detta.

Fru talman! Man måste följa upp detta så att tilläggsbidraget inte tar över vad som brukar eller borde ingå i försörjningsstödet. Bilstödet är statligt, och försörjningsstödet är ett kommunalt ansvar. Här gäller det att detta följs upp, så att hänsyn tas till denna del.

Man måste också studera hur bilstödet underlättar för den enskilde att ta sig till jobbet och hur den enskilde kan vara delaktig i samhällslivet.

En annan viktig fråga som måste följas noga är på vilket sätt detta reformerade bilstöd påverkar Försäkringskassan och hur långa väntetider som uppstår på grund av kraven på fler anbud och funktionskontroller. Det är ingen som här har talat om hur detta påverkar Försäkringskassan. Innebär det att den enskilde får vänta länge? Vi har tidigare haft problem under åren med långa väntetider för att människor ska få bilstöd. Ingen är betjänt av att det finns ett bra bilstöd om man aldrig får det.

Fru talman! Moderaterna förutsätter att det sker en uppföljning och granskning av propositionens effekter. Enligt förslaget ska det ske, och det kommer vi att följa mycket noga.

Anf. 42 JAN LINDHOLM (MP):

Fru talman, ärade åhörare och ledamöter! Socialutskottets betänkande 3 om ett reformerat bilstöd är, som alla säkert har förstått utifrån de anföranden som har hållits, i huvudsak ett mycket efterlängtat och mycket uppskattat förslag från regeringen.

Det mesta har sagts, och jag ska därför sortera lite i det som jag hade tänkt säga.

Även om detta bilstöd formellt sett infördes som ett lagreglerat bilstöd först 1988 har jag personligen bekanta som redan tidigt på 1970-talet – nästan 20 år före det lagreglerade bilstödet – erhölet ekonomiskt stöd från samhället just för ombyggnad och anpassning av bilar för att de skulle kunna sköta sina jobb. Det finns alltså en mycket längre erfarenhet av detta än från 1988.

Jag vet alltså verkligen vilket viktigt verktyg detta är och hur oerhört viktigt det är för många personer som har funktionsnedsättningar som gör att de inte kan använda en vanlig bil eller kollektivtrafiken för att klara av sina dagliga transportbehov. Särskilt för dem som tack vare detta kan leva ett i princip normalt liv och försörja sig på ett vanligt jobb innebär det en oerhört stor frihet. Därför är detta ett mycket viktigt bidrag.

Som någon sa här har bilstödet justerats lite grann då och då. Och de senaste bestämmelserna finns, som jag har förstått, i en förordning från omkring 2010. Det har alltså funnits behov av att se över detta. Som representanter för Alliansen har sagt startade detta under deras regeringstid. Men trots att de hade åtta år på sig blev det inte klart.

Det är först nu som förslaget kommer, även om det bygger på en utredning som de tillsatte. Det beror delvis på att det har framkommit en del kritik – jag tittar tillbaka på 2012, 2013 och 2014 – både mot utformningen och mot den praktiska hanteringen. Det var till och med så att Försäkringskassan en period under 2013 stoppade utbetalningarna, därför att man upptäckte att det fanns en hel del tvivelaktiga kostnader som delvis förmodligen berodde på att bilarna i dag har blivit helt annorlunda. Man har ibland betalat för anpassningar som inte har varit anpassningar utan som faktiskt är originalinstallationer i bilar. Och, som någon har sagt, originalinstallationer är mycket driftssäkrare och mycket billigare än eftermontering. Men allt går inte att lösa den vägen.

Det har nämnts här att grundbidraget sänks med 30 000 kronor. Men samtidigt kan det nya tilläggsbidraget vara 40 000 kronor. Det är speciellt utformat just för att det ska kunna ges om man gör bedömningen att den grundbil som inköps är den lämpligaste varianten av bil. Jag kan därför inte se att konstruktionen i praktiken innebär någon begränsning när det gäller att välja bil, annat än att man ska välja just originalmonterad teknik i stället för att välja en bil som innebär ett ökat behov av särskild anpassning.

Det fanns också en utredning som visade att det är tveksamt om det finns någon konkurrens på denna marknad, eftersom det är så få aktörer som gör dessa mer avancerade eftermonteringar. Även där finns det alltså tveksamheter som måste följas upp för att man ska se om det går att sänka kostnaderna.

Eftersom företrädarna för allianssidan är med på själva förslaget men kritiserar ekonomin tycker jag att man ska komma ihåg att det inte är alla år som alla pengarna används. Ibland har det gått åt mer pengar; jag kommer ihåg att vi 2005 lade till en ganska stor summa pengar för att reglera detta. Det kanske inte går att budgetera exakt, men om man nu gör en förändring där syftet bland annat är att man ska få mer nytta för samma pengar vore det ju ansvarslöst att inte också titta på om det kanske är möjligt att faktiskt budgetera en mindre summa.

Hade vi inte sänkt beloppet tror jag att vi hade fått kritik från andra hållet, det vill säga för att vara slösaktiga med ekonomin och inte så att säga växla in den lägre kostnad detta rimligtvis ska ge när det gäller den kvalitet på bilarna som brukarna behöver.

Det har berättats om bilstödet olika delar. Jag ska säga något om det här med utvärdering – jag hoppar över allt det andra. Jag tycker att det är lite märkligt att ni tar upp detta, för det är någonting man faktiskt stryker under väldigt noga i regeringens förslag. Man ser det som en central fråga eftersom detta ju innebär en ny incitamentsmodell som ska ge lägre kostnader och mer nytta för pengarna. När man gör det är det självklart att man vill veta om det fungerar. Även om jag instämmer i er önskan där kan jag alltså inte se att det skulle behöva innebära att man ändrar någonting i det förslag som föreligger.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag och avslag på alla motioner.

Anf. 43 CARINA HERRSTEDT (SD):

Fru talman! Eftersom bilstödet inte har reformerats på många år välkomnar vi regeringens initiativ till att uppdatera reformen utifrån dagens förutsättningar. Vi menar att bilstödet utgör en viktig del i samhällets stöd till personer med funktionsnedsättning.

I många delar av landet är bilen faktiskt en förutsättning för att man ska kunna jobba, studera, delta i fritidsaktiviteter och träffa vänner och bekanta. Vi är ett parti som vill värna de funktionsnedsattas rättigheter och ge dem det stöd som krävs för att de ska kunna delta fullt ut i samhället. Vi vill också värna möjligheten för fler att arbeta. Funktionsnedsatta är en grupp som släpar efter vad gäller just förvärvsarbete, och mot den bakgrunden anser vi att det vore oklokt att försämra bilstödet eftersom möjligheten att åka bil kan vara en förutsättning för att över huvud taget kunna ha ett jobb.

Vi ställer oss därför mycket frågande till syftet med att halvera grundbidraget vad gäller bilstöd, och vi motsätter oss detta. Vi anser inte heller att det är tillräckligt utrett vilka effekter en halvering av bidraget skulle kunna få för brukarna, vilket också handikappförbunden har påpekat. Även Riksförbundet för Rörelsehindrade Barn och Unga, RBU, anser att det är svårt att överblicka konsekvenserna av förslaget. Man framför att en halvering av grundbidraget uppenbart riskerar att få negativa konsekvenser för många bilstödsberättigade.

Vi menar att man måste lyssna på så pass tunga remissinstanser, för de jobbar verkligen nära de bilstödsberättigade. En sänkning av grundbidragen skapar alltså en ekonomisk otrygghet för brukarna, och vi anser att det inte är acceptabelt.

Det nuvarande systemet för bilstöd förefaller inte ha utformats så att det i tillräckligt hög grad ger incitament för den bidragsberättigade att välja bil på ett sätt som bidrar till ett effektivt utnyttjande av statens medel. Vi är därför positiva till den nya bidragsformen tilläggsbidrag, om den kan åstadkomma de förändrade incitament man från regeringens sida beskriver i propositionen.

Att i samma proposition passa på att göra försämringar och neddragningar kan vi dock inte ställa oss bakom. Vi ser detta som ytterligare ett angrepp på personer med funktionsnedsättning från regeringens sida, i likhet med de pågående neddragningarna när det gäller till exempel personlig assistans.

I betänkandet finns också ett förslag om att kräva att brukarna ska inkomma med kostnadsförslag från minst två olika fordonsanpassningsföretag. Det är ytterligare ett förslag vi inte kan ställa oss bakom. I grunden är det såklart positivt med en sund konkurrens på olika marknader, men vi delar den tveksamhet som vissa remissinstanser framför. De ifrågasätter om det ens finns tillräckligt många aktörer för just bilanpassning för att det ska vara möjligt att uppnå målet om en sundare konkurrens. En remissinstans ifrågasätter varför ansvaret för att förbättra konkurrensen ska ligga på de funktionsnedsatta, och jag kan faktiskt bara instämma i den frågan.

En annan synpunkt gäller möjligheten att få bilstöd även efter 65 års ålder. Vi anser att man självklart bör kunna få det så länge man förvärvsarbetar, även om man är över 65. Om samhället och regeringen menar allvar med att uppmuntra människor att fortsätta jobba måste människor också ha möjlighet att ta sig till jobbet.

Fru talman! Samtliga våra yrkanden handlar om att vi vill förbättra för personer med funktionsnedsättning. Vi menar att detta bara är ytterligare en del i ambitionen att dra ned på stödet. Bilstödet kan säkert utformas smartare än dagens stöd, och just därför har vi inget emot de föreslagna förändringarna – utöver dem jag har redogjort för. Vi vill dock markera och sätta ned foten. Det räcker med den nedmontering vi nu har vad gäller formerna för stöd till personer med funktionsnedsättning.

Jag yrkar bifall till reservationerna 1 och 2.

Anf. 44 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik:

Fru talman! Carina Herrstedt, som företräder Sverigedemokraterna, har i sitt anförande påstått ett antal saker som jag önskar ställa ett par frågor om.

Den första frågan jag önskar svar på, Carina Herrstedt, handlar om att ni påstår att vi genomför kraftiga försämringar inom LSS – framför allt i assistansdelen. Jag tycker att det är viktigt att få höra hur du ser på det, för i er budgetmotion har ni som enda parti i denna kammare föreslagit neddragningar inom assistansen. Hur rimmar det med din retorik? Det är min första fråga.

Den andra frågan rör det ärende vi debatterar, nämligen en reformering av bilstödet. I er budgetmotion kan jag utläsa att ni inte har något ytterligare stöd i pengar och resurser till reformen. Hur har du då tänkt att ni ska förbättra bilstödet utformning, Carina Herrstedt?

Anf. 45 CARINA HERRSTEDT (SD) replik:

Fru talman! Jag tackar för frågorna.

Vad gäller Sverigedemokraternas budget och neddragningar inom LSS är det så här: Utifrån vår helhetsbudget ser det såklart ut som att vi har gjort neddragningar på detta område, men det är generella neddragningar som man har gjort i och med att Sverigedemokraterna inte helt oväntat vill dra ned på invandringen. Det är det som får effekter på de olika områdena, och det är ingenting vi själva har räknat ut. Det är alltså därför, och jag håller med om att det ser jättekonstigt ut i vår budget. Jag har själv reflekterat över det. Det är dock som sagt en effekt av annan politik.

När det sedan gäller just bilstödet handlar det om att vi vill att man ska se över möjligheten att få stöd även efter att man har fyllt 65. Det är det ju fler som tycker, och vad jag har förstått här kommer det att följas noga. Jag hoppas att det kommer en förändring vad gäller just det.

Jag får återkomma i nästa replik.

Anf. 46 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik:

Fru talman! Då har vi det lustiga matematiska fenomenet att man gör en statsbudget utifrån hypoteser.

I er budgetmotion, Carina Herrstedt, är det tydligt att ni gör neddragningar inom assistansen. Kom inte med något snack om att integration och invandring har stora samhällsekonomiska kostnader! Det finns nämligen beräkningar som visar att det är tvärtom. Jag tycker att vi i stället ska hålla oss till er budgetmotion, konto för konto. Där har ni faktiskt en försämring när det gäller LSS, och jag upprepar min fråga: Hur kan ni påstå att vi vill genomföra försämringar inom denna reform när ni själva har budgetsänkningar?

När det gäller bilstödet har ni inget annat förslag i budgeten än vad regeringen har. Om ni nu vill utöka stödet till 67 år, Carina Herrstedt, vore det ändå intressant att höra hur ni ska finansiera det.

Anf. 47 CARINA HERRSTEDT (SD) replik:

Fru talman! Det är intressant att få höra att invandringen på intet sätt får några samhällsekonomiska konsekvenser. Det är jätteintressant, eftersom det är precis så riksdagens utredningstjänst har räknat när vi har sagt hur vi vill minska invandringen och frågat vilka konsekvenser det får på olika områden. Detta är en neddragning som vi har fått därifrån. Vi satsar dessutom mer på så sätt.

Det är, som sagt, intressant att höra att invandringen inte skulle få några samhällsekonomiska konsekvenser. Om vi går lite ifrån ämnet och talar om LSS och personlig assistans har kostnaderna för detta av någon anledning ökat. För mig är det ganska uppenbart: Om vi inte har samma befolkningsökning kommer dessa kostnader heller inte att fortsätta att stiga i samma omfattning.

För mig är detta inte något konstigt. Det är precis vad RUT har kommit fram till – det är ingen summa som jag själv har räknat fram. Detta är ett område som vi vill fortsätta att satsa på, men tyvärr är det så det ser ut när man gör en budget på det sätt som vi har gjort.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 18.)

§ 14 Falska polisbilar

Justitieutskottets betänkande 2016/17:JuU6
Falska polisbilar (prop. 2016/17:18)
föredrogs.

Anf. 48 ELIN LUNDGREN (S):

Fru talman! Man skulle kunna tro att det redan finns tillräckligt med reglering för att jag, fru talmannen eller någon annan inte ska kunna måla och pynta en bil så att den starkt påminner om en polisbil och sedan köra omkring i den. Men efter en dom som kom för fyra och ett halvt år sedan stod det klart att man visst kan göra så. Därför är det bra att regeringen nu lägger fram ett lagförslag som ska sätta stopp för detta.

Det är lätt att förstå att detta får allvarliga konsekvenser. Till exempel kan folk undra varför polisen inte stannar om man kör förbi en situation där polisen skulle ha behövts. Någon kanske stannar den falska polisbilen i tron att de som sitter i bilen skulle kunna göra en polisiär insats.

Det finns många skäl till att dagens ordning – efter domen – är orimlig, men det hela kan sammanfattas med att det är självklart att alla medborgare ska kunna känna sig trygga med att det som ser ut som en polisbil också är en polisbil och att den framförs av personal från polisen. När jag säger polis menar jag både Polismyndigheten och Säkerhetspolisen.

Regeringen har alltså lagt fram ett förslag om en ny lag om skydd för vissa polisiära tecken på motorfordon. Enkelt kan man säga att polisens och Säkerhetspolisens heraldiska vapen – som vi till vardags kanske snarare kallar symboler – eller andra symboler som liknar dessa vapen inte ska få användas på motorfordon. Inte heller ska ordet polis, böjningar av polis eller ord som liknar polis få användas.

Däremot kan det ju finnas situationer där bilar som verkar vara polisbilar behöver användas, trots att det inte rör sig om polisverksamhet. Då tänker jag till exempel på filminspelningar, museer eller privata samlare. Lagen ger också utrymme för att man ska kunna få tillstånd till sådant.

Om någon ändå har skyltat sin bil i strid med den nya lagen är förslaget att polisen ska få förelägga ägaren av motorfordonet att ta bort de förbjudna orden eller symbolerna. Föreläggandet kan också kompletteras eller förenas med vite om så behövs.

Jag är väldigt glad över att vi har en samsyn i riksdagen om de åtgärder som ska genomföras och över att vi nu har detta förslag framme. Oppositionen vill dock gå lite längre än detta förslag. Det har jag stor respekt för, även om vi inte är eniga om det. Som jag ser det handlar det inte om några ideologiska skillnader, utan bara om att vi har dragit olika slutsatser och gjort olika tolkningar.

Jag tänkte kommentera dessa skillnader utifrån de föreslagna tillkännagivanden som utskottsmajoriteten har lagt fram. Utifrån dem har också Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet lämnat reservationer som vi alla självklart står bakom, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 1.

Varför tycker inte vi, som oppositionen, att framförande av falska polisbilar ska kriminaliseras? Vi ser inte kriminalisering som det lämpligaste

sättet att skapa ett starkare skydd för polisiära kännetecken på motorfordon. En kriminalisering av framförande av fordon tycker vi inte står i proportion till det brott som har begåtts.

Oppositionen vill att Polismyndigheten ska ges möjlighet att hindra fortsatt färd med falsk polisbil. Möjligheten att hindra fortsatt färd syftar annars till att förhindra fordon som inte är trafikdugliga från att köra vidare. Det handlar inte om sådant i de situationer som den här lagstiftningen ska hantera. På denna grund, och även på grund av det fåtal fordon som det skulle handla om för ett sådant ingripande, ser vi inte detta behov.

Oppositionen vill också att lagen ska omfatta andra fordon och transportmedel än just motorfordon. I propositionen framgår tydligt att de problem som vi nu har pratat om enbart handlar om bilar och motorcyklar. Det finns inget verkligt behov av någon annan lagstiftning än den som förordas i förslaget.

Regeringen skriver i sin proposition att det saknas behov av att införa ett motsvarande skydd för kännetecken som används på andra samhällsviktiga utryckningsfordon, vilket majoriteten i utskottet önskar. Denna önskan grundas på att både Tullverket och Kustbevakningen kan använda tvångsmedel, som oppositionen påpekar. Ingen av dessa två myndigheter har dock framfört önskemål eller sagt att de har ett sådant behov, och därför ställer vi oss inte bakom det.

Sammanfattningsvis är vi helt överens om huvuddragen i detta förslag. Oppositionen vill gå lite längre, vilket vi helt enkelt inte ser behovet av att göra.

(Applåder)

Anf. 49 KENT EKEROTH (SD):

Fru talman! Vad gäller denna proposition om falska polisbilar har vi precis fått höra varför behovet finns. Vi håller, som föregående talare sa, med regeringen och de rödgröna om att det är bra att propositionen kom.

Regeringen och regeringspartierna lämnar dock underliga luckor i detta lagförslag, vilket utskottsmajoriteten nu vill rätta till genom tillkännagivanden. Det handlar om fyra tillkännagivanden: att framförande av falska polisbilar ska kriminaliseras, att Polismyndigheten ska ges möjlighet att hindra fortsatt färd med falsk polisbil, att lagstiftningen ska omfatta andra fordon och transportmedel än bara motorfordon samt att lagstiftningen även ska omfatta kännetecken för andra myndigheter som har befogenhet att använda tvångsmedel.

Jag tycker att det är besynnerligt att regeringen och de rödgröna inte vill åtgärda dessa problem. Om man läser eller lyssnar på deras motivering blir man inte klokare. När det gäller delen om att omfatta även andra fordon och transportmedel – som oppositionen vill ändra, och som vi har majoritet för – anför regeringen följande i propositionen: ”Den kartläggning som gjorts ger inte stöd för att andra utryckningsfordon än polisens har efterliknats. Något behov av att införa ett motsvarande skydd för kännetecken som används på andra samhällsviktiga utryckningsfordon har således inte framkommit.”

Regeringen återkommer på nästan alla punkter i propositionen till argumentet att det bara rör sig om ett fåtal tillfällen eller fordon. Det är ett jättedåligt argument – det är faktiskt ett icke-argument. Det finns flera lagar i det här landet som används väldigt sällan, till exempel lagen om

landsförräderi. Om vi leker med tanken att antalet mord i Sverige skulle minska drastiskt – så att det bara skedde ett fåtal varje år – skulle man med samma logik som Socialdemokraterna och de rödgröna nu använder i så fall kunna ta bort lagstiftningen för mord.

Detta är helt orimligt. Om man anser att någonting är fel, exempelvis att framföra ett fordon som efterliknar en polisbil, är det fel oavsett om det sker en gång eller 1 000 gånger. Om det bara sker ett fåtal gånger är det jättebra, men varför ska det inte vara straffbart när det väl sker? Och varför ska det inte omfatta andra transportmedel?

Man vill inte att lagen ska omfatta andra fordon och transportmedel än just bilar. Vi kan då anta att folk börjar göra så att fordon liknar polisbåtar eller polishelikoptrar, även om det kanske är en dyr sak att göra. Till exempel vid helikopterrånet, som vi pratat om, målades helikoptern i polisens färger och med polisens symboler. Ska vi då i efterhand säga att vi kanske skulle haft en lagstiftning som borde ha åtgärdat också detta? Varför inte vara proaktiv i stället för reaktiv? Det är frågan man måste ställa sig, och det gäller genomgående i propositionen.

När det gäller förhindrande av fortsatt färd skriver regeringen: Reglerna om polisens rätt att hindra fortsatt färd syftar till att förhindra fordon som inte är trafikdugliga att köras vidare. Sådana skäl finns inte i de situationer som nu är föreslagna att lagstiftningen ska syfta till att hantera.

Men vänta lite nu! Vi är här för att ändra lagstiftning. Vi kan inte utgå från befintlig lagstiftning och sedan säga att befintlig lagstiftning inte syftar till att göra det vi vill göra. Vi är ju här för att ändra den så att den blir så optimal som möjligt. Alltså behöver argumentet i sak vara: Vad är nackdelen med att polisen ska förhindra fortsatt färd med fordon som vi alla är överens om att folk inte ska få nyttja? Grundtanken är vi överens om, att man inte ska få måla en bil så att den ser ut som en polisbil, eller hur? När vi är överens om den grundtanken finns det ingen rim och reson i att låta människor köra vidare med fordonet. Det finns absolut ingen logik i det. Då kvarstår bara ett argument, återigen att det handlar om ett fåtal, och det är som vi tidigare konstaterat verkligen inget bra argument.

När det gäller kriminaliseringen återkommer återigen argumentet ”om det sker sällan”. Regeringen skriver också att ett föreläggande kan riktas mot ägaren av fordonet oavsett om denna är en fysisk eller juridisk person. Regeringens hållning är därmed positiv. Men ekonomiska krav eller ansvar kan riktas mot ägaren, och den som framför fordonet kan kriminaliseras, precis som tillkännagivandet är skrivet.

Som lagstiftare har man ganska stora möjligheter att utforma lagstiftningen så att man både kan komma åt den som kör bilen och ålägga den som äger bilen, ifall det är två olika personer, att åtgärda det. Det finns absolut ingenting som hindrar att vi har en sådan lagstiftning. Ändå framför regeringen och de rödgröna detta som ett argument. Det är rätt otroligt, tycker jag.

De rödgröna vill inte heller att lagen ska omfatta annat än polisens bilar. Enligt tillkännagivandet ska dock lagen gälla samtliga myndigheter som har rätt att använda tvångsmedel, som jag var inne på i början, och det är rätt självklart.

Bara för att problemet just nu rör just polisen, betyder det då att det inte kan dyka upp hos Kustbevakningen eller Tullverket? Varför, återigen, vara på efterkälken om något skulle inträffa?

Vi antar att folk skulle måla sina bilar så att de ser ut som Tullverkets eller båtar som ser ut som Kustbevakningens. Anser då de rödgröna att det är lugnt, att det ska vara tillåtet?

Om det här skulle bli vanligare och ske mer än ”ett fåtal gånger”, som regeringen och de rödgröna hela tiden uppehåller sig vid, skulle då de rödgröna återkomma med ett lagförslag för att täppa till den luckan? Jag är rätt säker på att så skulle ske. Då är den stora frågan: Varför inte göra det nu, innan det är för sent? Varför inte vara proaktiv? Det enda argumentet skulle vara om det finns någon nackdel med att vara proaktiv, och någon sådan har jag inte sett i vare sig propositionen eller de rödgrönas reservation och inte heller hört i debatten här i dag.

Sverigedemokraterna har en reservation i betänkandet. Vi vill att man ska utreda även andra statliga vapen, även om man inte har rätt att använda tvångsmedel. Problematiken med detta är ju mindre om man kan använda tvångsmedel. Men jag anser att det finns en poäng i att utreda om inte de också ska ges någon form av skydd, så att det inte blir fritt fram att lura medborgare även i de situationerna, även om det blir mindre ingripande. Då behöver det inte nödvändigtvis vara samma straffskala eller samma kriminalisering som när det gäller de som omfattas av tvångsmedel. Men det finns ingen anledning i det här sammanhanget att inte även se över om vi kan skydda andra statliga vapen.

Därför yrkar jag bifall till reservationen som grundar sig på vår motion och i övrigt till utskottets förslag till tillkännagivanden som vi har tillsammans med övriga oppositionen.

Anf. 50 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP):

Fru talman! Det är viktigt att alla medborgare ska kunna känna förtroende för polisen. Då är det också viktigt att var och en i varje situation kan lita på att det som ser ut som en polisbil är en polisbil.

När det så uppdagades att det fanns en lucka i lagen tog regeringen ett initiativ till att förbjuda användningen av polisens och Säkerhetspolisens kännetecken på motorfordon. Jag välkomnar det och yrkar bifall till propositionen.

Vi diskuterar i dag även oppositionens förslag till förändringar i lagstiftningen. Den kanske största principiella skillnaden är att oppositionen också vill kriminalisera själva körandet av de här bilarna. Regeringen menar, och jag delar den uppfattningen, att det inte är en nödvändig åtgärd och att det som nu föreslås, med vitesföreläggande och förbud, är tillräckligt för att komma åt det i och för sig allvarliga men ändå begränsade problem som vi har sett.

I Åklagarutredningen, som regeringen hänvisar till, ställs det upp ett antal kriterier som ska vara uppfyllda för att ett handlande ska kriminaliseras. Dessa kriterier ställde sig också riksdagen bakom. Det handlar om ett beteende som kan föranleda påtaglig skada eller fara och att alternativa sanktioner inte står till buds, inte skulle vara rationella eller skulle vara oproportionerliga vad gäller kostnader. Det finns ytterligare kriterier, men jag tänker framför allt på dessa.

Alternativa sanktioner är precis det som regeringen har landat i. Man har noggrant vägt för och emot och kommit fram till att sanktioner med förbud och vite är tillräckligt. Enligt de kriterier som riksdagen har ställt sig bakom finns det inte anledning att i dag fatta ett kriminaliseringsbeslut.

Av det skälet vill jag yrka bifall till Socialdemokraternas, Miljöpartiets och Vänsterpartiets gemensamma reservation 1. Jag står även bakom de övriga reservationerna, men för tids vinnande avstår jag från att yrka bifall till dem. Jag tänker ändå beröra dem i debatten.

Förhindrande av fortsatt färd är ett av de förslag som oppositionen för fram. Men som vi har hört i debatten är det en åtgärd som är till för att förhindra fordon som är trafikodugliga och därför farliga att föra fram; man hindrar dem helt enkelt från att kunna köras. Jag tycker att det är klokt att man förbehåller åtgärder för det syfte som de är tillskapade för.

Det har också diskuterats huruvida det finns ett behov av att förbjuda användning av andra myndigheters kännetecken och på andra fordon. Här känner jag att vi behöver dra en parallell till Åklagarutredningens resone-mang vad gäller kriminalisering. Det är ändå klokt att vi lägger tid och kraft i lagstiftande verksamhet på att möta de problem som vi faktiskt ser, och vi har inte sett att det har funnits något som helst problem vad gäller Tullverkets och Kriminalvårdens kännetecken – det är också vad de själva säger. Därför tycker jag att det är klokt, som regeringen är inne på, att vi tar det här steget vad gäller polisen, för där har vi sett att det finns ett problem. Men jag kan naturligtvis inte säga att det är en principiell ståndpunkt som ska gälla för all framtid, om hela Sveriges befolkning skulle börja köra runt i bilar som kan förväxlas med Tullverkets.

Låt oss låta den här lagen verka och sedan återkomma om det visar sig att det finns behov av att gå längre i olika avseenden vad gäller den här regleringen.

Men klart är att vi ska se till att poliskännetecken på bilarna bara ska få användas av polisen eller i de begränsade andra syften som det kan handla om, till exempel vad gäller filminspelning eller museiverksamhet. Det här är viktigt. Medborgarna ska känna förtroende för att det som ser ut som en polisbil också är det. Inte minst ska vi se till att till exempel organiserade brottslingar inte ska kunna vilseleda allmänheten på det här sättet.

Med det vill jag tacka för dagens debatt.
(Applåder)

Anf. 51 KENT EKEROTH (SD) replik:

Fru talman! Socialdemokraterna tog ingen replik på mig, så jag får ta chansen att begära replik på det andra regeringspartiet.

Om folk börjar köra polisbåtar och polishelikoptrar eller börjar använda fordon från Tullverket eller Kustbevakningen, anser Miljöpartiet att man då ska göra någonting åt det? Hirvonen var inne på detta lite. Jag tyckte att hon nyss sa att man då kanske ska se över lagen igen för att inkludera även dem. Det är ändå en relativt nykter inställning, kan man tycka.

Men det jag inte förstår är vad nackdelen är med att införa detta i lagen redan nu, så att det ligger vilande och finns på plats om behov uppstår. Om vi nu är överens – vilket verkar vara fallet – om att vi inte vill att folk börjar använda Kustbevakningens eller för den delen andra fordon, vad är då poängen med att inte införa detta i lagen nu för att ha det vilande? Så fort det inträffar är vi nämligen till hundra procent överens, om jag förstår det rätt. Varför då vänta? Varför vara reaktiv och inte proaktiv? Det undrar jag.

Anf. 52 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik:

Fru talman! Kent Ekeroth undrar varför vi inte ska lagstifta i förväg för alla eventuella scenarier som vi kan tänkas se framför oss. Det är då klokt att påminna om att det skulle krävas ett gediget lagstiftningsarbete, utredningsresurser med mera om man skulle vilja införa ytterligare regleringar vad gäller till exempel andra myndigheter. Vi vet ju att resurserna är begränsade och måste användas så klokt som möjligt. Jag tycker att det kloka är att vi använder resurser för att möta de utmaningar och problem som vi faktiskt ser i samhället.

Vi har många frågor där det behöver vidtas åtgärder för att det finns riktiga problem. Precis nu står till exempel jämställdhetsministern och justitieministern på en presskonferens och diskuterar en ny jämställdhetspolitik, eftersom man ser att vi inte är på väg att nå målen om att bland annat få slut på mäns våld mot kvinnor. Det är ett otroligt viktigt samhällsproblem, och vi ska rikta de begränsade resurser som finns för att möta de riktiga och allvarliga problem som finns. Jag bedömer inte att vi i det läget bör lägga massor med tid, kraft och pengar på att kriminalisera att någon eventuellt i framtiden framför en polisbåt i något sammanhang. Låt oss i stället fokusera på de verkliga problem vi ser, som det här med efterliknande av polisbilar, och helt enkelt bifalla denna proposition, som har ett väldigt brett stöd i riksdagen.

Anf. 53 KENT EKEROOTH (SD) replik:

Fru talman! Det enda argument jag hörde för att inte införa detta i lagstiftningen var att det kostar pengar att utreda det. Ärligt talat: Det finns olika former av lagstiftning som är mer eller mindre komplicerade, men just detta är inte raketforskning. Att lägga till i lagstiftningen att det här inte bara ska gälla polisfordon utan även fordon från Tullverket – eller, som det står skrivet, myndighet som har tillgång till tvångsmedel – är verkligen inte raketforskning. Det kommer inte att dränera Regeringskansliet på de stora resurser det har. Detta skulle gå rätt enkelt och effektivt att införa.

Miljöpartiet konstaterar att regeringens hållning är att den hellre är reaktiv än proaktiv. Det var exakt det Hirvonen sa nu. Vi ska inte införa en lagstiftning för något som inte finns än, men när det finns kanske vi ska göra det, för då är vi överens, säger Hirvonen. Det finns ingen rim och reson i detta. Det kostar ingenting att ha den texten liggande i lagstiftningen, och det är verkligen inte raketforskning att införa det.

Den andra aspekten är att det i lagstiftningen handlar om trafikodugliga fordon och att vi därför ska uppehålla oss vid det. Vi är dock fortfarande överens om att vi inte vill se falska polisbilar på gator och torg. Men när en polis ser en falsk polisbil köra ska han inte förhindra att den kör. Det är direkt kontraproduktivt. Det skulle inte heller kosta så mycket att ha det i lagstiftningen. Ärligt talat måste detta vara en av de mest grundläggande och kanske viktigaste aspekterna: Ser vi en polisbil ska vi också veta att det är en polisbil, precis som Socialdemokraterna var uppe och sa. Nu är problemet inte så stort, men man borde ha en lagstiftning som ser till att allting redan är på plats, i stället för att vänta och sedan göra för lite och för sent, vilket man har gjort i det här landet i alltför många år. Det finns ingen rim och reson i detta, och argumentet att det kostar för mycket resurser för Regeringskansliet är direkt löjligt.

Anf. 54 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik:

Fru talman! Kent Ekeroth säger att problemet inte är så stort. Faktum är att problemet inte existerar vad gäller de här andra aspekterna. Detta har inte förekommit, enligt vad jag har fått kännedom om. Det är ingen som har påstått att det skulle ha förekommit.

Vi har riktiga problem och riktiga utmaningar i samhället vad gäller till exempel regleringen kring våld i hederns namn, mäns våld mot kvinnor och förebyggande arbete. Det finns otroligt många saker som vi ska ta tag i. Jag tycker inte att man ska se så lättvindigt på kriminalisering att man säger att vi ska kriminalisera för att det kanske någon gång eventuellt skulle kunna bli ett problem. Kriminalisering är faktiskt ett av de yttersta verktyg som lagstiftaren har. Det ska användas med stor försiktighet. Jag tycker att vi verkligen ska påminna oss om de kriterier som riksdagen en gång har ställt sig bakom. Jag tycker att det i första hand ska användas alternativa sanktioner när de står till buds, och det är precis det som regeringen i dag presenterar.

Med det sagt finns det naturligtvis alltid en öppenhet för eventuella omvärderingar om verkligheten förändras och det kommer fram nya problem. Men det finns enorma skillnader – jag vill påminna om att Kent Ekeroth i sitt anförande jämförde mordregleringen med framförande av en båt med Kustbevakningens signum. Det är av en helt annan dignitet. Kriminalisering ska förbehållas det som är påtagligt skadligt eller farligt och tillämpas när det inte finns alternativa sanktionsmöjligheter.

Anf. 55 KRISTER HAMMARBERGH (M):

Fru talman! Allmänheten ska aldrig någonsin behöva tvivla på att den som utger sig för att vara polis också är det, på att den som ser ut som polis är det eller på att den där bilen märkt ”polis” är ett riktigt polisfordon.

Jag har tidigare i den här kammaren nämnt att en till mig nära anhörig som har kommit till Sverige en gång uttryckte: När jag ser en polis eller polisbil i Sverige känner jag mig trygg. Det gjorde jag inte hemma.

Det här är så pass viktigt för vårt rättssamhälle att det behöver åtgärdas. Det har regeringen insett, och det är positivt.

Vad har det då rent konkret varit fråga om för fall? Tack och lov har vi inte i dag en mängd olika fall där problemet har dykt upp. Men det finns ändå en tendens och ett antal fall som visar på vikten av att reglera det här området.

Jag ska ge ett exempel från Stockholm. En kvinna stoppas. Hon stannar därför att hon tror att det är en polisbil. Personen ser ut som en polis och säger att hon får slippa böter om hon går på dejt med honom. Hans beteende är straffbart med dagens lagstiftning, men anledningen till att hon stannade var att hon trodde att hon såg en polisbil.

I polisregion Syd åker en falsk polisbil med påslaget blåljus, vilket förvisso är straffbart, och försöker tilltvinga sig fri väg och stoppa andra fordon, bland annat Tullverkets fordon. Det gör att man blir lite förvånad när man hör att Tullverket inte upplever sig ha något problem med detta.

Varför har då det här blivit ett problem? Alla är ju överens om att föregivande av allmän ställning är fel.

Det beror på en dom i Svea hovrätt där en känd kriminell prövades i ett par omgångar. Hovrätten kom fram till att just patrullering, det vill säga

innan man har slagit på blåljusen, inte är att jämställa med myndighetsutövning. Därmed skulle det vara okej att köra runt i fordonet så länge jag inte slår på blåljuset eller sirenen.

Detta i sig har inneburit, vilket utredaren säger, att det är väldigt svårt att veta omfattningen av problemet eftersom polisen i dag inte anmäler det. Det anses att det är ett lagligt förfarande, så omfattningen kan vara större. Det vi kan se är att det växer. Vi får allt fler fordon.

En del tycker säkert att det är väldigt skojigt. Man kan skoja om en Epatraktor. Men det skapar en möjlighet inte minst genom att ett utsmyckat fordon som ser ut som en polisbil kan användas för att sedan begå ett brott. Detta har regeringen insett. Det är så pass viktigt att den gör en proposition.

Tyvärr, vilket jag ser ett problem med, argumenterar regeringen delvis emot sig själv, tar inte problemet på fullt allvar och väljer en väldigt dålig teknisk lösning. Den lösning man har valt är att ge ett föreläggande om att ta bort märkningen från bilarna och eventuellt kombinera det vite.

Vi vill nog hävda i sig att det är själva framförandet av fordonet som skapar problemet. Det är inte när bilen står garagerad som problemet uppstår. Det är när man de facto framför det på våra allmänna vägar som allmänheten kan förledas att tro att det är en riktig polis.

Det är där problemet sitter, och det är det problemet vi ska komma åt. Därför har vi från Alliansens sida valt att lägga fram en motion. Det finns majoritet för det i riksdagen. Det innebär fyra tillkännagivanden. Regeringen får återkomma och förbättra en i grunden väl tänkt proposition som är dåligt tekniskt utformad. Framförandet måste vara kriminaliserat.

Det andra är att det måste vara möjligt att förhindra fortsatt färd. Vi ser också gärna att den som har utsmyckat sitt fordon ska på plats kunna ta bort det på egen bekostnad. Det är inte rimligen det allmänna och skattebetalarna som ska stå för kostnaden.

Vad innebär då den tekniska lösning som regeringen har lagt fram där den helt har följt utredarens förslag? Det innebär att man ska slå i vägtrafikregistret och skicka ett föreläggande till den som står registrerad på bilen. Vi känner väl till problemet med målvakter och bulvaner. Det är inte givet att fordonen står på den korrekta ägaren.

Sedan ska man hitta personen och försöka delge personen. Vi vet problemen med detta. Om personen inte rättar sig efter det ska man fortsatt ha en handläggning med vite. Därefter ska kronofogden lösa problemet och försöka hitta bilen. Ni vet själva hur svårt kronofogden har med biljakter. Det är inte deras huvuduppgift. Det är en väldigt svår teknisk lösning för att komma åt problemet.

Vi ser att den enda rimliga vägen är att kunna stoppa fordonet under färd, kriminalisera beteendet och se till att man inte får fortsätta. Ni hörde rätt. Man kan alltså med regeringens förslag fortsätta att färdas med den falska polisbilen. Det blir minst sagt ineffektivt. Varför argumenterar regeringen för den lösningen? Den säger att det än så länge är ett så litet problem och så få fordon.

Det gör mig lite förbryllad. I det läge jag hade möjlighet att lägga fram en proposition gör jag först ett övervägande om jag tycker att problemet är så stort att det är värt en proposition i sig. Om jag i samma ögonblick förklarar problemet och inte tycker att det behövs en kraftigare lösning blir det ganska motsägelsefullt.

Vi föreslår två ytterligare tillkännagivanden. När regeringen väl går fram med en proposition bör lagstiftningen vara generell. Nu gäller lagstiftningen motorcyklar och bilar medan det fortfarande är tillåtet att falskmärka alla andra typer av fortskaffningsmedel – från luftfarkoster och helikoptrar till båtar och eventuellt andra fordon som skulle kunna tänkas rulla på hjul på vägarna. Vi vill därför ha ett tillkännagivande att det ska gälla samtliga fortskaffningsmedel.

I grunden handlar propositionen om föregivande av allmän ställning. Därför bör det gälla alla myndigheter som har tvångsmedel till sitt förfogande. Det går inte att utesluta att även Kustbevakningen eller Tullverket skulle påverkas. Vad regeringen slutligen säger är sammanfattningsvis att man tycker att problemet är viktigt, men bara lite viktigt. Vi stöder propositionen, men vi ser möjligheter till förbättringsåtgärder. Vi tycker att vi ska göra en riktig lagstiftning som är effektiv och fungerande.

Jag är lite förvånad över de reservationer som finns och skulle vilja skicka en passning. Det är vi här som har den politiska makten. Att bara följa tjänstemännens förslag och inte titta den kritik som finns från remissinstanserna utan bara trycka det vidare är att avhända sig den politiska makten. Den tar vi från Alliansens sida.

(Applåder)

Anf. 56 JOHAN HEDIN (C):

Fru talman! När man läser om polisen i medier kan man lätt få intrycket av att det är en myndighet i fritt fall. Nyheterna duggar tätt om olika tillkortakommanden, orimligt långa telefonköer, sämre resultat när det gäller brottsupplärning och hur den nya organisationen inte fått fungera som det var tänkt.

Samtidigt har vi en ansträngd situation för polisen med ett förhöjt terrorhot, en massiv ökning av bedrägeribrotten, varav många är så kallade datorbedrägerier. Det finns också den organiserade brottsligheten som ständigt hittar nya metoder att bedriva sin destruktiva verksamhet i nya samverkansformer, inte sällan över landsgränser.

Utmaningen är betydande. Men allt är inte nattsvart. Trots alla dessa utmaningar görs hela tiden små mirakel ute i samhället av enskilda poliser som brinner för att skapa trygghet, hjälpa den som blir utsatt och att få brottslingar lagförda. Men de förtjänar bättre förutsättningar.

Polisen och rättsväsendet är grundläggande för rättsstaten och samhällets kanske allra viktigaste uppgift. Land ska med lag byggas, fastslogs redan i Uppsalalagarna på 1200-talet. Det starka och trygga samhället bygger på att vi har en uppsättning goda lagar som upprätthålls effektivt, rättssäkert och med respekt för den enskilda medborgarens integritet och fri- och rättigheter.

När bilar bränns och räddningstjänsten hotas, när människor inte vågar vittna och polisen inte kommer på larm hotas inte bara tryggheten här och nu utan även förtroendet för rättsstaten. Det, fru talman, är mycket allvarligt.

Det är vårt ansvar att med så goda lagar som möjligt rida spärr mot alla tänkbara hot mot detta förtroende. Det betänkande som vi debatterar i dag föreslår en sådan lag. I en utveckling där flera från varandra oberoende men samverkande faktorer urholkar respekten och förtroendet för rättsväsendet vore det mycket olyckligt om vi stävade mot en situation där jag

som enskild måste börja ställa mig frågan om det verkligen är en riktig polis som nu vill att jag ska stanna.

Initiativet är bra, och det är välkommet att regeringen presenterar ett förslag. Men tyvärr innebär ursprungsförslaget en hel del luckor som riskerar att göra lagen tandlös. Som tur är finns det kunskap och engagemang här i Sveriges riksdag för att täcka upp för åtminstone en del av regeringens tillkortakommanden. Utskottet har nu ett betänkande där åtgärden är mer heltäckande.

Fru talman! När förtroendet för polisen och rättsstaten urholkas söker människor sin trygghet från andra håll. Enkla svar ges på svåra samhällsproblem genom att misstänkliggöra minoriteter och exploatera rädslan för det okända. Myter odlas om främlingen, små sanningar görs till stora lögnar och rättsstaten är inte längre självklar. Alla tänkande människor förstår att samtliga alternativ till rättsstaten knappast är något tryggt samhälle. Men när det har gått så långt saknas medlen att vända utvecklingen.

Det är varför det är så viktigt att vi fortsätter att jaga regeringen om polisens utveckling. Det är varför det är så viktigt att vi faktiskt väljer bort andra satsningar för att skjuta till betydande resursförstärkningar till polisen. Över fyra år satsar vi i Centerpartiet i vår budgetmotion över 3 miljarder, och redan nästa år skulle polisen få ett välbehövligt tillskott på 520 miljoner. Det är mer än fyra gånger så mycket som regeringen satsar.

Det är också därför det är så viktigt att vi driver en aktiv och ansvarsfull oppositionspolitik och med de medel som konstitutionen sätter i våra händer så gott det går täcker upp för de misstag regering gör. Det gör vi i dag. Det finns inga bra argument mot de förstärkningar som vi föreslår.

När det gäller beredningskapaciteten och att det kostar resurser att stifta lagar – visst är det så. Men om man redan har satt igång ett arbete är det väl lika bra att se till att detta arbete blir så bra som möjligt. Annars har man lagt beredningskapaciteten och resurserna på någonting som riskerar att inte fungera. Detta argument håller alltså inte. Man måste fundera på och reflektera över vad de samhällsekonomiska kostnaderna är för att ha en lag som i praktiken inte fungerar. Det är allvarligt.

Därför yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationerna.
(Applåder)

Anf. 57 LARS-AXEL NORDELL (KD):

Fru talman! För drygt två år sedan såg jag en polisbil som åkte omkring i centrala Örebro, men det visade sig att det var en falsk polisbil. Jag fick telefon från folk som undrade: Hur kan ni tillåta det här, ni riksdagsledamöter? Hur kan staten tillåta att detta får förekomma?

Sedan läste jag en artikel i en kvällstidning med tydliga fotografier av en modern värstingbil i Stockholmstrakten som var ”strajpad” med polisdekaler. Jag tror att den också hade blåljusarmatur på taket. Det framgick att det var en känd kriminellt belastad person som ägde bilen och som åkte omkring med den för att skaffa sig fördelar på något sätt. Vi har hört detta nämnas här i debatten tidigare.

Som vi också har hört prövades frågan av Svea hovrätt, som konstaterade att det inte är något brott mot gällande lagstiftning att bete sig på det här sättet.

Jag ställde en fråga till justitieminister Morgan Johansson om vad regeringen avsåg att göra för att täppa till denna lucka i lagstiftningen, som uppenbarligen stod vidöppen. Han bekräftade i sitt svar att det inte är förbjudet att måla och utrusta sin bil så att den liknar en polisbil. Justitieministern svarade också att han höll med om att allmänhetens förtroende för rättsväsendet riskeras att skadas om enskilda tillåts att köra omkring i fordon som ser ut som polisbilar. Detta är inte acceptabelt, sa han i sitt svar till mig. Han lovade att låta analysera hur lagstiftningen skulle kunna ändras.

Fru talman! Jag blev kontaktad av en veteranbilsägare som var ängslig för att drabbas av ett förbud. Han sa: Jag har köpt den här bilen. Jag vill ju visa upp den, och ibland händer det att jag åker på allmän väg med den till olika ställen. Vi kom fram till att det måste vara lätt att ordna genom att tejpa över polisdekalerna när man är på allmän väg. När man sedan vill visa upp bilen kan man ta bort tejp. Vad jag har förstått av det förslag som nu finns i propositionen ska detta inte vara några problem. Vi har hört att det också finns andra tillfällen, filminspelningar och så vidare, där man använder sig av bilar som påminner om polisbilar men som egentligen inte är det.

Nu, två år senare, har regeringen analyserat och tänkt färdigt. Det finns en proposition på bordet med syftet att förhindra falska polisbilar. Justitieutskottet är i sitt betänkande angeläget om att lagen ska vara tydlig och konstruerad så att den är tillräckligt vass för att täppa till de kryphål som finns i dag och även för framtiden. Därmed föreslås att framförandet av falska polisbilar ska kriminaliseras och att Polismyndigheten ska ges möjligheter att hindra fortsatt färd med polisbilen.

Fru talman! Jag tycker att det sista – att förhindra fortsatt färd – ligger i linje med det som justitieministern sa till mig i sitt svar om att förhindra att enskilda tillåts att köra omkring i fordon som ser ut som polisbilar. Jag tycker att det något bredare förslag som finns från utskottet och som också kan stå sig över tid är en förbättring av den proposition som finns.

Med dessa tillkännagivanden yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

(Applåder)

Anf. 58 KENT EKEROTH (SD):

Fru talman! Jag ber om ursäkt för att jag förlänger debatten med några sekunder, men jag såg precis en nyhet som jag med anledning av vår reservation tänkte göra er uppmärksamma på.

Det handlar om en bedragare som körde en falsk ambulans. Just en ambulans är förvisso kanske inte något statligt vapen, så reservationen kanske skulle ha haft en formulering om offentliga institutioner eller dylikt. Men jag tycker ändå att detta visar på det problem som kan uppstå om personer till exempel utger sig för att vara ambulansförare eller för den delen tillhöra brandkåren. De har förvisso inte tvångsmedel, men detta kan ändå lura medborgare när det gäller institutioner som är viktiga och centrala i samhället.

Detta är en av anledningarna till att vi skrev reservationen: Det kan finnas ett behov av att även reglera andra offentliga institutioner eller myndigheter som medborgarna har, och bör ha, förtroende för. Problemet kanske inte finns eller är väldigt litet i dag, men vi bör inte heller ge något

utrymme för att det ska bli stort. Det kan till exempel användas i bedrägligt syfte, för att lura folk, för att komma in i folks hem eller vad det nu må vara.

Detta var bara en liten nyhet som kanske visar på behovet av att utreda även denna fråga.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 18.)

§ 15 En utvidgad skyldighet att anmäla växtskadegörare

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2016/17: MJU5
En utvidgad skyldighet att anmäla växtskadegörare (prop. 2015/16:200)
föredrogs.

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 18.)

§ 16 Regelverket för arbetskraftsinvandring

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2016/17: SfU11
Regelverket för arbetskraftsinvandring
föredrogs.

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 18.)

§ 17 Redovisning av verksamheten i Internationella valutafonden, Världsbanksgruppen samt de regionala utvecklings- och investeringsbankerna 2014 och 2015

Utrikesutskottets betänkande 2016/17: UU7
Redovisning av verksamheten i Internationella valutafonden, Världsbanksgruppen samt de regionala utvecklings- och investeringsbankerna 2014 och 2015 (skr. 2015/16:145)
föredrogs.

Anf. 59 HANS LINDE (V):

Fru talman! För mer än 70 år sedan bildades Världsbanken och Internationella valutafonden, IMF, på ett hotell i Bretton Woods, New Hampshire, USA. Tillsammans spelar IMF och Världsbanken sedan dess en central roll såväl för den rådande ekonomiska världsordningen som för enskilda länder världen över.

IMF och Världsbanken har genom sin historia varit starkt kritiserade. Exempelen är många på hur man under kalla kriget gav lån och bidrag till västvänliga diktaturer och auktoritära stater. Under 80- och 90-talet tving-

Prot. 2016/17:29
16 november

Falska polisbilar

Redovisning av verksamheten i Internationella valutafonden, Världsbanksgruppen samt de regionala utvecklings- och investeringsbankerna 2014 och 2015

ade man merparten av länderna i Afrika, Asien och Latinamerika att genomföra olika former av strukturanpassningsprogram designade av IMF och Världsbanken.

Centralt för alla dessa program var privatiseringar, nedmontering av välfärden, avregleringar och handelsliberaliseringar, vilket i många länder fick katastrofala sociala och ekonomiska följder. Miljö- och klimatperspektiven var ofta helt frånvarande. Världsbanken har under sin historia bidragit till storskaliga investeringar i dammar och kolkraftverk som har haft katastrofala följder både för människor och för miljön. Flera länder har till exempel genom historien tvingats privatisera sina vattenverk och sin vattenförsörjning, vilket såklart har inneburit att man starkt har inskränkt fattiga mäns och kvinnors tillgång till rent vatten.

Resultat blev för 10–15 år sedan att många länder i syd valde att betala tillbaka sina lån i förtid till IMF för att slippa undan dess krav. Under åren efter millennieskiftet valde ett flertal länder i Latinamerika och Sydostasien att skapa egna regionala fonder för krishantering för att bryta sitt beroende av IMF. Jag minns som ny riksdagsledamot här i denna kammare för drygt tio år sedan hur man då talade om IMF:s kris. När ingen ville låna pengar av IMF sinade intäkterna och ränteinkomsterna, och man fick snabbt slut på resurser.

Den ekonomiska krisen 2008 i Europa skapade en ny så kallad marknad för lån och ekonomiska räddningspaket. Island, Irland, Portugal, Grekland och Cypern men också Lettland, Ukraina, Ungern och en rad andra stater på vår egen kontinent har de senaste åren sökt IMF:s hjälp. IMF har i högsta grad varit medansvarig för en krispolitik som har inneburit att notan för bankernas och finansinstitutens oansvariga belåning under många år skickats till vanliga löntagare och pensionärer.

IMF har drivit på för långtgående privatiseringar och omfattande nedskärningar i välfärden och trygghetssystemen. I krisens spår ser vi runt om i Europa hur arbetslösheten cementeras på höga nivåer, klyftorna i samhälle efter samhälle ökar och människor förlorar sina hem och tvingas ut i djup fattigdom.

Fru talman! IMF och Världsbanken har samtidigt de senaste åren tagit intryck av den kritik som har framförts mot Bretton Woods-institutionerna. År 2013 släppte IMF en rapport om sin krishantering i Grekland, och den var starkt självkritisk. Man medgav att fonden gjorde mycket allvarliga missbedömningar av situationen i Grekland, vilket ledde till att man allvarligt skadade den grekiska ekonomin. Världsbanken har också under Jim Kims ledning lagt om inriktningen på centrala punkter. Jämställdhet har äntligen lyfts fram tydligt i bankens verksamhet, och fokus på miljö- och klimatfrågorna har ökat tydligt.

Alla de här reformerna har vi från Vänsterpartiets sida välkomnat. Men för oss är det också fortfarande tydligt att en bred utvecklingspolitik som syftar till att minska fattigdomen, öka jämlikhet och jämställdhet, minska klimatförändringarna och skapa makroekonomisk stabilitet också förutsätter att man fortsatt driver på för en reformering av IMF och Världsbanken.

Vi ser att Sverige har ett stort ansvar att i IMF och Världsbanken driva på för grundläggande reformer av institutionerna både när det gäller beslutsfattande och politisk inriktning och när det gäller insyn och dialog med långivare, låntagare och ideella organisationer.

För det första bör Sverige fortsätta driva på för en revidering av röstfördelningen såväl i IMF:s och Världsbankens högsta beslutande organ, guvernörsstyrelsen, som i exekutivstyrelsen för att öka utvecklingsländernas inflytande.

Vi har sett hur man de senaste åren har gjort en del förändringar i röstfördelningen både inom IMF och Världsbanken, men fortfarande är det USA och Västeuropa som dominerar organen och har procentuellt sett flest röster och kan blockera icke önskvärda beslut. De reformer som har genomförts har framför allt gynnat tillväxtekonomier som Kina, men alldeles för många utvecklingsländer i syd har fortfarande ett mycket begränsat inflytande över de här två viktiga, globala institutionerna.

För det andra vill vi att Sverige aktivt driver på för att valet av ordförande i IMF och Världsbanken ska föregås av en öppen nomineringsprocess och att val av ordförande ska utgå från kompetens och vem som är mest lämplig i stället för från vilket land man kommer från. Sedan bildandet av IMF och Världsbanken har traditionen varit tydlig. Det är alltid en europé som är ordförande för IMF och alltid en person från USA som leder Världsbanken, trots att det genom åren funnits en rad andra mycket kompetenta och kvalificerade kandidater som har sorterats bort därför att de kommer från fel land eller fel kontinent.

För det tredje bör Sverige verka för att lån och ekonomiskt stöd från IMF och Världsbanken inte får försvåra möjligheterna att uppfylla de nya globala utvecklingsmålen Agenda 2030. Jämställdhetsperspektiv och miljö- och klimatperspektiv måste genomsyra alla lån och alla program.

Vi vänder oss från Vänsterpartiets sida mot att länder fortfarande tvingas genomföra privatiseringar, nedskärningar i välfärden och nedmontering av sina sociala skyddsnät. Oavsett om det gäller ett land i nord eller syd måste det vara befolkningen som genom demokratiska val tillsammans avgör och tar ställning till de ekonomiska vägval som varje land står inför.

Därför vill jag, fru talman, avslutningsvis yrka bifall till reservation 1.

Anf. 60 MARIA ANDERSSON WILLNER (S):

Fru talman! I dag debatterar vi regeringens skrivelse med anledning av verksamheterna i Internationella valutafonden och Världsbanksgruppen samt de regionala utvecklings- och investeringsbankerna under 2014 och 2015. Under den tidsperiod som redovisas här har de internationella finansiella institutionerna bidragit till att minska fattigdomen och främja tillväxten. De är relevanta för att öka stabiliteten på de finansiella marknaderna, och de har spelat en viktig roll för återhämtningen av den globala ekonomin efter krisåren.

Jag vill yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande.

Världen är inte rättvis. Kvinnor och män föds, växer upp och dör med olika förutsättningar och möjligheter. Det mest grundläggande skiljer människor åt: om du kan äta dig mätt i dag, om dina barn får lära sig något i skolan och om dina mänskliga rättigheter kommer att respekteras.

För att ändå närma oss en rättvisare värld antogs hösten 2015 de nya globala hållbarhetsmålen av världens politiska ledare för att faktiskt visa på att vi inte accepterar detta och att vi också vill och kan göra någonting åt det. Genom sin utlåning, expertis och forskning är utvecklingsbankerna viktiga aktörer i arbetet för att nå de 17 målen. Utvecklingsbankerna har betydelse för möjligheten att nå målen och för att mobilisera resurser, både

genom lån och gåvor och genom att främja privata investeringar och stärka länders egen förmåga till inhemsk resursmobilisering.

Fru talman! Världen är föränderlig. För att kunna bidra till utveckling och minskad fattigdom i en föränderlig värld måste såklart även de finansiella institutionerna förändras, och vi ser en vilja hos utvecklingsbankerna att anpassa sig till aktuella utmaningar.

I juni 2015 var 60 miljoner människor på flykt, och bara under 2014 tvingades nästan 14 miljoner människor att lämna sina hem. En viktig lärdom när millenniemålen utvärderades var att måluppfyllelsen var absolut sämst i konfliktdrabbade och sköra stater. Antalet extremt fattiga människor som lever i sviktande stater har dubblats de senaste 30 åren och förväntas dubblas igen till 2030.

De finansiella institutionerna spelar en viktig roll för att hjälpa sviktande stater att bygga fred och hållbara institutioner för att ta sig ur en ond cirkel av återkommande konflikter och våld. Institutionerna måste ha flexibilitet och kunskap att agera snabbt.

Ett gott exempel som jag vill lyfta fram i dag är Världsbankens nya MENA-strategi som ger banken en mer fredsfrämjande roll som främjar samarbete och koordinering mellan olika utvecklingsbanker, FN-systemet och regionala aktörer och som med nya grepp försöker underlätta särskilt för de länder i MENA-regionen som mottagit många flyktingar från krisen i Syrien.

Strategin sträcker sig bortom det grundläggande mottagandet och syftar till att stärka utbildning, arbete och fungerande samhällen i krisens närområde. Detta är positivt. Länken mellan humanitär verksamhet och långsiktigt utvecklingsarbete måste stärkas.

Mänskliga rättigheter ingår inte i mandatet för någon av de finansiella institutioner som vi diskuterar i dag förutom för EBRD. Detta är särskilt märkligt eftersom de finansiella institutionerna jobbar med frågor som i bästa fall bidrar till demokrati och åtnjutandet av mänskliga rättigheter, exempelvis genom sitt arbete inom områden som hälsosystem, jämställdhet, utbildning och arbetsmarknadens funktion.

Mänskliga rättigheter och demokrati är grundläggande för att bidra till utveckling, främja tillväxt och utrota fattigdom. Utan ett tydligt mandat att inkludera mänskliga rättigheter kan dock åtgärderna i värsta fall bidra till fortsatt diskriminering och exkludering.

För att främja mänskliga rättigheter i Världsbanksgruppen har regeringen bidragit med medel till en särskild fond, Nordic Trust Fund, med syfte att främja mänskliga rättigheter i bankens arbete. Trots att referenser till mänskliga rättigheter har mött och möter stort motstånd från vissa medlemsländer inom Världsbanksgruppen har fondens arbete blivit ett viktigt verktyg för att påverka hela bankens verksamhet.

Sverige måste fortsätta arbeta för att mänskliga rättigheter ska vara en naturlig del av arbetsuppgifterna i Världsbanken och i övriga utvecklingsbanker som Sverige engagerar sig i.

Jag vill också säga några ord om skatteflykt. Även vid FN:s konferens om utvecklingsfinansiering som föregick beslutet om de nya hållbarhetsmålen konstaterades utvecklingsbankernas viktiga roll för att finansiera en hållbar utvecklingsagenda. En viktig del är att öka insatserna för att motverka korruption och skatteflykt. Transparens och tydliga riktlinjer är centralt för att undvika att företag eller privatpersoner undandrar skatt eller

ägnar sig åt penningtvätt eller finansiering av terrorism. Särskilt viktigt är det att undvika kapital- och skatteflykt från låg- och medelinkomstländerna där utvecklingsbankerna är verksamma.

Fru talman! Vi anser att höga standarder för arbetsmiljö och arbetsrätt är utvecklingsdrivande. Sjysta jobb lyfter människor och därmed länder ur fattigdom. Genom höga standarder och ett starkt regelverk för sociala och miljömässiga standarder kan delaktigheten, kvaliteten och förutsägbarheten i utvecklingsbankernas projekt och därmed hållbarheten i projekten förbättras.

Avslutningsvis finns det ett tillkännagivande i betänkandet. Utskottet ser vikten av utvecklingsbankernas arbete. De är viktiga och kan göra skillnad i fattiga människors vardag. Vi har dock sedan flera år saknat en samlad redovisning av resultaten ur ett svenskt perspektiv och har i flera betänkanden efterlyst tydligare resultatredovisning från regeringen till riksdagen. Vi ser fram emot att regeringen återkommer med en samlad resultatredovisning till riksdagen med början 2018.

(Applåder)

Anf. 61 GÖRAN PETTERSSON (M):

Fru talman! I dag, då världens blickar riktas mot Washington, debatterar vi här i kammaren två Washingtonbaserade institutioner: Världsbanken och Internationella valutafonden, IMF. Dessa två institutioner har till och med gett upphov till ett statsvetenskapligt begrepp: Washingtonkonsensus. Det begreppet anspelar på ett bästa regelverk för stater som de två organisationerna har kommit fram till i en sorts konsensus. Jag tror att Hans Linde var inne lite på det ämnet i sitt anförande.

Den lärobok som experterna i Världsbanken och IMF har tagit fram för att ge länder råd har fått utstå viss kritik genom åren. En viktig kritik som Washingtonkonsensus har fått är att man har varit väldigt liberal när det gäller handel. I dag tror jag att till och med Hans Linde som normalt är kritisk mot frihandel kanske tycker att det är bra om det kommer fram mer Washingtonkonsensus vid Världsbanken och IMF än det som kommer fram i några byggnader lite längre därifrån.

Man ska veta att de krav som Världsbanken och IMF ställer framför allt gäller när någon har hamnat fel. IMF bedriver också ett förebyggande arbete. De besöker alla länder, även Sverige, granskar den långsiktiga hållbarheten i vår ekonomi och ger rekommendationer. De hårda kraven kommer först då man har försatt sig i en sådan situation att man behöver världssamfundets hjälp.

När det gäller Världsbanken tar man ofta upp dammbyggena. Vid dammbyggen är det alltid svårt, och olika intressen ställs mot varandra. Det vet vi från när vi en gång i tiden byggde ut vattenkraften i Sverige. Men den som har sett ett flygfoto över Afrika som är taget nattetid ser verkligen ett mörkt Afrika. Vi vet att elektricitet är vägen till både fattigdomsbekämpning och jämlikhet. Det ger fattiga möjlighet att kunna läsa läxan i skenet av en ellykta. I de stora projekten är det alltså viktigt att väga in alla, att ha en helhetssyn. Det är klart att stora dammbyggen för med sig nackdelar. Men man måste även se fördelarna.

Prot. 2016/17:29

16 november

Redovisning av verksamheten i Internationella valutafonden, Världsbanksgruppen samt de regionala utvecklings- och investeringsbankerna 2014 och 2015

Prot. 2016/17:29
16 november

Redovisning av verksamheten i Internationella valutafonden, Värdsbanksgruppen samt de regionala utvecklings- och investeringsbankerna 2014 och 2015

Jag vill avsluta med en kommentar om jämställdhet, som tagits upp här. IMF leds i dag av Christine Lagarde. Hon är en stålmadam. Man kan tycka att hon är en riktig Excelarksdam. Hon har hållit ett anförande, som är ett av de mest spännande jämställdhetsanföranden jag har hört. Hon förde ett resonemang om jämställdhet och menade att det inte bara är en mänsklig rättighet utan också en ekonomiskt viktig faktor. Hon sa: Av den anledningen har jag gett mina ekonomer i uppdrag att ta fram hårda siffror på hur stort ekonomiskt bortfall det innebär för länder som inte bedriver en jämställd politik.

Jag tror att denna stålmadam, med hjälp av sina ekonomiska teknokrater, kan bidra till jämställdheten på ett viktigt sätt.
(Applåder)

Anf. 62 PERNILLA STÅLHAMMAR (MP):

Fru talman! Mellan 1999 och 2001 hade jag den stora förmånen att bo i Elfenbenskusten och vara Sveriges representant i styrelsearbetet i Afrikanska utvecklingsbanken. Jag såg då vilken viktig uppgift Afrikanska utvecklingsbanken och resten av IFI:erna har i det internationella systemet. Det som krävs är att vi har olika instrument för att finansiera investeringar som kickar in i olika lägen av en utveckling, i olika delar av ett samhälle. Det behövs utvecklingssamarbete i form av bistånd. Och det behövs allt från mjuka lån till hårda lån.

Regeringens utgångspunkter är att institutionernas verksamheter bör vara inriktade på att hjälpa medlemsländerna att skapa förutsättningar för tillväxt och finansiell stabilitet och, sist men inte minst, att främja en globalt hållbar utveckling.

När jag gav mig in i politiken, i Miljöpartiet, för ett antal år sedan var det som att svära i kyrkan att säga att bankerna spelade en viktig roll. Men jag är glad att nu kunna säga att även mitt parti tycker att bankerna har en viktig uppgift att fylla och att vi kan göra mycket i bankväsendet när det gäller klimatomställningen.

Vi arbetar för att resurser ska användas för att gynna de fattigaste länderna, inte minst länder som drabbats av instabilitet och konflikter. Institutionerna ska, inom ramen för respektive mandat, fortsätta stödja återhämtningen efter den ekonomiska och finansiella kris som bröt ut 2008. För regeringen är det prioriterat att institutionerna utgår från Agenda 2030, de globala målen och Parisavtalet. Regeringen har alltså slagit fast en kraftfull ambitionshöjning när det gäller IFI:ers energinvesteringar.

Precis som Göran Pettersson sa tidigare är det också en jämställdhetsfråga. Det är viktigt att utvecklingsländerna inte behöver gå via investeringar i klimatfarlig energi utan att vi kan hjälpa dem att hoppa över det steget. Det är viktigt för klimatet, för världen och för våra barn och barnbarn.

Sverige verkar aktivt för att IFI:er ska minska fossila investeringar avsevärt och i stället öka investeringarna i förnybar energi betydligt, genom ambitiösa och tidsatta mål. Målformuleringar är en viktig utgångspunkt i de strategier som regeringen har beslutat om avseende Sveriges samarbete med Världsbanken, Afrikanska utvecklingsbanken och Asiatiska utvecklingsbanken.

Klimatfinansiering från utvecklade länder som kanaliseras genom IFI:er uppgick år 2014 till nära 30 miljarder US-dollar. Det är väldigt

mycket pengar. Vi ser alltså att utvecklingsbankerna, i det sammanhanget, spelar en viktig roll för omställningen i världen. Dessa institutioner har under många år investerat i fel sorts lösningar. Nu vänder vi det här.

Fru talman! Paris är inte målet för en process utan starten. Nu vill vi se de fina orden från Paris bli till verklighet. Utsläppen ska minskas kraftfullt, och nya energiinvesteringar ska inte gå till kol och olja utan till förnybart. Det är detta Sverige ska använda sitt inflytande till i de internationella finansiella institutionerna. Vi jobbar med det genom direktkontakt med institutionerna, via kapitalöversyn, via påfyllningsförhandlingar i det löpande styrelsearbetet inom respektive IFI och i samarbete med likasinnade länder.

Fru talman! IFI:er har också en viktig uppgift när det gäller den globala flyktingsituationen. Vi ser att Världsbanken och andra IFI:er har tagit en större roll för att stödja länder, och då även medelinkomstländer, vilket innebär en förändring i regelverket för de länder som tar en stor del av flyktingpopulationen. Vi anser att det är en väldigt viktig väg att gå att ge mjuka lån även till medelinkomstländerna.

Vi ser också behovet av att öka ansträngningarna för att gifta samman de humanitära insatserna med det långsiktiga utvecklingssamarbetet.

Jag vill också lyfta att Sverige och regeringen under lång tid har drivit – och försöker att driva – att jämställdhet ska vara ett särskilt fokusområde. Vi ser att många framsteg har gjorts. Samtidigt behöver detta arbete i bankerna fördjupas och bli mer systematiskt i samarbetsländerna. Här har de nordiska länderna legat framkant även under min tid i Afrikanska utvecklingsbanken. Det var vi som var drivande i arbetet i Afrikanska utvecklingsbanken.

Slutligen driver regeringen att alla multilaterala organisationer ska vara öppna och transparenta. Både Världsbankens och IMF:s policyer för öppenhet har förbättrats avsevärt på senare år, men vi behöver bli ännu bättre.

Precis som Vänsterpartiet vill också vi lyfta en ökad demokratisering av institutionerna och att utvecklingsländernas röstandelar och inflytande i bankerna ska öka.

Rätt använda är det ingen tvekan om att IFI:er spelar en väldigt viktig roll för en hållbar utveckling i världen.

Jag vill med detta yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 63 KERSTIN LUNDGREN (C):

Herr talman! Det här är ett betänkande som behandlar regeringens skrivelse med redovisning av verksamheten i Internationella valutafonden, Världsbanksgruppen och de regionala utvecklings- och investeringsbankerna 2014 och 2015. Det är en redogörelse som vi i utskottet samfällt hoppas ska kunna utvecklas så att vi kan få en mer tydlig och mer tematisk debatt när vi under våren 2018 hoppas få möjlighet att diskutera en sådan redogörelse från regeringen. Det är viktigt att regeringen nu fångar upp det tillkännagivande som vi föreslår. Det skulle underlätta för att få en mer fokuserad debatt. Det är ju ett stort område som detta gäller.

Herr talman! IMF är ju i grunden en institution som syftar till att stabilisera världsekonomin och som syftar till att skapa förutsättningar när vanliga lånevägar inte längre är öppna. När krisen är ett faktum ska möjligheterna finnas.

Prot. 2016/17:29
16 november

Redovisning av verksamheten i Internationella valutafonden, Världsbanksgruppen samt de regionala utvecklings- och investeringsbankerna 2014 och 2015

IMF har inte varit ensam om krishantering. Vi, EU-medlemmar och andra aktörer har deltagit och tillsammans diskuterat oss fram till de regelverk som vi har önskat se. Det har varit viktigt att få en stabilitet, och IMF har utgjort en stabiliserande faktor för klara effekterna av de världsfinansiella kriser som vi har sedan Lehman Brothers och situationen i Grekland.

Det finns all anledning att utvärdera och diskutera hur man kan föra detta vidare. Jag är övertygad om att nästa kris inte kommer att se likadan ut, men det är naturligtvis alltid viktigt att dra lärdomar av det som har varit och av det som fortfarande pågår. Olika länder har också hanterat frågorna på lite olika sätt.

Jag har tagit upp IMF:s agerande i Ungern och gällande Island, vilket vi tidigare har lyft fram i kammaren. Det är olika sätt för olika länder att möta de krav som kommer och olika sätt att diskutera hur man ska ta sig vidare för att komma ur den kris som annars ytterst drabbar medborgarna.

Vi ska inte glömma bort att om man inte har den här typen av stabilitetsinstrument blir det medborgarna och ytterst de som har de svåraste förutsättningarna som kommer att drabbas allra hårdast. Det finns liksom ingen genväg där.

Man har tagit fasta på att förbättra villkoren, längre räntetider och en flexibilitet i systemet. Man kan se att det har skett en utveckling, även om vissa – också i den här debatten – låter ungefär som man lät i debatten om IMF för 20 år sedan.

Världsbanken har tagit kraftfulla steg i en riktning som är oerhört värdefull för att skapa bra spelregler och en hållbar utveckling. Jag har diskuterat detta flera gånger tidigare här i kammaren. Med den nya ledningen för Världsbanken är det uppenbart att man har en kraftfull roll för att kunna skapa förutsättningar för en hållbar utveckling.

Den svåra utmaningen är att många länder inte riktigt har kommit dit. Många länder vill utnyttja sina koltillgångar, vattentillgångar eller annat. Det kan vara rätt eller fel, men de tycker att det är fel att vi inte tillåter dem att göra den resa som vi har kostat på oss att göra. Det är en del av den debatt och diskussion som vi har att föra. Det är naturligtvis viktigt med en balans här.

Det är inte bara röststyrkan som det handlar om, utan det handlar också om att kunna förstå att alla länder har en rätt att få välja sin väg. Det är bra om man får goda exempel och förutsättningar för att – förhoppningsvis – undvika de misstag som vi har gjort och som vi i dag får försöka att rätta till.

Jag tycker att Världsbanken tydligt visar att man har dragit lärdomar. Vi ska komma ihåg att Sverige är en av bidragsgivarna till både IMF och Världsbanken. Det är en av de stora och viktiga frågorna att säkerställa att institutionerna har tillräckliga resurser för att kunna fungera stabiliserande. Utan dessa resurser kommer den utsträckta handen inte ens att finnas, och det skadar hela världen.

Det framgår av skrivelsen – och det tycker jag är positivt – att de regionala utvecklingsbankerna och institutionerna har utlovat en satsning på 400 miljarder dollar under de kommande tre åren för att utveckla och fånga de globala hållbara målen. Det är också en tydlig markör, en investering för att göra verklighet av våra globala överenskommelser.

Herr talman! När det gäller ändrad röststyrka har Sverige visat vägen för andra i vår krets. Men som framgår av skrivelsen handlar det naturligtvis om att hantera den relativa vikten i världsekonomin och också viljan hos medlemsländerna att ge bidrag.

Herr talman! Med det ser jag fram emot våren 2018 och en ny skrivelse. Jag yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på reservationerna.

Anf. 64 SOFIA DAMM (KD):

Herr talman! I dag behandlar vi regeringens skrivelse angående verksamheten i IMF, Världsbanksgruppen och en lång rad regionala utvecklings- och investeringsbanker.

I skrivelsen redovisas de frågor som har präglat institutionerna under 2014–2015 och regeringens prioriteringar för arbetet i de olika institutionerna, men det blickas också framåt genom att det redogörs för den förväntade inriktningen på institutionernas verksamhet under de närmaste åren. Här beskrivs även två andra aktörer som numera finns på den internationella scenen, Asiatiska banken för infrastrukturinvesteringar, AIIB, och den nya utvecklingsbanken, New Development Bank, som initierats av de så kallade Briksländerna. Utvecklingen i dessa banker med infrastrukturfokus blir högst intressant att följa framöver.

Men egentligen var detta budskap inte efterfrågat. I betänkande 2015/16:UU7 konstaterades att samordningen mellan utvecklingsbankerna och övriga multilaterala institutioner successivt har ökat, inte minst i syfte att uppnå de tidigare millenniemålen och nu Agenda 2030. Därför vore det bättre om riksdagen i stället får en samlad resultatanalys av arbetet i de multilaterala utvecklingsorganisationerna i stort.

För att möjliggöra en djupare analys anser utskottet att det bör finnas möjlighet att i varje skrivelse fokusera på vissa teman eller grupper av organisationer som bedöms som särskilt viktiga för att uppnå målen för svenskt utvecklingssamarbete. Vidare anser utskottet att analysen bör innehålla en bedömning av verksamheten i förhållande till de strategier och resultatramverk som överenskommit men också resultatet av svenskt styrelse- och påverkansarbete. Vilken insyn och möjlighet till påverkan har vi egentligen? Ansvaret för att Sveriges skattebetalare ska kunna känna sig trygga med det omfattande bistånd som kanaliseras via multilaterala organisationer är stort. Ansvaret innebär att det sker transparent och rättvist.

Jag anser också att en samlad resultatanalys av arbetet i de multilaterala utvecklingsorganisationerna känns särskilt relevant med tanke på den nära samverkan som flyktingsituationen i världen tvingat fram. Det finns en insikt om att stödet till människor på flykt är mer än en plats i flyktingläger och mat för dagen – det handlar också om att skapa ett meningsfullt liv och ge människor framtidstro. För detta krävs arbetstillfällen. Den ekonomiska utvecklingen i de länder som tar störst ansvar för människor på flykt är central. Detta kan inget FN-organ ensamt skapa då det krävs utlåning och investeringar.

Det är positivt att de internationella finansiella institutionerna har anpassat sin verksamhet för att kunna bidra till att hantera flyktingsituationen. Det är också positivt att regeringen i sin skrivelse slår fast att den kommer att fortsätta stödja investeringsbankernas hantering av flyktingkrisen.

Prot. 2016/17:29
16 november

Redovisning av verksamheten i Internationella valutafonden, Världs-banksgruppen samt de regionala utvecklings- och investeringsbankerna 2014 och 2015

I sammanhanget kan det dock vara på sin plats att erinra om den senfärdighet som regeringen visat för att möjliggöra att stöd går till länder som räknas som medelklassländer, såsom Libanon och Jordanien. Sveriges fokus på Internationella utvecklingsfonden, Ida, är fullt förståeligt med tanke på målet att lyfta människor från extrem fattigdom, men med de utmaningar som världen står inför kan förmånliga lån och gåvobistånd inte längre endast gå till de fattigaste länderna. Här krävs flexibilitet och nytänkande.

Herr talman! Det är därför viktigt att Sverige aktivt medverkar i utformningen av Idas framtid. Allt fler låginkomstländer blir positivt nog rikare, får medelinkomststatus och går i stället in i Internationella utvecklings- och återuppbyggnadsbanken, IBRD. Detta påverkar Idas uppdrag på sikt och även frågan om hur utlåningen ska utformas för de länder som närmar sig medelinkomststatus eller de länder där skillnaden mellan fattiga och rika inom landet är otroligt stor. Givarländerns princip att endast hjälpa de fattigaste länderna kommer att bli problematisk framöver, och risken finns att medelinkomstländer återgår till att bli fattiga länder igen.

Vårt ansvar för att våra insatser via Världsbanken och andra finansiella aktörer bidrar till målet för global utveckling är viktigt. Det är tydligt att också mer och mer av Sidabiståndet kanaliseras via Världsbanken. Allt oftare bedömer lokala Sidakontor runt om i världen att ett världsbanksprogram är det effektivaste och bästa sättet att uppnå ett mål, och detta är i enlighet med de landstrategier som regeringen fastställt. I dag handlar det om stöd till över 200 fonder.

Jag säger inte att det här är en oroande utveckling; det kan till och med vara en mycket önskvärd utveckling. Men frågor kring insyn och påverkansmöjligheter kommer att vara viktiga att fortsätta debattera och utveckla. När det gäller nya investeringar på arenan finns det farhågor om mindre insynsmöjligheter. Detta måste noga följas upp.

Avslutningsvis ser jag fram emot kommande skrivelser som har en tydligare koppling till den utveckling i vilken vi glädjande nog har sett mer samarbete mellan multilaterala organisationer. Den innehåller också en analys av Sveriges möjlighet till insyn och påverkan i dessa.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 18.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.13 på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

KU14 Översyn av Riksrevisionen

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU3 Ny ersättningslag och lag om stöd till partigrupperna

Punkt 2 (Ny lag om stöd till partigrupperna för riksdagsledamöternas arbete i riksdagen)

1. utskottet

2. res. 1 (SD)

Votering:

273 för utskottet

38 för res. 1

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 107 S, 77 M, 21 MP, 21 C, 17 V, 16 L, 14 KD

För res. 1: 38 SD

Frånvarande: 6 S, 7 M, 10 SD, 4 MP, 1 C, 4 V, 3 L, 2 KD, 1 -

Punkt 4 (Riksdagsledamöternas arvode)

1. utskottet

2. res. 2 (SD)

3. res. 3 (V)

Förberedande votering:

39 för res. 2

17 för res. 3

255 avstod

38 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Huvudvotering:

256 för utskottet

38 för res. 2

17 avstod

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 107 S, 77 M, 21 MP, 21 C, 16 L, 14 KD

För res. 2: 38 SD

Avstod: 17 V

Frånvarande: 6 S, 7 M, 10 SD, 4 MP, 1 C, 4 V, 3 L, 2 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU4 En översyn av det ekonomiadministrativa regelverket för riksdagens myndigheter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU8 Kompletteringar till EU:s förordning om europeiska politiska partier och europeiska politiska stiftelser
Kammaren biföll utskottets förslag.

KU9 Registrering av gåvor till riksdagsledamöter och registrering av vissa skulder m.m.
Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU3 Ett reformerat bilstöd

Punkt 1 (Ett reformerat bilstöd)

1. utskottet

2. res. 1 (SD)

Votering:

273 för utskottet

40 för res. 1

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 S, 77 M, 21 MP, 21 C, 18 V, 16 L, 14 KD

För res. 1: 1 S, 39 SD

Frånvarande: 6 S, 7 M, 9 SD, 4 MP, 1 C, 3 V, 3 L, 2 KD, 1 -

Kenneth G Forslund (S) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 2 (Ytterligare ändringar i lagstiftningen)

1. utskottet

2. res. 2 (SD)

3. res. 3 (KD, C)

4. res. 4 (L)

Förberedande votering 1:

35 för res. 3

16 för res. 4

261 avstod

37 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Förberedande votering 2:

39 för res. 2

36 för res. 3

238 avstod

36 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Roza Güclü Hedin (S) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat nej.

Huvudvotering:

223 för utskottet

39 för res. 2

51 avstod

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 107 S, 77 M, 21 MP, 18 V

För res. 2: 39 SD

Avstod: 21 C, 16 L, 14 KD

Frånvarande: 6 S, 7 M, 9 SD, 4 MP, 1 C, 3 V, 3 L, 2 KD, 1 -

Prot. 2016/17:29

16 november

JuU6 Falsa polishilar

Punkt 2 (Kriminalisering)

1. utskottet

2. res. 1 (MP, S, V)

Votering:

167 för utskottet

146 för res. 1

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 77 M, 39 SD, 21 C, 16 L, 14 KD

För res. 1: 107 S, 21 MP, 18 V

Frånvarande: 6 S, 7 M, 9 SD, 4 MP, 1 C, 3 V, 3 L, 2 KD, 1 -

Punkt 6 (Skyddslagstiftning omfattande alla statliga vapen)

1. utskottet

2. res. 5 (SD)

Votering:

273 för utskottet

40 för res. 5

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 S, 77 M, 21 MP, 21 C, 18 V, 16 L, 14 KD

För res. 5: 1 S, 39 SD

Frånvarande: 6 S, 7 M, 9 SD, 4 MP, 1 C, 3 V, 3 L, 2 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU5 En utvidgad skyldighet att anmäla växtskadegörare

Kammaren biföll utskottets förslag.

SfU11 Regelverket för arbetskraftsinvandring

Kammaren biföll utskottets förslag.

UU7 Redovisning av verksamheten i Internationella valutafonden, Världsbanksgruppen samt de regionala utvecklings- och investeringsbankerna 2014 och 2015

Punkt 2 (Institutionella frågor och lånevillkor)

1. utskottet

2. res. 1 (V)

Votering:

294 för utskottet

18 för res. 1

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 S, 77 M, 39 SD, 21 MP, 21 C, 16 L, 14 KD

För res. 1: 18 V

Frånvarande: 7 S, 7 M, 9 SD, 4 MP, 1 C, 3 V, 3 L, 2 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 19 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

EU-dokument

KOM(2016) 709 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1286/2014 om faktablad för paketerade och försäkringsbaserade investeringsprodukter för icke-professionella investerare (Priip-produkter) vad gäller förordningens tillämpningsdag

§ 20 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 15 november

2016/17:122 Allmänhetens talerätt avseende skogsbruk

av *Anders Forsberg* (SD)

till statsrådet *Sven-Erik Bucht* (S)

2016/17:123 Rätten till familjeåterförening

av *Christina Höj Larsen* (V)

till justitie- och migrationsminister *Morgan Johansson* (S)

2016/17:124 Åtgärder för cykling

av *Nina Lundström* (L)

till statsrådet *Anna Johansson* (S)

2016/17:125 Införandet av signalsystemet ERTMS

av *Nina Lundström* (L)

till statsrådet *Anna Johansson* (S)

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 15 november

2016/17:321 Strandskyddet

av Cecilia Widegren (M)

till miljöminister Karolina Skog (MP)

2016/17:322 700 MHz-bandet

av Sailsa Quicklund (M)

till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2016/17:323 Länsstyrelsernas servicenivå

av Anna-Caren Säterberg (S)

till statsrådet Ardalán Shekarabi (S)

§ 22 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 16 november

2016/17:277 Sanktionsavgifter för cabotageöverträdelser

av Sten Bergheden (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2016/17:279 Transportstyrelsens tolkning av regelverket för cabotage-transporter

av Sten Bergheden (M)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2016/17:282 Tystad opposition i Turkiet

av Ulla Andersson (V)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2016/17:281 Översättning av säkerhetspolitisk utredning

av Hans Wallmark (M)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2016/17:289 Gränskontrollerna och rörligheten i Norden

av Hans Wallmark (M)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2016/17:288 Begränsning av detaljplanekravet

av Ewa Thalén Finné (M)

till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2016/17:286 Ökad delegation till kommunstyrelse och byggnadsnämnd

av Ewa Thalén Finné (M)

till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2016/17:295 Fatah/PA:s hyllningar av massmördare

av Kent Ekeröth (SD)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

Prot. 2016/17:29
16 november

2016/17:296 Postnords prissättning av företagspaket
av Åsa Eriksson (S)

till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2016/17:292 Mål för bolag med statlig ägande

av Eva-Lena Jansson (S)

till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

§ 23 Kammaren åtskildes kl. 16.11.

Sammanträdet leddes

av tredje vice talmannen från dess början till och med § 8 anf. 4 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med § 13 anf. 27 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med § 17 anf. 62 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 13.13 och
av tredje vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANN LARSSON

/Olof Pilo

§ 1	Justering av protokoll.....	1
§ 2	Anmälan om sammansatt utrikes- och försvarsutskott.....	1
§ 3	Utökning av antalet suppleanter.....	2
§ 4	Val av extra suppleant.....	2
§ 5	Anmälan om subsidiaritetsprövning	2
§ 6	Anmälan om fördröjt svar på interpellation	3
§ 7	Ärenden för hänvisning till utskott	3
§ 8	Översyn av Riksrevisionen.....	3
	Konstitutionsutskottets betänkande 2016/17:KU14	3
	Anf. 1 ANDREAS NORLÉN (M).....	3
	Anf. 2 BJÖRN VON SYDOW (S).....	8
	Anf. 3 JONAS MILLARD (SD).....	10
	Anf. 4 AGNETA BÖRJESSON (MP).....	11
	Anf. 5 PER-INGVAR JOHNSON (C).....	13
	Anf. 6 MIA SYDOW MÖLLEBY (V).....	15
	Anf. 7 TINA ACKETOFT (L)	16
	Anf. 8 STEFAN SVANSTRÖM (KD).....	17
	Anf. 9 HANS EKSTRÖM (S).....	19
	(Beslut fattades under § 18.).....	20
§ 9	Ny ersättningslag och lag om stöd till partigrupperna	20
	Konstitutionsutskottets betänkande 2016/17:KU3	20
	Anf. 10 FREDRIK ERIKSSON (SD).....	20
	Anf. 11 MIA SYDOW MÖLLEBY (V).....	21
	Anf. 12 BERIT HÖGMAN (S).....	22
	Anf. 13 FREDRIK ERIKSSON (SD) replik	23
	Anf. 14 BERIT HÖGMAN (S) replik	24
	Anf. 15 FREDRIK ERIKSSON (SD) replik	24
	Anf. 16 BERIT HÖGMAN (S) replik	24
	Anf. 17 MARTA OBMINSKA (M)	25
	(Beslut fattades under § 18.).....	26
§ 10	En översyn av det ekonomiadministrativa regelverket	
	för riksdagens myndigheter	26
	Konstitutionsutskottets betänkande 2016/17:KU4	26
	Anf. 18 EMANUEL ÖZ (S)	26
	Anf. 19 MARTA OBMINSKA (M)	27
	(Beslut fattades under § 18.).....	28
§ 11	Kompletteringar till EU:s förordning om europeiska	
	politiska partier och europeiska politiska stiftelser	28
	Konstitutionsutskottets betänkande 2016/17:KU8	28
	Anf. 20 EMANUEL ÖZ (S)	28
	(Beslut fattades under § 18.).....	29
§ 12	Registrering av gåvor till riksdagsledamöter och	
	registrering av vissa skulder m.m.....	30
	Konstitutionsutskottets betänkande 2016/17:KU9	30
	Anf. 21 BERIT HÖGMAN (S).....	30
	Anf. 22 MARTA OBMINSKA (M)	31
	Anf. 23 PER-INGVAR JOHNSON (C)	31

Anf. 24 FREDRIK ERIKSSON (SD)	32
(Beslut fattades under § 18.)	32
§ 13 Ett reformerat bilstöd	32
Socialutskottets betänkande 2016/17:SoU3	32
Anf. 25 ANDERS W JONSSON (C)	32
Anf. 26 BARBRO WESTERHOLM (L)	33
Anf. 27 EMMA HENRIKSSON (KD).....	33
Anf. 28 MIKAEL DAHLQVIST (S)	34
Anf. 29 ANDERS W JONSSON (C) replik.....	35
Anf. 30 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik	36
Anf. 31 ANDERS W JONSSON (C) replik.....	36
Anf. 32 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik	37
Anf. 33 BARBRO WESTERHOLM (L) replik	37
Anf. 34 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik	37
Anf. 35 BARBRO WESTERHOLM (L) replik	38
Anf. 36 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik	38
Anf. 37 EMMA HENRIKSSON (KD) replik	38
Anf. 38 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik	39
Anf. 39 EMMA HENRIKSSON (KD) replik	39
Anf. 40 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik	40
Anf. 41 MARGARETA B KJELLIN (M).....	40
Anf. 42 JAN LINDHOLM (MP).....	42
Anf. 43 CARINA HERRSTEDT (SD).....	43
Anf. 44 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik	44
Anf. 45 CARINA HERRSTEDT (SD) replik	45
Anf. 46 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik	45
Anf. 47 CARINA HERRSTEDT (SD) replik	45
(Beslut fattades under § 18.)	45
§ 14 Falska polisbilar	46
Justitieutskottets betänkande 2016/17:JuU6.....	46
Anf. 48 ELIN LUNDGREN (S).....	46
Anf. 49 KENT EKEROTH (SD).....	47
Anf. 50 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP)	49
Anf. 51 KENT EKEROTH (SD) replik	50
Anf. 52 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik	51
Anf. 53 KENT EKEROTH (SD) replik	51
Anf. 54 ANNIKA HIRVONEN FALK (MP) replik	52
Anf. 55 KRISTER HAMMARBERGH (M).....	52
Anf. 56 JOHAN HEDIN (C).....	54
Anf. 57 LARS-AXEL NORDELL (KD)	55
Anf. 58 KENT EKEROTH (SD).....	56
(Beslut fattades under § 18.)	57
§ 15 En utvidgad skyldighet att anmäla växtskadegörare	57
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2016/17:MJU5	57
(Beslut fattades under § 18.)	57
§ 16 Regelverket för arbetskraftsinvandring	57
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2016/17:SfU11	57
(Beslut fattades under § 18.)	57

§ 17 Redovisning av verksamheten i Internationella valutafonden, Världsbanksgruppen samt de regionala utvecklings- och investeringsbankerna 2014 och 2015	57
Utrikesutskottets betänkande 2016/17:UU7	57
Anf. 59 HANS LINDE (V).....	57
Anf. 60 MARIA ANDERSSON WILLNER (S)	59
Anf. 61 GÖRAN PETTERSSON (M).....	61
Anf. 62 PERNILLA STÅLHAMMAR (MP)	62
Anf. 63 KERSTIN LUNDGREN (C).....	63
Anf. 64 SOFIA DAMM (KD)	65
(Beslut fattades under § 18.).....	66
Ajournering.....	66
Återupptaget sammanträde	66
§ 18 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	67
KU14 Översyn av Riksrevisionen	67
KU3 Ny ersättningslag och lag om stöd till partigrupperna	67
KU4 En översyn av det ekonomiadministrativa regelverket för riksdagens myndigheter	67
KU8 Kompletteringar till EU:s förordning om europeiska politiska partier och europeiska politiska stiftelser.....	68
KU9 Registrering av gåvor till riksdagsledamöter och registrering av vissa skulder m.m.	68
SoU3 Ett reformerat bilstöd.....	68
JuU6 Falska polisbilar	69
MJU5 En utvidgad skyldighet att anmäla växtskadegörare.....	69
SfU11 Regelverket för arbetskraftsinvandring	69
UU7 Redovisning av verksamheten i Internationella valutafonden, Världsbanksgruppen samt de regionala utvecklings- och investeringsbankerna 2014 och 2015	70
§ 19 Bordläggning.....	70
§ 20 Anmälan om interpellationer.....	70
§ 21 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	71
§ 22 Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	71
§ 23 Kammaren åtskildes kl. 16.11.....	72